KARYS

Lietuvių Radijo Draugijos
PROGRAMOS

J. P. GINKUS, Direktorius

Šeštadieniais 2 val. popiet. —:— WWRL 1600 kc

GYVUOJA PER 15 METŲ

Oro bangomis transliuojami įvairūs visuomenės pranešimai, naujienos, muzika (vietinės žinios, parengimai: koncertai, šokiai, ir t. t. Vestuvės puotos, liūdni pranešimai).

495 Grand Street Brooklyn 11, N. Y.

Tel. EVergreen 4-7142

J. P. GINKUS — Direktorius
AD. JEZAVITAS — Muz. Dir.
VALAKAS — Pranešimų Dir.

IMIGRACIJA Į ŠIAURĖS AMERIKĄ

Kanada įsileidžia imigrantus iš visų šalių be kvotos, jeigu kvietėjas Kanadoje parūpina darbo ir buto garantijas. Tas garantijas parūpina ir kitus įvažiavimo dokumentus į Kanadą sutvarko

Jonas J. Juškaitis

Teisinės - Kalbinės Pagalbos Biuras

907 Dundas St. West, Toronto 3, Ontario, Canada

Telefonas — PLaza 4880

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje yra didžiausia lietuvių organizacija. Tai lietuvių brolybės fraternalė organizacija. SLA trokšta dar daugiau gerų lietuvių suvienyti broliškais ryšiais vienon didelėn ir gražion šeimon.

Susivienijimo kuopos randasi visuose didesniuose miestuose Amerikoje ir Kanadoje.

Apsidrausti galima nuo $100.00 iki $5,000.00.

Ligoje pašalpa savaitėje mokama $9.00 ir $12.00.

Įstojimo į apdraudą mokėti nereikia. Daktarui už egzaminavimą apmoka Susivienijimas.

Kreipkitės į vietinę kuopą arba į Centrą, adresuodami:

Lithuanian Alliance of America

307 West 30th Street, New York 1, N. Y.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

yra bendruomeninis visų Kanados lietuvių laikraštis, nežiūrint jų politinių, religinių ir kitokių nusistatymų, todėl ypač brangina visų lietuvių talką, nes tiktai bendromis jėgomis galima pasiekti visiems rūpimų ir brangių tikslų.

NEPR. LIETUVOS kaina metams $4.—

7722 George St., Montreal 32, P. Q. Canada

KVIEČIAME UŽSISAKYTI
plačiausiai Amerikoje skaitomą laikraštį

"DARBININKĄ"

Išeina du kartus savaitėje

"DARBININKAS" buria aplink save daug bendradarbių ir yra geriausiai informuotas lietuvių laikraštis.

Metams kaina	$5.00
Brooklyne	$5.50
Pusmečiui	$3.00
Užsienyje	$5.50

Susipažinimui siunčiame nemokamai.

Užsisakyti galima sekančiu adresu:

"DARBININKAS"
680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Visi KARIO metiniai prenumeratoriai, ligi 1952 m. vasario 1 d. susimokėję už ateinančius metus — žymiai papigintai gaus visus kitus 1952-jų metų KARIO leidinius.

JAU 8-TI METAI KAI VISI KLAUSO —

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

RADIJO VALANDŲ

Šeštadieniais, 4:45—5:30 p. p.

Stotis WEVD—1330 kil. 5000 W.

JOK. J. STUKAS

1264 White St. Hillside, N. J.

Tel. WAverly 6-3325

SAVI, PAS SAVUOSIUS!

KU biblioteka

093 00523453 2

ŠIAME NUMERYJE

*

Sveikinimai metinių proga

*

TOMAS ŽIŪRAITIS, O. P.
Tylioji naktis

*

ALGIMANTAS GIEDRIUS
Didžioji lietuvių tautos mokykla

*

CPL. R. V. MIŠAUSKAS
"Mes atvyksime laiku, kad jie gyventų"...

*

VL. VRUBLEVIČIUS
Septyneri kovų ir vargo metai

*

I. M. K.
Lietuvos kovūnų dvasia tebedega mūsų širdyse

*

Mūsų žuvusieji ir mirusieji

*

ADV. KOSTAS R. JURGĖLA
1830-31 metai. Mjr. J. Hordinskis

*

PLK. O. URBONAS
Lietuvos Vietinė Rinktinė 1944 m.

*

JONAS NOREIKA
Trys velniai
(apysaka)

*

ERIC WILLIAMS
Medinis arklys (karinių nuotykių fragmentas)

*

RED. JON. PR. PALUKAITIS
Akiratis

*

SOFIJA OŽELIENĖ
Kunigaikštienės Birutės Karių Šeimų Draugijai atgyjant

*

Viršelyje: dail. P. Osmolskio piešinys.

*

Šis nr. padidintas — 36 psl., 26 iliustracijos.

KAINA — 45c.

ISTORINIS KARIO KONCERTAS
BALIUS
CHICAGOJE -- JAU ČIA PAT!

1952 m. sausio 26 d. Lietuvių Auditorijos Salėje, 3133-37 So. Halsted Street

Tokio linksmo koncerto—baliaus Chicagoje dar nebuvo! Programoje dalyvauja: **Juozas Bražys, Elena Krikštonaitė** ir rašytojas **Juozas Švaistas.** Dainininkams akompanuoja orkestras. Programai vadovauja jumoristai — **Vladas Vijeikis** ir **Jonas Kelečius.**

TELEVIZIJOS ŠIUPINYS —

speciali programa, kurią pamatysite KARIO baliuje!

Šokiams gros **Pakšto-Akelio kapela.**

Visa senoji ir naujoji Chicaga, visi lietuviai, visi senieji ginklo ir kultūros karai — susitiks šiame puikiame pirmajam KARIO koncerte—baliuje Chicagoje sausio 26 dieną (šeštadienyje).

KARYS **nuoširdžiai kviečia visus savo Bičiulius savanoriškai stoti lietuviškojon patriotinės dvasios ir kultūros jėgų divizijon!**

Mūsų žurnalo dabartinių skaitytojų pulką — 1952 metais išplėskime į ištisą mūsų Bičiulių diviziją visame pasaulyje! Kiekvienas jaučiame malonią pareigą — pakviesti bent po 1-2 naujus skaitytojus, ir mūsų dvasinės mobilizacijos tikslas bus pasiektas. SAUSIO—VASARIO mėnesiai — aukščiausias laikas veikti visu platumu ir atsidėjimu!

KARIO **talka kasdien plečiasi ir didėja:**

— baigia susikurti žurnalo atstovybės visose lietuvių kolonijose,
— atsiskaito visi senieji prenumeratoriai ir platintojai už 1951 metus (paskutinis terminas — sausio 15 d.);
— prisistato nauji mūsų Bičiuliai—platintojai iš vietovių, kur dar KARIO talka buvo atsilikusi (sąlygos geros — skubiai teirautis mūsų redakcijoje!);
— KARIO Rėmėjų-Pirmūnų Garbės Būrys visais būdais palaiko ir remia žurnalo leidyklą, kuri 1952 m. Lapkričio 23-jai ryžtasi išleisti "Trumpą Lietuvos Nepriklausomybės Kovų apžvalgą" ir kitus leidinius;
— lietuviai prekybininkai-biznieriai skelbiasi KARYJE, kuris jų vardą išgarsina visame pasaulyje;

KARYS: REDAKCIJA—156 Steamboat Rd., Great Neck, N. Y.
Administracija—680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y.

SVEIKINA KARĮ ATGAIVINIMO METINIŲ PROGA

Kpt. Simui Urbonui
KARIO Vyr. Redaktoriui

N. Lietuvos KARIO tradicijų tęsėjui, JAV-se atgaivintajam **Kariui**, jo vienerių metų sukakties proga,

VLIKo Inform. Tarnyba ir ELTA

linki vis didėjančia sėkme ugdyti tauraus lietuvio kario tradicijas mūsų tautiečių širdyse, kad, išmušus lemiamai valandai, visi kaip vienas, pasektume mūsų partizanų, mūsų savanorių kūrėjų-karių pavyzdžiu ir, besąlyginiai aukodamiesi, juo greičiau iškovotume LIETUVAI laisvę.

Pfunllingenas, 1951. XI. 20 d. **T. Šidiškis**
Inf. Tarn. Valdytojas

* * *

Nuoširdus lietuviškas sveikinimas gabiai redaguojamam KARIUI ir mieliems jo skaitytojams.

Su dėmesiu seku šį aukštos vertės žurnalą ir tikiu, kad KARYS bus ta kovos vėliava, apie kurią rikiuosis būsimos laisvos Lietuvos pulkai, dabar išblaškyti po visus penkis kontinentus.

KARYS bus tas šviesus žibintas, kurs tamsią vergijos naktį ves mielus ginklo draugus lietuviškų tradicijų, aukštos moralės ir Dievo bei Tėvynės meilės vieškeliais.

KARYS bus tuo kovos trimitu, kurs paskelbs žygį, kada turėsime iškelti laisvės trispalvę Kaune, Vilniuje ir Klaipėdoje. Mes su jumis,

K. Juozas Prunskis
DRAUGO redaktorius

* * *

KARY, atgimęs laisvoje Amerikoje, auk, stiprėk ir uždek lietuvius ta dvasia, kuri vestų juos į Laisvą Lietuvą, kad ir per atominių bombų krušą.

LIETUVIŲ DIENŲ Redakcija

* * *

"KARIO" Redakcijai,

Atgaivinto **Kario** vienerių metų sukaktuvių proga, **Margutis** sveikina jo redaktorių ir bendradarbius ir linki sulaukti tos laimingos valandos, kada jie galės **Karį** vėl grąžinti ten, kur jis priklauso — Išlaisvintai Lietuvai.

P. Linkus, red.

* * *

Nuoširdžiai sveikiname mūsų mieląjį KARĮ!

LIET. TAUTINĖS S-GOS I-JO SKYRIAUS NARIAI IR VALDYBA

* * *

1951 m. lapkričio mėn. 17 d.

Sveikinu buvusių Lietuvos Nepriklausomybės metais karių žurnalą KARĮ, atgaivintą Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir išgyvavusį vienerius metus. Linkiu KARIUI dar daug metų lankyti buvusius Lietuvos karžygius, geros valios lietuvius ir tiesti pagrindus Lietuvos Nepriklausomybei atgauti.

KARIO vyriausiam redaktoriui kpt. Simui Urbonui linkiu geriausio pasisekimo pradėtame kultūriniame darbe. Lai gyvuoja KARYS ilgus metus, lanko buvusius Lietuvos karžygius ir demokratiškai nusiteikusius lietuvius!

M. Leo Vasil,
Tėvynės redaktorius

Maironio šeštadieninė Lietuvių Mokykla Brooklyne sveikina mūsų KARĮ ir linki jam kovos trimitus pūsti ištvermingai.

MOKYTOJAI IR MOKINIAI

* * *

Gerb Kario Redaktoriui
kapitonui Simui Urbonui,

KARIO redaktorių ir jo štabą metinių sukakties proga nuoširdžiai sveikiname. KARYS atsirado drauge su atsikūrusia Nepriklausomos Lietuvos kariuomene. Jis visą laiką augo ir tobulėjo. Buvo mėgiamas ne tik karių ir šaulių, bet ir plačiosios visuomenės, o ypač jaunuomenės. Karys neapleido Lietuvos vyrų ir okupantų laikais Lietuvoje ir vėliau Vokietijoje.

Atgaivintą KARĮ laisvoje Dėdės Samo žemėje ir vėl burianti ir lankantį lietuvius karius ir plačiąją visuomenę, dar kartą sveikiname ir linkime augti ir plėstis, o jo redaktoriui ir štabui linkime geros sveikatos ir ištvermės sunkiame darbe. Trokštame, kad ištvertumėt tremties laikus ir sveiki grįžtumėt į Tėvų žemę, į Gedimino miestą, kur yra tikroji KARIO būstinės vieta.

Valio KARYS, Tėvynės gynėjas.

JURGIS KIAUNĖ,
Akademinių Tautiškų Korporacijų Sambūrio pirmininkas.

1951 m. lapkr. 13 d., Brooklynas.

* * *

PER AMŽIUS GYVUOK, LAISVAS LIETUVOS KARY!

Džiugu, kad po sunkių ir ilgų okupacinių metų, po liūdnų ir skausmingų dienų, laisvame pasaulyje vėl iš naujo atgimė Lietuvos karių laikraštis KARYS.

Kaip Nepriklausomybės kovų, taip ir nepriklausomybės laisvės metais KARYS buvo laukiamas ir mielai skaitomas kiekvieno lietuvio patrioto, nes jame buvo ugdoma Tėvynės meilė ir pasiaukojimas savo gimtajam kraštui. Jei šiandieną lietuvių tauta taip narsiai ir atkakliai kovoja ir grumiasi su bolševikišku okupantu, tai didžiausias nuopelnas yra mūsų kariuomenės ir jos laikraščio KARIO, kurie lietuvių tautoje išugdė tuos kovotojus — tautos herojus.

LAISVOJI LIETUVA, kuri taipogi budriai stovi Lietuvos laisvės sarbyboje, jautriai pergyvena šiandienines mūsų tautos nelaimes ir visomis galimomis priemonėmis siekia Lietuvos išlaisvinimo, nepaprastai džiaugiasi, galėdama pasveikinti iš naujo atgimusį Lietuvos karių laikraštį KARĮ, jo vienerių metų sukakties proga, einantį laisvame pasaulyje.

Laisvoji Lietuva iš širdies linki KARIUI augti, stiprėti, klestėti ir apie save suburti visus lietuvius patriotus į vieną kovingą Lietuvos kovotojų armiją. Šiandien kiekvienas lietuvis ir lietuvė turi jaustis esąs kariu ir skaityti bei remti Lietuvos karių laikraštį KARĮ.

Ši kukli vienerių metų sukaktis tebūnie mūsų visų Lietuvos karių solidarumo šventė. Visi per KARĮ įsijunkim į vieningą Lietuvos išlaisvinimo kovą, kad netrukus ją galėtume vainikuoti tautos pergale mūsų senoje sostinėje Vilniuje ir ten sušukti: per amžius gyvuok, laisvas Lietuvos kary!

STEPONAS JAKUBICKAS,
"Laisvosios Lietuvos" štabo vardu.

1951 m. lapkričio 10 d.
Toronto, Ont. Canaad

KARYS

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Redaguoja: kpt. Sim. Urbonas, Dom. Penikas, Br. Aušrotas ir St. Butkus. VYR. REDAKTORIUS KPT. SIM. URBONAS. Leidžia KARYS. Prenumerata: metams 4 dol., pusm.— $2.50, atsk. nr. 45c. Adresas: administracijos — 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., redakcijos — 156 Steamboat Rd., Great Neck, N. Y. Spausdinamas Tėvų Pranciškonų spaustuvėje, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

THE WARRIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y. Subscription $4.00 per year. Single copy 45 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. EDITORIAL OFFICE: 156 Steamboat Road, Great Neck, L. I., N. Y.

Nr. 14 (1273) 1951 M. GRUODIS-DECEMBER ĮSTEIGTAS 1919 M.

TYLIOJI NAKTIS

TOMAS ŽIŪRAITIS, O. P.

Gyvenime yra buvę daug ramių, skaidrių valandų. Bet niekad gyvenime nėra buvę visiškai tyliųjų dienų ir naktų... Visiška tyla — tik kapų gilumoje, ne gyvenime. Ir ana tylioji Betliejaus naktis gal todėl taip pavadinta, kad ji buvo ramesnė, tylesnė už anksčiau buvusias. O gal todėl ji "tylioji", kad jau buvo vėlu ir niekas nelaukė dviejų pakeleivių, negirdėjo jų lėtų, pavargusių žingsnių. O gal pagaliau tikrai tada buvo ramu ir tyku; atrodė, lyg tyla būtų visur įsiviešpatavusi.

Ir vis dėlto... Tik reikėjo atidžiau žvilgterėti Betliejaus nakties gilumon, kad pastebėtum tenai du, rūpestingumu trykštančius žvilgsnius, kad pajustum pakeleivių nerimu plakančias širdis, arba bent išgirstum jų beldimąsi į nesvetingų žmonių duris ir sąžinę. Tai buvo šv. Juozapas ir Marija. Jie nakvynės ieškojo. Bet niekas jų neįsileido, niekas jų beldimosi nebeišgirdo. Juodu išėjo už miestelio ir, tenai radę paprastą tvartelį, užsuko jie pas gyvulius. Tada gyventojams nakties ramybės niekas daugiau nedrumstė. Pakeleiviai, jau nakvyne apsirūpinę, rengėsi poilsio.

Gyvulėliai sau ramiai atrajėję kramto. Danguje žvaigždės kažko neramios, mirkčioja, lyg bijodamos atvirai pažvelgti į negailestingus žmones, į kūtelėje vargstančius pakeleivius. Visur ramu. Tyla vis labiau įsigali, tik Marijos širdin ji kelio neranda. Jai artėja išpranašauta valanda... Staiga pasigirsta virš kūtelės angelų balsai: "Garbė Dievui aukštybėse ir žemėje taika geros valios žmonėms." Pranašų žodžiai išsipildė, Marijos nuolankus "Fiat" — Teesie tapo kūnu, pasauliui gimė Išganytojas.

Išganymo naujiena vis labiau sklinda, pasiekdama geros ir blogos valios žmones. Neilgai trukus ji pasiekia ir pačios blogiausios valios žmogų — karalių Erodą ir jo šalininkus. Jis pabūgo, kad dangaus ir žemės tikrasis Karalius nemėgintų jo sosto užimti. Norima tuojau Naujagimiu atsikratyti. Bet Erodas tiksliai nežino ,kur tas naujasis Karalius randasi, kad Jį nužudytų. Tada įsako žudyti visus tuo laiku gimusius kūdikius. Kristus dar vystykluose, o jau persekiojimas, jau liejasi kraujas.

Juozapas su Marija Kūdikį išsigabena Egipto žemėn. Jie grįžta Erodui mirus. Kūdikis auga malone, išmintimi pas dangiškąjį Tėvą ir žmones. Sulaukęs 30 metų pradeda savo misiją ir po 33 metų savo išganytojiško darbo, pavedęs jį toliau tęsti savo įpėdiniams, Išganytojas per savo kančią, mirtį ir prisikėlimą grįžta pas dangiškąjį Tėvą.

Išganytojas savo misiją atliko. Pasiliko Jis iki pasaulio pabaigos įsteigtuose septyniuose Sakramentuose, savo Bažnyčioje neregimas, bet gyvas kūnu ir krauju mūsų tarpe. Pasiliko, kad su Juo bendradarbiaudami atbaigtume savo ir žmonijos išganymo darbą. Tam bendradarbiavimui reikia geros valios žmonių: jiems išganymas skirtas ir per juos Kristus savo misiją galutinai atbaigs. Kada ją atbaigs? Niekas tos dienos ar valandos nežino. Pasaulio pabaigos išvakarėse tas viskas baigsis, baigsis blogos ir geros valios žmonių kovos, baigsis blogio ir gėrio dvikova amžinojo gėrio galutina pergalė. Iki to laiko čia tobulos taikos ir ramybės nebus. Galės būti tik daugiau ar mažiau tos taikos ir ramybės, žiūrint, kiek geros valios atsiras.

Taigi, nuo pirmųjų žmonių

atsiradimo, Kristaus atėjimo ir iki šios dienos — kova nesibaigia. Tyliųjų, ramiųjų dienų ir naktų vis labiau pasigendame. O vis dėlto Kalėdų metu giedame "Tyliąją Naktį"... Ir neapsirinkame. Nes garbiname ne gamtos nutilimą, ne romantišką nakties idiliją, bet garbiname tą stebuklingai kuklų, didingą ir, palyginti, tylų Išganytojo atėjimą į šį pasaulį. Garbiname Jo tylų, bet viršgamtinės gyvybės kupiną malonės veikimą sielose, stengdamiesi tai giliau suprasti ir pasisavinti. Suprantama, švęsdami Kalėdas, giedodami "Tyliąją Naktį", mes visu entuziazmu prisimename ir Betliejaus nakties gamtos žavesį, ramybę ir tylą, kurioje girdėjosi minėtų dviejų pakeleivių palaiminti žingsniai, artėjantis Išganymas...

Gamtoje irgi gyvenimas nuolatos vyksta. Ji nėra mirusi ir tyliausiomis jos valandomis, kurios mus kartais ypatingai žavi. Tada tiesiog junti gamtos alsavimą, kai matai "kaip lapas ant šakelės kraunas" (Baranauskas), arba kai tyliąją naktį tiesiog nori save įspėti: "Tyliai, tyliai raudok, širdie, kad neprikeltum paukščių miegančių"... (K. Grigaitytė). Tada pajunti gamtos tylos paslaptį ,joje glūdinčią gyvybę.

Taip, nėra visiškos tylos gyvojoje gamtoje, savyje paskendusiame žmoguje ir neregimoje viršgamtėje. Kalėdų — Betliejaus nakties misterijoje glūdi tos trigubos gyvybės tylusis, nesibaigiantis šaltinis — Kristus. *Kūrybinė tyla yra gyvenimo siela ir "Tyliosios Nakties" giliausia prasmė, kuri tik geros valios žmonių besuprantama.* O tos geros valios žmonių mums netrūksta, kad ir mūsų kariai, garbingieji partizanai. Jie drąsiai budi geros valios vyrų eilėse, su malda lūpose, su ginklu rankose. Jie yra mūsų tautos gyvoji prakartėlė bekraščiuose frontuose. Kariuose yra gyvi — Dievas ir Tėvynė. Juose yra nenutildomas visos žmonijos gerovės ilgesys — tai geros valios vyrai. Geros valios yra kiekvienas, kuris savo auka ir malda lengvina karių kruviną kelią, maldaudamas Taikos ir Ramybės Karalių:

"Užsnik, žiemuže, krauja
Ir pėdsakus mirties,
Tegu rimtis virš žemės
Baltus sparnus išties"...
(K. Grigaitytė)

Pagaliau geros valios bus tas, kuris ištikimas Dievo, Tėvynės ir savo principams. Tada būsime kiekvienas gyvąja prakartėle — giliausiai supratę "Tyliąją Naktį"... Palaimintoji rimtis išties savo baltuosius taikos sparnus virš žemės, ašarų ir mirties pėdsakų.

BROLIAI IR SESĖS, LIETUVIAI! MŪSŲ PARTIZANAI-KOVŪNAI TĖVYNĖJE! LIETUVIAI KARIAI JAV ARMIJOJE, AVIACIJOJE IR LAIVYNE! GINKLO BROLIAI VISAME PASAULYJE! MALONŪS KARIO BIČIULIAI!

Nejučiomis prabėgančių Kalėdų Švenčių ir Naujųjų Metų proga nuoširdžiai sveikina Jus mūsų senasis ginklo ir dvasinės vieningos kovos organas KARYS. Visa širdimi trokštame Jums tvirtos sveikatos, nepalaužiamos ištvermės ir pasisekimo gyvenime ir kovoje dėl teisingesnės taikos pasaulyje, dėl mūsų Gimtosios Žemės išlaisvinimo.

Mes nežinome, ką žada mums paslaptingi, neramūs Naujieji 1952-ji Metai. Tačiau viena tikrai žinome, kad mes išsilaikysime, drąsiai kovosime ir laimėsime — tiktai būdami budrios, ugningos dvasios, nuoširdžiai vieningos patriotinės minties ir pilni pasitikėjimo savimi.

Spausdinto žodžio galia, tiesa ir meilė teveda mus į gimtojo židinio mieląją pastogę. KARYS

Naujųjų, 1952-jų, Metų proga siunčiame nuoširdžiausius sveikinimus: ALS Ramovės Centro Valdybai, KARIO Redakcijai ir Administracijai, visiems RAMOVĖS skyriams čia,JA Valstybėse, ir užjūryje—Australijoje, o taip pat visiems buv. Nepriklausomos Lietuvos kariams.

Mūsų ypatingas dėmesys ir pasveikinimas skiriamas broliams, kovojantiems už savo teises pavergtoje Lietuvoje.

Linkime visiems daug geros sveikatos, jėgų ir ištvermės, atliekant savo pareigas.

Tepriartina Naujieji Metai Laisvę ir Nepriklausomybę žiauraus komunizmo teroro persekiojamai Tėvynei Lietuvai, svetimuose kraštuose vergijoje kenčiantiems broliams, ir mums visiems, pasiilgusiems savo Gimtojo Krašto. *RAMOVĖ*
Waterburio skyrius

Pone Redaktoriau,

Lietuviškus nuoširdžius sveikinimus siunčia Jums tropinis "TĖVŲ KELIAS" Jūsų redaguojamojo žurnalo—KARIO—metinių sukaktuvių proga, didžiųjų laisvių Naujajame Pasaulyje.

KARYS savo aršia kovingojo lietuviško patriotizmo dvasia ir klestinčia prezentacija užkariavo visą brandžiąją Venecuelos lietuviškąją visuomenę, kuri taip išsiilgusiai to žurnalo laukia ir jį skaito. Garbė mūsų lietuviškosios stiprybės dvasios ir žodžio puoselėtojams! Linkime KARIO Redaktoriams ir bendradarbiams, žengiant į antruosius, apjungti vis didesnį skaičių mūsų tauriųjų tautiečių savo skaitytojų, rėmėjų ir palaikytojų eilėse ir veikiai parvesti mus visus į mūsų savanorių, karių, partizanų krauju apšlakstytąją šventąją Tėvų Žemę.

Caracas, 1951 m. lapkričio 14 d.

ANTANAS SABALIAUSKAS
"Tėvų Kelio" redaktorius

DIDŽIOJI LIETUVIŲ TAUTOS MOKYKLA

ALGIMANTAS GIEDRIUS

KARIUOMENĖ — KRAŠTO KULTŪRINTOJA

Švietimas. Dar ir 1939 m. į mūsų kariuomenę ateinantieji vyrai buvo gimę ir augę Pirmojo pasaulinio ir Nepriklausomybės karų laikais, kada Lietuvoje dar beveik nebuvo mokyklų arba jos daugumui buvo neprieinamos. Tad naujokų tarpe pasitaikydavo tam tikras procentas visiškų arba pusiau analfabetų. Pvz., 1939 m. gegužės 1 d. tarnybos pradžios vyrų buvo 3,9% nemokančių nei skaityti, nei rašyti; 0,6% mokančių tik skaityti ir 7,7% nors mokančių šiaip taip skaityti ir rašyti, bet jokios mokyklos nelankiusių ir, žinoma, labai menko išsilavinimo; 37% buvo lankę pradžios mokyklą, bet daugelis jų jau pamiršę mokykloje dėstytus dalykus. Todėl kariuomenės mokymo programoje buvo skiriamos švietimo pamokos, ir tokie kariai buvo mokomi skaityti, rašyti, skaičiuoti, o taip pat istorijos, krašto pažinimo ir kt. pritaikomųjų mokslų.

Per palyginti trumpą karinės tarnybos laiką bemoksliai vyrai pramokdavo visų šių pagrindinių dalykų, praplėsdavo savo akiratį, likdavo naudingesni sau, kariuomenei ir tuo pačiu visam kraštui. Tik labai nežymus procentas grįždavo namo nieko nepramokę. Tai būdavo naujokai, paleisti iš kariuomenės nebaigę karinės tarnybos dėl ligos ar kitų priežasčių.

1937 m. lapkričio 1 d. tarnybos pradžios vyrai kariuomenėn atvyko tokio išsilavinimo: 4,8% visiškų analfabetų, 0,7% mokančių tik skaityti, 7,5% mokančių skaityti ir rašyti, bet jokios mokyklos nelankiusių, 36,4% buvusių pradžios mokykloje, bet jos nebaigusių, visi kiti — baigę viduriniąsias ar aukštąsias mokyklas arba jose buvę, bet jų nebaigę. Tačiau to pačio ėmimo vyrai, atlikę karinę prievolę ir 1939 m. birželio mėn. pradžioje grįžę į namus, buvo tokio išsilavinimo: 0,8% nepramokusių kariuomenėje nei skaityti, nei rašyti, 0,2% pramokusių tik skaityti, 12% mokančių skaityti ir rašyti. Taigi, iš atvykusių kariuomenėn 4,8% naujokų analfabetų 4% čia išmoko skaityti ir rašyti; iš 0,7% mok. tik skaityti — 0,5% išmoko rašyti, o mokančių skaityti ir rašyti karių procentas iš 7,5% pakilo į 12%. (1938 m. kareivių švietimo reikalams — sąsiuviniams, pieštukams, kreidai, rašalui ir kt. mok. priemonėms įsigyti išleista 25,1% visos kareivių švietimui ir auklėjimui skirtos sąmatos).

Pagaliau kareivių auklėjimas bei kultūrinimas apima žymiai platesnį darbo barą.

1939 m. gegužės 1 d. tarnybos pradžios vyrų, baigusių pradžios, viduriniąsias ir aukštąsias mokyklas bei jose buvusių, į kariuomenę atėjo viso 50,8%. Ši pašauktųjų dalis buvo jautri dvasinei pažangai, todėl kariuomenėje buvo sudaromos sąlygos ir įgyjamos priemonės šiai gerovei ugdyti. Antra vertus, tokie kariai, bendradarbiaudami su bemoksliais ar mažesnio išsilavinimo ginklo draugais, į jų tarpą įnešdavo daug sveikos karinės nuotaikos, sustiprindavo, pakeldavo jų dvasinę būseną.

Kareivių auklėjimo bei kultūrinimo lygiui pakelti, kariuomenės dalyse buvo suorganizuotas platus kareivių bibliotekų tinklas. Buvo išrašomi laikraščiai ir žurnalai, perkamos knygos, rengiamos paskaitos, ekskursijos, kariuomenės radijo pusvalandžiai ir kt.

Kareivių bibliotekos. Vien tik antrajam 1938 m. pusmečiui kareivių bibliotekos gavo apie 6.000 rinktinių knygų. Vidutiniškai skaitant knygos kainą 3 litus, tik per šių metų vieną pusmetį mūsų knygų leidyklos gavo iš Kr. Aps. Ministerijos apie 18.000 litų. O kur nepriklausomo gyvenimo dešimtmečiai, nors anksčiau ir kiek mažiau knygų buvo skiriama šioms bibliotekoms.

Kareivių bibliotekos kasmet buvo papildomos geriausiais mūsų rašytojų ir verstiniais literatūros veikalais, mokslo, įvairių specialybių ir populiariųjų pasiskaitymų knygomis. Knygas parinkdavo iš naujųjų kiekvienų metų leidinių speciali Kar. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus sudarytoji Komisija. Parenkant knygas, būdavo žiūrima į pačių kūrinių esmę, o ne į ką nors kita . . .

Centrinėje Lietuvos Kariuomenės Bibliotekoje, Kaune, 1939 m. pradžioje buvo 25.000 tomų specialių mokslinių knygų, jų tarpe — žymiausių pasaulinių enciklopedijų rinkiniai. Knygomis naudodavosi visų Lietuvos įgulų kariai, civiliai tarnautojai, kariūnai. Kar. Biblioteka buvo milžiniškas kultūrinis turtas, kainavęs daug pinigo.

O kur dar gausios visų kariuomenės dalių karininkų ramovių bibliotekos, kurioms lėšos buvo imamos iš pačių ramovės narių, iš karininkų atlyginimo, pastoviai atskaitant nemažą procentą savo dalies ramovei ir Centrinei Ramovei Kaune?

Savaime suprantama, kad visų šių bibliotekų dėka skurstanti Lietuvos knygų leidyba iš Kr. Aps. Ministerijos biudžeto gaudavo, palyginti, žymią paramą, nekalbant jau apie daugybę tūkstančių vyrų, perėjusių, kariuomenės eiles per dvidešimt taikos ir laisvės metų, kurie turėjo didžiulės progos šviestis, lavintis, kultūrintis ir lemiančiai pamėgti knygą. Tuo pačiu kariuomenė parengė ir gyveniman išleido nemaža bibliotekininkų, rengdama specialius kursus bibliotekų vedėjam.

(Bus daugiau)

"MES ATVYKSIME LAIKU, KAD JIE GYVENTŲ..."

CPL. R. V. MIŠAUSKAS

(Iš viršaus žemyn) "PARARESCUE" dalinių ženklas geriausiai nusako mūsų pareigas. Karys, užsidėjęs šokimui į medžius aprangą. Pavojingas "pasikabinimas" medyje.

Įvairių ginklų rūšių yra JAV kariuomenėje, tačiau nedaugelis žinome apie PARARESCUE. Ir aš nežinojau, kad tokie specialūs daliniai egzistuoja, kol pats nepatekau į PARARESCUE.

Mūsų pagrindinis darbas — padėti sunaikinti brangius ar slaptus įrankius tuose lėktuvuose, kurių įgulos būna priverstos nusileisti priešo užnugaryje, o taip pat turime atlikti įvairius gelbėjimo darbus. Mūsų dalinio vyrai turi baigti parašiutininkų mokyklą, medikų, navigatorių, stovyklautojų, keliautojų, kalnų laipiotojų ir partizaninio veikimo kursus. Be to, privalome mokėti susipakuoti savo parašiutus, patys nusistatyti šuolių vietą, sugebėti ore išsinerti iš parašiuto, leidžiantis į vandenį. Mokėti nusileisti į medžius ir kalnus nakties metu.

Mokymas tęsiasi mėnesius ir net metus, kurį baigia tik rūpestingai atrinkti vyrai. Vėliau jie, penkių vyrų grupėmis, išsiuntinėjami po platųjį pasaulį. Kiekvienos tokios grupės priekyje yra daktaras. Turime savo lėktuvus, esame puikiai aprūpinti.

Štai vienas mūsų darbo pavyzdys, kurį turėjome prieš keletą savaičių.

Pamokos metu į klasę įsiveržia mūsų mokyklos viršininkas, kapitonas, ir :

— Vyručiai, tik ką gauta radiofonograma, kad karo aviacijos lėktuvas su keturiais įgulos nariais buvo priverstas nusileisti džiunglėse, į pietus nuo T. miesto. Tiksli vietovė nežinoma. Jūsų daroas surasti lėktuvą ir išgelbėti lakūnus, jei jie dar gyvi...

Pabandyk surasti lėktuvo likučius apie 1000 kv. mylių plote ir dar džiunglėse!

Parašiutininkų ir žemės gelbėjimo daliniai pasiruošia. Aš čiumpu savo pakietą su maistu, medicinos įrankiais ir vaistais. Nusinešu visa į laukiamąją salę ir pasiruošiu: įlendu į savo "kiautą" (200 svarų sveriantį šokimo į medžius drabužį su piršti-nėmis ir vielų kauke ant veido), užsidedu parašiutus ir sėdu su kitais keturiais vyrais ant suolo.

Prasideda kankinantis laukimas. Mūsų lėktuvai, paženklinti geltonais ženklais, raižo visą padangę virš spėjamos vietos. Laukiamojoje salėje laikrodžio rodyklė, rodos, nejuda. Storas, sunkus drabužis ir parašiutas vargina. Prakaitas, nuovargis, cigaretė seka cigaretę... Praslenka vienuolika valandų. Kai kurie snūduriuoja. Aš bandau skaityti knygą, kai pagaliau garsiakalbis praneša:

— Pararescue vyrai, eikite prie lėktuvo! Lėktuvo likučiai rasti ir t.t.

Sunkiai nužygiuojam prie lėktuvo, kur gaunam paskutinius nurodymus. Dar valandėlė, ir galingi motorai iškelia mus į tamsią nakties padangę. Meldžiuosi, nes žinau, kad šį kartą ne mokymas, o tikras darbas ir pa-

(Nukelta į 16 psl.)

"PARARESCUE" vyrai artėja prie savo lėktuvo C-82.

SEPTYNERI KOVŲ IR VARGŲ METAI

Nuo Lietuvos iki Indokinijos. Rašo vienas iš daugelio mūsų vyrų, II-jo Pasaulinio karo audros blaškytų po tolimąsias pasvietes.

Buv. legionierius
VLADAS VRUBLEVIČIUS

Oran, Alžyras, Š. Afrika,
1951 m. liepos mėnuo.

Žaibo greitumu visi mūsų vyrai nušoko žemėn, tik kulkosvaidininkai turėjo pasilikti atsišaudymui. O naktis biauri, tamsu, tik kulkos zvimbia virš galvų iš visų pusių, gi priešo nematome. Paleidžiu savo amerikonišką kulkosvaidį į darbą, ir spiaudome serijom į dešinę ir į kairę, pirmyn ir atgal. Prasidėjo pragariška simfonija. Nebuvo girdėti nei riksmo, nei komandų. Taip bešaudant ir nepastebėjau, kad mano draugas jau gavo . . . Žiūriu, mano kulkosvaidis nešaudo. Koks čia reikalas? Gi šovinių nėra — reikia naujo kaspino. O kur gi mano padėjėjas? Matau, guli vargšas, apsipylęs krauju . . . Jam pataikė į galvą . . . Ir taip baigė vargus 18-os metų jaunuolis, toli nuo savo tėvynės. Tačiau nėra laiko gaišti, neturime nustoti šaudyti. Griebiau kaspiną ir šaudau toliau. Vamzdis net raudonas nuo karščio, bet nėra laiko jį keisti.

Po pusvalandžio priešas atsitraukė. Viskas nurimo, tik sužeistieji aimanuoja ir šaukiasi pagalbos. Raportuoju kuopos vadui, jog turiu žuvusį, bet, pasirodo, ir jis pats gavo kulką į petį. Kautynių rezultatai: du nukauti ir penki sužeisti, tad jau turime septynis sužeistus ir du žuvusius. Sužeistuosius nuvežėme į Saigono ligoninę, o rytojaus dieną laidojome žuvusius.

1947 m. persikėlėme į naują vietovę **Dichva** — mažas bažnytkaimis. Nepakenčiamos aplinkybės be galo mus vargino. Dienomis ir naktimis braidžiojome po ryžių laukus ir dumblą, nekartą ir nevienam "medžioklės" metu teko įklimpus palikti batus ir grįžti basom kojom, nes neįmanoma buvo juos iš pelkių ištraukti. Taip mes valėme apylinkę nuo vadinamų "Viet-Minh'ų sukilėlių, tarp kurių būdavo nemaža ir japonų (pasilikusių po karo), kurie drąsiai vadovavo tiems indokiniečiams. Su japonais neįengva buvo kovoti, nes jie pasižymėdavo drąsa, apsukrumu ir į nelaisvę gyvi nepasiduodavo.

Karalių maldyklos rūmai Indokinijoj

Po ilgo kilnojimosi, 1948 m. pradžioje mūsų kuopa buvo paskirta į **Kambodge's** valstybę, karaliaus sargybai nešti **Pnompeno** mieste, kur buvo jo rūmai. Tai vieni gražiausių ir turtingiausių rūmų, pastatų, ypač jų mokyklų namai (bažnyčios). Čia yra viena gražiausių Indokinijoje salių — išpuošta, pastatyta iš brangiausio įvairiaspalvio marmuro ir aukso, stiklinėmis grindimis. Pats jų dievaitis buvo pagamintas iš gryno aukso, kuris svėrė apie 50 kg. Užeiti į tą maldyklą — aukso salę — buvo galima tik nusiavus batus ir su tam tikru leidimu, kur stovėdavo maldyklos sargyba.

Ir taip po dvejų su puse metų mūsų paskirtas laikas baigėsi. Galėjome laimingai apleisti tą nedėkingą ir pražūtingą kraštą. Žinoma, nevisi turėjo laimės grįžti. Daugumas liko ten, amžiams ilsėtis Indokinijos žemėje, toli nuo savo tėvynės. Kiti pateko į nelaisvę ir buvo žiauriai nukankinti. Atsirasdavo ir niekšų išdavikų (ypač vokiečių), kurie, nakties metu stovėdami sargyboje, su ginklais pa-

(Nukelta į 17 psl.)

VISŲ AMŽIŲ LIETUVOS KOVŪNŲ DVASIA TEBEDEGA

LAPKRIČIO 23-OJI

Amerikos Lietuvių Legiono Dariaus Girėno Postas su vėliavomis prie Apreiškimo parapijos bažnyčios, Brooklyne. Waterburio "RAMOVĖS" skyrius su gautąja S-gos vėliava viduryje. New Yorko "RAMOVĖS" skyriaus šeimyniniam pobūvyje: adv. Kostas Jurgėla, gen. št. plk. Iz. Kraunaitis, kpt. P. Jurgėla ir gen. št. plk. Valušis.

Mūsų tradicinė Nepriklausomos Lietuvos Kariuomenės Šventė, Lapkričio 23-oji, šį kartą buvo paminėta prasmingomis iškilmėmis, giliu susikaupimu, visų žuvusiųjų dėl Lietuvos laisvės karių partizanų ir visos mūsų pavergtos tautos kančių prisiminimo ženkle.

Ši viena gražiųjų mūsų tautinių tradicijų — jautrus visuotinis prisiminimas visų amžių lietuvių tautos kovotojų, žuvusiųjų ir narsumu pasižymėjusių vyrų — yra ryškus įrodymas, kad Lietuvos kovūnų dvasia nepalaužiamai tebėra gyva mūsų visų širdyse.

Atsikuriančios Lietuvos kariuomenės pirmojo įsakymo išleidimo diena anais 1918 metais mūsų sostinėje Vilniuje, savaime aišku, buvo kaip visos kitos pilkosios, sunkios negando dienos. Tačiau susiorganizavus kariuomenei ir įgyvendinus Vasario 16-sios aktą — ši pirmojo esminio oficialaus kariuomenės dokumento paskelbimo diena simboliškai surišo didžiąją, kovingą Lietuvos praeitį su nepriklausomybės kovų meto dabartimi, su visa tragiškąja mūsų kovojančios tautos epopėja, kuri tebesitęsia ligi šių dienų.

Tad veltui kas mėgintų šią tradicinę dieną sumenkinti, grubiai sukasdieninti ar panaudoti pigiai demagogijai. Ji didi, nepamirštama, glaudžiai susijusi su dabartimi, su mūsų kovojančia tauta ir jos kariais, tebededančiais savo kančių ir kraujo auką Tėvynėje ir kituose pasaulio frontuose, prieš tą patį Lietuvos ir visos žmonijos priešą.

Žurnalo apimtis neleidžia plačiau aprėpti Lapkričio 23-sios minėjimų daugelyje mūsų kolonijų, apie kuriuos skaitome pasaulio lietuvių spaudoje. Štai bent keletas trumpučių, ryškesnių pavyzdžių.

"RAMOVĖS" SKYRIUI ĮTEIKTA VĖLIAVA

Waterbury, Conn. Minėjimas įvyko lapkričio 22 d. Iškilmingos pamaldos už žuvusiuosius buvo atlaikytos Šv. Juozapo parapijos bažnyčioje 11 val. Daug rūpestingumo parodė kun. klebonas Valantiejus. Pamaldų metu buvo pašventinta skyriaus vėliava ir padėtas vainikas pagerbti žuvusiems. Pilną bažnyčią žmonių šios iškilmingos pamaldos ir komp. A. J. Aleksio vadovaujamas parapijos choras jaudino iki ašarų...

MŪSŲ ŠIRDYSE

Minėjimo iškilmingas aktas prasidėjo 3 val. p. p. įspūdingai dekoruotoje tos pat parapijos salėje. Minėjimą atidarė skyriaus pirmininkas gen. št. mjr. H. Kazakaitis vėliavų įnešimu ir garbės prezidiumo pakvietimu. Perskaičius aktą, vėliavą skyriui įteikė plk. dr. inž. J. Vėbra. Po žuvusiųjų pagerbimo trumpą žodį šventės proga tarė KARIO redaktorius kpt. S. Urbonas. Vėliau ėjo visa eilė sveikinimų. Aktas baigėsi himnais.

Po iškilmingo akto skyriaus nariai su svečiais ir gausiais vietos organizacijų atstovais buvo susirinkę vakarienei. Jos metu įvyko trumpa meninė programa, buvo labai nuoširdžiai pasidalinta mintimis su senaisiais garbingais šio gražaus miesto lietuviais, vadovaujančiais visuomenininkais, didžiųjų organizacijų atstovais.

Šventės proga "RAMOVĖS" skyrius pasiuntė sveikinimus: gen. St. Raštikiui, gen. Nagiui, plk. Lanskoronskiui, Kar. Invalidų S-gai, "RAMOVĖS" Centro Valdybai, Amerikos Liet. Legionui ir KARIO redakcijai. Trumpi sveikinimai pasiųsti ir kitiems "RAMOVĖS" skyriams.

Minėjimas pasižymėjo puikia organizacija, atsidėjimu ir nuoširdumu. Lapkričio 24 d. per vietos radiją buvo duota karių valandėlė. Karo Muziejaus vėliavų nuleidimo apeigos, skyriaus pirmininko žodis ir kpt. A. Gaigalo (Philadelphia) paruoštas vaizdelis iš Lietuvos partizanų gyvenimo — padarė gilaus įspūdžio.

PASAULIO LIETUVIŲ SOSTINĖJE

Chicago, Ill. Centrinį Kariuomenės Šventės minėjimą Chicagoje surengė vietos "RAMOVĖS" skyrius, vadovaujamas gen. M. Reklaičio. Iškilmingos pamaldos buvo atlaikytos Šv. Kryžiaus bažnyčioje. Jas atlaikė kun. Linkus, jautrų pamokslą pasakė kun. J. Panavas. Šv. Mišias giedojo "Dainavos" choras. Tūkstantinė minia virto viena siela, persunkta laisvės troškimu, dėl jos žuvusiųjų pagarba ir meile...

Po pamaldų šventės minėjimas vyko parapijos salėje. Prie įėjimo buvo renkamos aukos mūsų karo invalidams. Suaukota 176.75 dol. Minėjimą vedė skyriaus pirmininkas. Buvo skaityta išsami paskaita ir atlikta meninė dalis.

Minėjimo metu aktyviai veikė generalinis KARIO atstovas red. Jon. Pr. Palukaitis.

Kitose kolonijose Chicagos lietuvių šventės minėjimai vyko lapkričio 30 d. ir gruodžio 2 d.

Kariuomenės Šventei minėjimą gražiai parėmė ir Chicagos radijo stotys: "Margutis" davė gen. Plechavičiaus kalbą, Tėvai Jėzuitai transliavo Karo Muziejaus iškilmes prie Nežinomo Kareivio Kapo, o per S. Barkaus radiją kalbėjo S. Oželienė, kviesdama remti karo invalidus.

Pirmieji "Amerikos Balso" darbuotojai, gen. št. plk. K. Grinius ir jūrų kpt. P. Labanauskas prie mikrofono.

"LIETUVIS KARYS II-ME PAS. KARE"

Detroit, Mich. Minėjimą surengė "RAMOVĖS" skyrius Lapkričio 22 d. Cedulingos pamaldos už žuvusius atlaikytos Šv. Antano bažnyčioje. Pamaldas laikė ir pamokslą pasakė kun. klebonas dr. Boreišis. Giedojo bažnytinis choras, vadovaujamas Heningo. Solo giedojo Bražėnas. Vėliavoms asistavo skautai ir savanoriai-kūrėjai: kpt. Mitkus ir vyr. psk. Ciunka.

Iškilmingas minėjimas įvyko buv. Lietuvių Svetainėje. Minėjimą pravedė "RAMOVĖS" skyr. pirm. gen. št.

Lietuvos Gen. Konsulas J. Budrys kalbasi su New Yorko ramovėnų pobūvio dalyviais. AKIRAČIO redaktorius — gen. atstovas Jon. Pr. Palukaitis priima žurnalo prenumeratą Kar. šventės minėjime.

plk. Šepetys. Įžangos žodį pasakė gen. Černius, vaizdžiai primindamas sunkias kūrėjų-savanorių dienas. Aktualią paskaitą "Lietuvio kario kova II-me pas. kare" skaitė kpt. Ruseckas. Po paskaitos buvo trumpa meninė dalis. Karo invalidams suaukota 50,17 dol.

DVIGUBAS MINĖJIMAS NEW YORKE

Am. Liet. Leigono Dariaus Girėno postas, drauge su vietos "RAMOVĖ", talkininkaujant KARIO redakcijai (spauda, radijas), lapkričio 25 d. surengė Kar. Šventės ir Kar. Mindaugo krikšto 700 m. suk-ies minėjimą. Iškilmingos pamaldos vyko Apreiškimo parap. bažnyčioje. Gražų, įspūdingą pamokslą pasakė kan. prof. Meškauskas. Gausiai dalyvavo JAV karo veteranų org-jos su vėliavomis.

Iškilmingam aktui vadovavo adv. Kostas Jurgėla, kuris drauge skaitė istorinę paskaitą apie karalių Mindaugą. Antroje paskaitoje P. Jurgėla vaizdžiai, originaliai nušvietė visų lietuvių narsumą ir pasiaukojimą. Koncertinėje dalyje įspūdingai pasirodė Operetės vyrų choras, vad. M. Liuberskio.

Vakare, Vyt. Belecko svetainėje, vietos ramovėnai su svečiais susirinko kuklaus pobūvio.

JUZĖ AUGAITYTĖ MINĖJIME

Philadelphia, Pa. Šioje kolonijoje Šventės minėjimas buvo atliktas gan plačiu meniniu pasirodymu, o taip pat dalyvaujant gausiai svečių iš kitų vietovių. Cedulingos pamaldos už žuvusius įvyko lapkričio 30 d. Šv. Andriejaus bažnyčioje. Giedojo Lietuvos Operos solistė Juzė Augaitytė ir L. Kaulinio vadovaujamas choras.

Iškilmingas aktas ir puikus koncertas įvyko gruodžio 1 d. Šv. Kazimiero parapijos salėje. Pagrindinę turiningą, stipriai gyvenimišką paskaitą turėjo kpt. P. Jurgėla. Buvo visa eilė sveikinimų. Akte dalyvavo iš New Yorko atvežtos Am. Liet. Legiono Dariaus Girėno posto vėliavos.

Koncerto programą išpildė op. sol. Juzė Augaitytė, L. Kaulinio vadov. choras ir p. Irenos Karalienės vadov. tautinių šokių grupė. Solistė taip pat išpildė dainų ir drauge su choru. Koncertas visiems paliko neišdildomų įspūdžių. Minėjimas praėjo labai pakeltoje patriotinėje nuotaikoje.

"AMERIKOS BALSAS"

Šventės proga Tėvynėn perdavė gen. št. plk. K. Griniaus paskaitą apie mūsų kariuomenės kūrimąsi ir jos kovas dėl nepriklausomybės. Taip pat buvo perduotas KARIO red. kpt. Sim. Urbono žodis ir sveikinimas kovojančiai Lietuvai ir jos herojams — partizanams.

GRAŽUS "AITVARŲ" PASIRODYMAS

Elizabeth, N. J. Minėjimą lapkričio 25 d. surengė vietos Liet. Tremtinių Draugija, kurioje yra keletas ir mūsų buvusių karių.

Po trumpo D-jos pirmininko atidarymo žodžio ir kpt. Sim. Urbono kalbos, didžiąją programos dalį užpildė "Aitvarų" kvartetas, vadov. Alg. Kačanausko. Kvartetas čia labai gražiai pasirodė, ypač visus jautriai nuteikdamas puikiomis mūsų kovinėmis dainomis. Meninėje programoje taip pat dalyvavo ir ją vedė dramos aktorius Vit. Žukauskas, savo nauju pasirodymu prijuokino visus iki ašarų.

J. M. K.

KARIO Rėmėjų-Pirmūnų Garbės Būrys Jungt. Amerikos Valstybėse

A. Astrauskas,	P. Lanauskas,
V. Alksninis,	J. Liaukus,
J. Andriušis,	A. Matonis,
A. Antanavičienė,	K. Rimas,
L. Buivydas,	Z. Raulinaitis,
L. Bileris,	A. Senikas,
V. Ciplijauskas,	J. Sodaitis,
J. Ginkus	J. Sirgėdas,
A. Grušaitis,	J. Tutinas,
K. Grinius,	J. Valaitis,
St. Gudas	A. Vakselis,
V. Jackūnas,	V. Vilkutaitis,
H. Kazakaitis,	V. Vaškūnas,
J. Klimavičius	J. Vaičys,
J. Kraunaitis,	F. Zapkus,
A. Kirkyla,	V. Žukas.

PAGALBA MŪSŲ KARO INVALIDAMS NEPRIVALO SUSTOTI

Jau beveik prieš metus laiko gen. Nagius pradėjo judinti organizuotos pagalbos reikalą mūsų karo invalidams, dargi pats pasiųsdamas nemažą piniginę auką.

KARYS 1951 m. sausio mėn. numeryje patalpino kpt. P. Jurgėlos straipsnį, ryškiai nušviečiantį iškovotos nepriklausomybės kainą, sudėtą kraujo aukomis, o ir iškėlė konkrečią mintį — niekuomet nepamiršti Nepriklausomybės kovose sveikatos nustojusių mūsų karo invalidų. Pagaliau — didžiu balsu šaukiančios, žurn. Jeronimo Cicėno mintys KARIO nr. 10-11 invalidų paramos reikalu ir Omahos, Nebr., Liet. Bendruomenės K-to atsišaukimas spaudoje, — didžiąja dalimi paveikė mūsų jautriąją visuomenės dalį.

Ligi 1951 m. gruodžio 10 d. Karo Inv. S-gos Pirmininkas jau buvo gavęs didžiąją dalį suaukotų sumų.

Amerikos Liet. Legiono Dariaus Girėno 1-mas Postas, New York,— $114.16; V. Alksninis, New York,— $10.00; S-ga "Ramovė", Detroito sk. per J. Mitkų, — $50.00; A. Raškevičiau iniciatyva, Sudbury, Ont., Kanada, — $55.00; S-ga "Ramovė", Rochesterio skyr. per Valdybos pirm. Saladžių, — $132.40; S-ga "Ramovė", Clevelando skyr. (už Vytis) per iždininką Bartkūną, — $14.00.

Los Angeles Liet. Tremt. Savišalpos D-jos per Kudirką, —$92.10; Newark, N. J., ir Apylinkės Liet. Tremt. D-ja, minėjimui rengti komitetas per kas. Trečioką,—$35.75; S-ga "Ramovė", Clevelando skyr., per Kl. Karosą, — $316.50; Buvę Liet. Kariuomenės savanoriai-kūrėjai ir karininkai Toronte, Kanada (susirinkimo įgaliotiniai H. Stepaitis ir K. Grigaitis),—$39.70.

Jonas Budrys, gen. Konsulas New Yorke, — $16.00; S-ga "Ramovė", Waterburio skyr., per Al. Matonį,— $137.80; Am. Liet. Legiono Vadas P. Jurgėla, — $3.00; Stasys Navickas, Cleveland 5, Ohio — $1.00; Elizabeth Liet. Tremt. D-ja per P. Lanauską, — $24.00. Viso $1041.41.

Be to, iš Sault Ste. Marie (Canada) gauta per KARIO redakciją $67, kuriuos suaukojo šios kolonijos taurūs lietuviai. Rinkliavą savo iniciatyva įvykdė ltn. Jurgis Skaržinskas. Suaukotus pinigus KARIO redakcija persiuntė Inv. S-gos Pirm. B. Tvarkūnui. Taip pat minimos kolonijos kun. L.Kemėšis pasižadėjo artimiausiu laiku atlaikyti šv. mišias už mūsų žuvusius karius ir partizanus.

Karo Inv. S-ga visiems aukojusiems prašo perduoti gilią, nuoširdžiausią padėką.

KRISTAUS GIMIMO ŠVENTĖS proga nuoširdžiai sveikiname lietuvius karius, esančius JAV kariuomenėje — kovojančius Korejos fronte ar budinčius kituose kraštuose prieš baisųjį mūsų Tėvynės pavergėją ir viso Laisvojo Pasaulio priešą.

Kunigaikštienės Birutės D-jos
Chicagos skyrius

MŪSŲ ŽUVUSIEJI IR MIRUSIEJI

BRIGADOS GENEROLAS KLEMENSAS POPELIUČKA

Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės Karo Technikos Valdybos viršininkas brig. gen. K. Papeliučka mirė svetimoje Vokietijos žemėje, tremtyje, 1948 m. spalio 25 d., Augsburgo Servatius Stift ligoninėje.

Velionis gimė 1892 m. birželio 16 d. Šiaulių apskr., Pašvitinio valsčiuj, Būčiūnų kaime. Baigęs 1912 m. Šiaulių gimnaziją, įstoja į Kijevo Politechnikos Instituto architektūros skyrių. Įsiliepsnojęs pirmas pasaulinis karas patraukia jį į Petrapilio karo inžinerijos mokyklą, kurią baigė 1915 m.

Tarnaudamas rusų kariuomenėje, už narsumą ir nuopelnus buvo apdovanotas visais ordenais, kuriuos turėjo teisę gauti vyr. karininkas. Kilus revoliucijai ir įvykus bolševikų perversmui, jis grįžta į tėvynę. Jau 1919 m. pradžioje įstoja savanoriu į besikuriančias Lietuvos kariuomenės eilėse ir, vadovaudamas inžinerijos daliniams, veikia fronte prieš bolševikus ir bermontininkus. Jo rūpestingumas, iniciatyva, asmeniškas pavyzdys ir jo drausmingi daliniai, kaip bolševikų taip ir bermontininkų frontuose suteikia vertingą pagalbą jaunajai Lietuvos kariuomenei, siekiant pergalės ir nepriklausomos Lietuvos respublikos atstatymo.

Pasibaigus kovoms už laisvę, tėvynės gyvenimas greit pradėjo normalizuotis, bet kiekvienam kariui buvo aišku, kad Lietuvai būtina turėti nors negausi, bet stiprios tautinės dvasios ir naujoviškai aprūpinta kariuomenė. Todėl 1923 m. K. Popeliučka įstoja į aukštuosius karininkų kursus, kuriuos baigęs didžiausią savo dėmesį kreipia į kadrų paruošimą ir parengimą įvairių specialistų. Savo žinioms pagilinti, nuo 1925 m. iki 1928 m. jis studijuoja Prancūzijos "Ecole Superiere d'aeronautique et de construction d'automobiles." Įgijęs diplomuoto inžinieriaus teises, jis grįžta tęsti savo tarnybą Lietuvos kariuomenėje. Paskirtas Karo Technikos štabo viršininku, jis aktyviai prisideda rpie įsteigimo įvairių inžinerijos karininkams kursų. Be to, pagelbsti modernizuoti apmokymą ir parengimą kadrų. Už ypatingus nuopelnus Lietuvos respublikai prezidentas jį apdovanojo D.L.K. Vytauto ir D.L.K. Gedimino antrosios klasės ordinais. 10 metų Latvijos nepriklausomybės proga Latvijos respublikos prezidentas jį apdovanoja jubiliejiniu medaliu "Par Latviju".

A. a. br. gen. K. Popeliučka, kaip karių, taip ir plačios visuomenės tarpe, buvo žinomas kaip gabus karys, nuosekliai dirbęs tėvynės gerovei sudėtingą darbą. Didelė ištvermė, kuklumas, aukštai išvystytas pareigingumo jausmas, tolerancija, aukšta moralė, šeimos meilė — charakterizuoja jo asmenį, tarnaujantį Dievui, Tėvynei ir artimui.

Savo šeimyniniame gyvenime jis gauna sunkų moralinį smūgį, kai, vos 16 metų sulaukęs, miršta jo vienintelis sūnus Tadas, kuriam išgelbėti neatsirado vaistinėse ir ligoninėse reikalingų prieš meningitą vaistų. Tuo metu Lietuvoj bolševikai jau buvo nacionalizavę ir Rusijon išvežę visus retesnius ir brangesnius vaistus, nepalikdami jokios atsargos gyventojų reikalams.

Kai 1940 birželio 15 d. raudonoji armija okupuoja Lietuvą, jau birželio 27 d., pagal sovietų pasiuntinio įteikiamą Lietuvos krašto apsaugos ministerijai sąrašą, brig. gen. Popeliučka, tuomet Karo Technikos Valdybos viršininkas, yra atleidžiamas iš kariuomenės. Ilgą laiką brig. gen. Popeliučkai nesuteikiama nei tarnyba, nei darbas. Galop, kai stoka pedagogų pasireiškia visose mokyklose, jis Kaune suaugusių gimnazijoje (dėstoma buvo vakarais) gauna rusų kalbos ir matematikos mokytojo vietą.

EIL. ANTANAS KIZELEVIČIUS

Lietuvos Nepriklausomybės karų dalyvis eil. Antanas Kizelevičius gimė 1898. VI. 13. Alytaus aps. ir val., Dubėnų kaime.

Vėliau velionis tarnavo Teisingumo Ministerijos žinyboje ir už uolų tarnybos pareigų atlikimą buvo apdovanotas D. L. K. Gedimino ordino medaliu — 3 laipsnio.

Buvo šaulys rėmėjas ir priklausė Alytaus šaulių būriui.

Bolševikų okupacijos metu velioniui teko įvairiais būdais suktis nuo išvežimų bei areštų. Antrą kartą bolševikams braunantis į Lietuvą, velionis patraukė į Vakarus ir Vokietijoje prabuvo iki 1947 m. Tais metais drauge su kitais lietuviais vyrais išvyko į Angliją.

Deja, bolševikų okupacijos ir karo metu palaužta sveikata dar labiau pašlijo. Kiek pasirgęs mirė 1950 m. gruodžio 25 d. ir palaidotas gruodžio 30 d. Glocesteric Old Cemetary kapinėse.

1944 m. beartėjantis frontas nubloškia jį su žmona Vanda Popeliučkiene-Bohdanavičiūte Vokietijon, kur Gruenberge, Silezijoj, Opta — Radio fabrike kasdien dirba po 12 val. 1945 m. Augsburge džiaugsmingai sulaukia amerikiečių kariuomenės ir po to matom gyvenantį Haunstetteno DP stovykloje. Čia jis nelieka nuošaliai nuo tremties gyvenimo. Išrinktas į

(Nukelta į 16 psl.)

1830-31 METAI

LIETUVOS ULONŲ MAJORAS HORDYNSKIS IR JO KNYGA APIE LIETUVOS — LENKIJOS SUKILIMĄ

Adv. Kostas R. Jurgėla

1939 m. rudenį New Yorko senienų knygyne man netikėtai pavyko už 5 dol. įsigyti pirmąją Amerikos žemyne išleistą Lietuvą liečiančią, ir priede Lietuvos istorijos santrauką turinčią, knygą (1950 m. gavau ir ankstyvesnės laidos egzemplicrių). Tai Lietuvos ulonų 10-jo pulko majoro Juozo Hordynskio **"History of the Late Polish Revolution and the Events of the Campaign"**, trečioji laida, prenumeratos keliu išleista Bostone 1833 m. Knygos viršelio antrame puslapyje pažymėta, kad autorius pasilaikė veikalo teises 1832 m. dokumentu, įrašytu į Massachusetts apygardos JAV teismo archyvus. Knygą sudaro 424 numeruoti puslapiai 5.5×6.3 colių dydžio (tiesa, antras teksto puslapis numeruotas skaitmeniu "6" ir ta klaida nusitraukė per ištisą knygą, rodant 428 psl.) ir 12 puslapių lotynų skaitmenimis. Be to, yra 35 brėžiniai atskirais lapais; kautynių eigai pavaizduoti.

Susidomėjau, ėmiau teirautis. Mass. apygardos teismas man pranešė, kad daugiau kaip prieš 50 metų visi to teismo autorių teisių archyvai persiųsti į JAV Copyright Office, Kongreso Knygyną Vašingtone. Kongreso knygyno retų knygų skyriaus globėjas pranešė, kad Hordynskio "copyright" yra įrašytas į "Record of Copyrights. Massachusetts, 1831—1832" tomo 355 psl. leidėjų Carter and Hendee vardu 1832 m. rugsėjo 7 d., ir kad Kongreso Knygyne yra I, II ir III laidos egzemplioriai, gi IV laidos egz. (1833 m.) yra New Yorko Miesto Knygyne.

Naujorko Miesto knygyne patikrinau visas keturias knygos laidas. Pirmoji laida turi 406 psl. arabų skaitmenimis, "copyright" Carter skaitmenimis, "coopyright" Carter and Hendel vardu, brėžiniai kietame popieriuje. Spausdino "J. E. Hinckley and Co., Printers, No. 14 Water Street, Boston 1832". II, III ir IV laidos visos vienodos ir jose nėra "Skelbimo", kuris telpa I laidos 3-me puslapy. To "Advertisement" turinys yra šis:

"Pridera atsižvelgti į šio veikalo autorių, ir pasakyti ką nors apie būdą, kuriuo šis veikalas buvo spaudai paruoštas. Jis buvo parašytas lenkų kalboje ir diktuojamas vertėjui prancūzų kalboje iš lenkiško rankraščio. Tas faktas, kad vienintelis susisiekimo mediumas tarp autoriaus ir vertėjo buvo jiems abiems svetima kalba — paveiks skaitytoją su pakanta atsižvelgti į veikalo stiliaus trūkumus. Autoriaus sentimentai, ir netgi jo išsireiškimų formos, buvo griežtai sekami, kiek dviejų kalbų tarpininkavimas leido, ir veikalas turi būti laikomas esminiai paties autoriaus kūriniu. Išleidimas užtruko ilgiau, negu leidėjų buvo numatyta, dėl įvairių priežasčių, iš kurių pakaks tik vieną suminėti, būtent, kad veikalas buvo praplėstas dusyk plačiau, negu originaliai sumanyta ir prospekte paskelbta. Kad išvengtų suvėlinimo antrąsyk renkant, lapai buvo atiduodami į spaudą veik tame stovy, kokiame jie buvo paskubomis surašyti, pasitenkinant tiktai korektūromis, reikalingomis aiškumo dėliai.

G. H. S.

"Pastaba. Pirmiems penkiasdešimt septyniems puslapiams buvo pasinaudota vertimu, vokiečių kalbai tarpininkaujant, — tas pats ponas taipgi pagelbėjo brėžinius spaudai pagaminti".

Vertėjams tarpininkaujant, į anglišką tekstą pateko, pvz., tokia nesąmonė, kaip kad Chodžkos Lietuvos istorijos vertime, būtent: kad Lietuvą sudaro Vilniaus ir Trakų palatinatai, "Starostijos ir Žemaitijos . . . kunigaikštijos" (" . . . being composed of the palatinates of Wilna, of Troki, the duchies of Starostia, and Samogitia, of Nowogrodec, of Brzesclitewski, of Polocki, of Witepsk, Mscislaw, and of Smolensk").

Kas buvo tas "Joseph Hordynski, Lietuvos ulonų 10-jo pulko majoras", pirmą kartą amerikiečius supažindinęs su Lietuvos vardu, geografija ir sudarkyta Chodzkos Lietuvos istorija?

Autorius, galbūt, buvo lenkas, bent prisisunkęs lenkiško nacionalizmo. Sukilimo pradžia ir įvykiai lenkuose jam smulkiai žinomi, bet įvykiai Lietuvoje, prieš atvykstant gen. Gelgaudo korpui, atrodo, jam buvo žinomi tik iš gandų. Tačiau "Atskiro Lietuvos Korpo" žygiai — jam smulkiai žinomi, nes jis pats juose dalyvavo ir juos nupasakoja, pasinaudodamas pas jį išlikusiais įsakymų originalais; netgi kautynių brėžiniai jo pagaminti iš atminties, topografija gana tiksli. Įvykių vertinimas nuostabiai atitinka šių dienų lietuvių pažiūras. Iš šalies šios jo pažiūros negalėjo būti paveiktos: neleido jau tas faktas, kad iš Prūsų kalėjimo jis pro Angliją pateko į Ameriką, ir jo veikalas išėjo dar 1832 m., kai jis dar neturėjo progos naudotis kitų veikalais ir atsiminimais. Taigi, jo kūrinys buvo jo paties gyvo atsiminimo vaisius, originalus veikalas.

Pagyvenęs kelis metus Amerikoje ir ilgėdamasis tėvynės, Hordynskis grįžo Europon. Rusų nučiuptas pereinant sieną, jis buvo ištremtas Sibiran. Mirė Irkutske 1841 metais.

Vertėjas

JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTYBIŲ DIDŽIAJAI IR LAISVAJAI TAUTAI

Kai kurių jūsų bendrapiliečių išvaduotas iš kalėjimo, aš buvau laimingas, pasiekęs šiuos laimingus krantus. Apvaizda leido man išvysti tą gražią šalį ir tą tautą, kurią kiekvienas laisvės mylėtojas troškęs savo akimis pamatyti ir apie kurią kiekvienas laisvas Lenkijos žmogus yra linkęs galvoti su meile ir pagarba. Jūsų žemė, nuo seno persekiojamųjų prieglauda, sutiko mane su nuoširdžia gera valia. Nuo pirmojo savo atvykimo momento ligi šio laiko aš kasdien gavau patirti jūsų simpatijas. Kupinas dėkingumo ir tikėdamasis atlikti jums priimtiną patarnavimą, aš negaliu geriau panaudoti man leidžiamų jūsų tarpe beviešint momentų, kaip suteikti jus patikimą apyskaitą apie mūsų revoliuciją ir tikrąsias jos priežastis bei motyvus, lygiai kaip ir apie ją sekusio karo veiksmus. Trumpu pareiškimu apie aplinkybes, kurios privedė prie tos revoliucijos, aš noriu jus painformuoti apie neteisingumą ir skriaudas, kurias mano tauta buvo priversta pakęsti per keturiolika metų, kurių bėgyje tiek jos įgimtosios teisės, tiek ir iškilmingai jai laiduota konstitucija buvo pamintos kojomis. Iš karo veiksmų apyskaitos jūs galėsite patirti apie priemones, kuriomis nedidelės jėgos buvo laimėjusios prieš milžinišką jėgą, ir apie priežastis galutinės katastrofos, kuriai Lenkija buvo pasmerkta.

Aš esu tikras, kad daugeliu atžvilgių mano nupasakojimas visiškai

prieštaraus vaizdavimams viešuose aktuose, nes mūsų žemė, kaip daugumas dėl laisvės kovojančių kraštų, buvo daugiau apsupta priešų, negu draugų. Šaltiniai, iš kurių semtas šis mano nupasakojimas, yra visų pirma mano paties atsiminimai apie įvykius, kuriuos aš savo akimis stebėjau; antra, mano bičiulių ir draugų, dalyvavusių tuose veiksmuose, pareiškimai; ir pagaliau, ypač kiek liečia atskiro korpo (tai yra, į Lietuvą pasiųstojo Gelgaudo korpo, — KRJ) veiksmus, oficialūs kariuomenės raportai, kurie neišnyko iš mano atminties. Tokiomis pat priemonėmis naudojausi brėždamas ir schemas, kurios paremtos mano paties atminimais apie pozicijas ir veiksmus, kuriuose dalyvavau, ir iš dalies tiksliais mano draugų pranešimais, o taip pat viešais pareiškimais, kurie padėjo man atsiminti vietovių pažinimą.

Aš nesu rašytojas nei mokslininkas iš profesijos, bet tiktai paprastas respublikonas ir karys. Tokiam jūs atleisite už rašinio formos ir stiliaus trūkumus. Todėl nesmerkite manęs kaip rašytojo, bet matykite manyje nelaimingąjį lenką, kuris dėl jūsų simpatijos patiekia savo nelaimingosios tėvynės fatališkų nelaimių vaizdą, o ir vaizdą, kaip ji stengėsi atgauti sau laisvę, tą pirmąją ir didžiausiąją tautos palaimą. Su šia jūsų palankumo viltimi aš prašau jus priimti šį kūrinį, kaip mano dėkingumo ženklą ir kaip paminklą mano trumpam viešėjimui tarp jūsų, lygiai kaip ir pareiškimą didelės pagarbos, kurią aš visuomet pasilaikysiu.

Amerikiečiai,

pasiaukojęs jūsų tarnas.

Juozas Hordynskis
(Joseph Hordynski)

1 SKIRSNIS

1812 metų liepos mėnesį, kai laiminčios Napoleono armijos užėmė Vilnių ir grasino sunaikinti carų sostą, lenkų tauta džiaugėsi viltimi atgauti buvusiąją savo didybę. Lenkijos likimas tuomet buvo Napoleono rankose, ir galima teisingai sakyti, kad nuo Lenkijos likimo priklausė Europos saugumas ir taika.

Kaip skaitytojui yra gerai žinoma, iš požiūrio į seniau buvusią geografinę padėtį ir plotą, Lenkija sudaro stiprią sieną prieš Rusijos milžiną. Jos žemės į rytus siekia Dniepro ir į vakarus Oderio. Į šiaurę jos siekia Baltiją ir Pskovo rėdybą, o pietinę sieną sudaro Karpatų kalnai ir Juodoji jūra. Šiame dideliame plote, kurį sudaro dabartinė Lenkijos karalija, Poznanės hercogija, Žemaičių kraštas, Lietuva, Livonija, Baltoji Rusija ir Juodoji Rusija, Voluinė, Podolė, Ukraina ir Galicija, gyvena dvidešimt du milijonai lenkų tos pačios kilmės, tų pačių apeigų bei papročių ir tos pačios kalbos bei tikybos (Sic! — KRJ). Senovinėse savo sienose Lenkijos karalija yra viena iš pirmųjų Europoje pagal gyventojų skaičių ir geografinį dydį.

Anksčiau minėtu laiku iš Varšuvos pasiųsti pas Napoleoną pasiuntiniai pareiškė jam nuoširdžiausią prašymą šiai valstybei atstatyti ir stengėsi jo pažiūras nukreipti į ateitį, kad jis būtų tuo reikalu įtikintas. Jie baigė šiais žodžiais: *"tark, valdove, kad Lenkijos karalija gyvuoja, ir tas pareiškimas pasaulio akyse bus tolygus tikrybei!"* Į tai jis atsakė: *"savo padėtyje aš turiu daugelį reikalų suderinti, daugelį pareigų atlikti. Jeigu aš būčiau valdęs pirmojo, antrojo ar trečiojo Lenkijos padalinimo metu, aš būčiau savo žmones apginklavęs jai ginti. Aš myliu jūsų tautą, aš patvirtinu pastangas, kurias jūs norite pareikšti. Pasisekimo viltį jūs terasite vien tiktai jūsų gyventojų vieningume. Turėčiau pridurti, kad aš Austrijos imperatoriui patikinau jo valdomųjų sričių (dominijų) saugumą"*.

Lenkai niekad negalėjo tikėtis tokio atsakymo iš Napoleono. Nes kas gi taip ištikimai jį lydėjo visuose karo žygiuose, kaip Lenkijos sūnūs? Tūkstančiai lenkų guli palaidoti Italijoje, Egipte, St. Dominge, Ispanijoje ir Rusijoje; jie kovojo dėl Prancūzijos respublikos saugumo ir Napoleono galios didinimo. Šaltas jo sutikimas Lenkijos pasiuntinių sukėlė liūdesio visiems patrijotams. Dabar jie buvo įsitikinę, kad gerieji Napoleono linkėjimai Lenkijai nebuvo nuoširdūs ir kad, vedęs Mariją Luizę, jis pateko į austrų įtaką. Taip ploto padidinimo ir tautinio gyvavimo viltis pranyko, ir Napoleonas savo abejingumu Lenkijos reikalams pagreitino savo žlugimą. Maskvos sudeginimas, toji proga, kuri nebuvo jo sumetimų numatyta, tapo jo likimo posūkio tašku. Lenkai, kurie prisidėjo prie jo didybės kėlimo, jo neapleido nelaimėje; jie tebebuvo jo palydovai ligi pat galo. Jų puseskadronis sekė paskui jį į Elbę, jam pačiam prašant. Prancūzijos nelaimės nulėmė Lenkijos likimą. Vienos Kongresas Varšuvos hercogiją pavertė karalija ir atidavė gelžniam Rusijos skipetrui... (5-8 psl.).

Lietuvoje pagarbos vertas bajorų pirmininkas Daunoravičius ir taurusis Rukevičius iš Lietuvos korpo, kurie su daugeliu kitų karininkų buvo prileisti prie suokalbio. Tarp kitų buvo ir Ygelstromas, Vigielinas, Hofmanas ir Vielkaniecas. Visi planai artėjančiai revoliucijai buvo paruošti su didžiausiu atsargumu, ir visos aplinkybės, atrodė, žadėjo pasisekimą, kai caro Aleksandro staigi mirtis Taganroge, 1825 m. pirmoje gruodžio mėn. pusėje, aptemdė šviesiąsias mūsų viltis...

Kelioms dienoms praėjus po Mikalojaus proklamacijos, visi imperijos kalėjimai buvo paruošti sutikti savo naujus kalinius. Petrapilis, Maskva, Vilnius, Kijevas, Baltstogė ir Varšuva buvo paskirti teismo vietomis. Viršum visos Lenkijos ir Rusijos pakibo žiauraus kraujo kalavijas. Petrapilvje laisvės kankiniai Pestelis, Muravjevas, Relejevas, Bestuzevas, Kachovskis — buvo pakarti ir daugiau kaip du šimtai tauriausių šeimų asmenų buvo išsiųsti į Sibirą. Vilniuje, Kijeve ir Maskvoje buvo milžiniškas skaičius įmestų į kalėjimus arba išsiųstų į Sibirą. Baltstogėje rusų generolas Viliaminovas buvo paskirtas inkvizitorium. Tas negarbingas tipas žiauriausiai kankino vargšus kalinius. Rukevičius, Ygelstromas ir Vigie-

LIETUVOS VIETINĖ RINKTINĖ 1944 M.

PLK. O. URBONAS

VOKIEČIŲ PROVOKACIJA

Pagaliau gauname Jeckeln įsakymą: kol likusiųjų Vietinės Rinktinės batalionų formavimas nėra baigtas, ir kol V. R. vadas neturi galimumo asmeniškai vadovauti savo daliniams Vilniaus krašte, Vilniuje organizuojamas Jeckelno štabas, kurio žinion pereina operacinis mūsų batalionų vadovavimas; tolimesnis V. R. batalionų siuntimas į Rytų Lietuvą turi būti suderintas su to štabo pageidavimais, o dalinių išdėstymas turi būti aptartas su šiuo Jeckeln štabu. Mūsų batalionų išdėstymo rajonai numatyti: Svyriai, Ašmena, Švenčionys.

Kol kas sujungtai vadovauti mūsų batalionams Rytų Lietuvoje — didelio reikalo ir nebuvo, nes jie jokių operacijų nevykdė, o numatyti išdėstymo rajonai atitiko mūsų norus; be to, generolas buvo pasirengęs su paskutiniais suformuotais batalionais vis vien pereiti į Vilnių, todėl mes šiam įsakymui ypatingai ir nepasipriešinom. Lauko štabo viršininku buvo paskirtas policijos plk. ltn. Diez. Atvyko jis į Kauną, kur turėjome su juo ilgesnį pasikalbėjimą. Šiuo metu Vilniuje, Trakuose ir Eišiškėse mes jau turėjome savo komendantūras, o komendantai į Ašmeną ir į Svyrius jau buvo numatyti ir turėjo ten išvažiuoti tuojau po to, kai tik ten apsistos mūsų batalionai. Prašiau Diezą, kad vengtų duoti tiesioginius įsakymus mūsų batalionams, kad pasinaudotų esamomis komendantūromis. Kiekvienoje komendantūroje yra vertėjas, ir komendantas patikrins, kad įsakymai būtų teisingai suprasti, kad dėl skirtingų kalbų neįvyktų nesusipratimų. Be to, prašiau jį, kad į savo štabą priimtų vieną mūsų karininkų, kaip ryšių karininką su mūsų štabu. Diez viską pažadėjo išpildyti, tik paabejojo dėl ryšio karininko, ar jis, be tiesioginio Jeckeln sutikimo, galįs tai padaryti. Pažadėjo Jeckeln atsiklausti. Atrodė, kad viskas šiaip taip susitvarkė. Bet išėjo kitaip.

308 (berods) batalionas vyksta į Svyrius. Bataliono vadas, atvykęs Kaunan, mūsų štabe gauna visus jam reikalingus įsakymus, instrukcijas. Batalionas be jokių įvykių atvyksta į Svyrius, išsikrauna ir čia gauna iš Jeckeln lauko štabo įsakymą užimti atskiromis kuopomis visą eilę kaimų (nesu tikras, ar šis įvykis buvo Svyrių ar Ašmenos rajone; berods, Aš-

---

linas tapo ištremti į Sibirą visam gyvenimui.

Bajoras Rukevičius turėjo dvi gražias seseris Korneliją ir Teresę, kuri herojiškumo elgesys verta paminėti. Rukevičius buvo Patrijotų Klubo sekretorius Lietuvoje ir laikė draugijos dokumentus bei knygas savo gyvenamame kaime, netoli Baltstogės. Kad šis reikalas būtų vykdomas be kliūčių, jis įrengė nedidelį vasarnamį sode, netoli savo rūmų. Pasitaikė, kad jis suėmimo metu nebuvo namie, ir tuojau po jo suėmimo policija pasiuntė rusų karininką su žandarais į jo kaimą paimti jo popierių. Jo seserys, nieko apie tai nežinojusios, buvo ramios namie, kai pamatė karininką su savo palydovais įjojant į kiemą. Pranašinga tikrovės baimė jas apėmė, bet tuojau užleido vietą herojiškam ryžtumui. Jaunesnioji pasiliko kambaryje, pasitikti ir sutrukdyti šiuos tironystės agentus, tuo tarpu vyresnioji Kornelija, nusinešė sprogstamosios medžiagos į vasarnamį, kuris netrukus įsiliepsnojo . . . Daugiau kaip du šimtai asmenų, kurių vardai ir pavardės buvo surašytos sąraše, tuo būdu liko išgelbėti šios herojiškos moteriškės šalto proto dėka. Ji sugrįžo į svetainę tauriausia ir linksmiausia veido išraiška. Karininkui pasiteiravus apie gaisro priežastį, šypsodama pareiškė: "Ponai, aš tiktai norėjau kiek sutaupyti jums tolimesnio brutalumo pastangas ir vargą. Aš sudeginau savo brolio popierius ir dokumentus. Jūs galite būti tikri, kad nerasite nieko palikta; ir dabar aš esu jūsų kalinė. Tempkite mane su savim, jūsų aukų skaičiui padauginti". . . Abidvi seserys buvo suimtos ir per trejis metus šlykščiausiai kalinamos. Kai šios taurios seserys buvo paleistos iš kalėjimo, jos liko be jokios užuojautos. Tėvų nebebuvo. Vienintelis jų brolis, buvęs jų globėjas, dabar buvo dingęs be žinios. Jos negalėjo pakęsti minties, kad jis vienas sielosis pančiuose taip toli nuo jų, ir ryžosi dalintis ir tuo būdu sumažinti jo kančias. Nepaisydamos savo bičiulių priekaištų, jos viską paliko ir, vargingai keliaudamos, daugiausia pėsčios ir kaimiečių vežimais, išvyko į Sibirą. Nėra žinoma, ar Apvaizda leido joms pasiekti mylimąjį brolį ar ne (15 psl.).

2 SKIRSNIS

Nėra ginčijama, kad mūsų tautos istorija yra kupina herojiškų veiksmų ir garbingų lapų. Pakaks paminėti Boleslovo, Kazimiero, Jogailos, Varnos Augusto ir Sobieskio laikus; arba garsiųjų mūsų generolų Čarneckio, Chodkevičiaus, Tarnovskio, Sapiehos, Kosciuškos ir Poniatovskio žygdarbius. Betgi visoje mūsų istorijoje niekas nepralenkia šios paskutiniosios revoliucijos. Ir tikrai labai mažai yra bet kada buvę daugiau atmintinų įvykių (30 psl.).

(Bus daugiau)

menoje). Žiūri bataliono vadas į žemėlapį ir mato, kad kaimas nuo kaimo yra atstume per 15-20 kilometrų. Apklausinėja vietos gyventojus ir iš jų sužino, kad tie kaimai užimti lenkų partizanų. Šie gi—geruoju kaimų neapleis, teks kautis, o tai prieštarauja generolo duotoms instrukcijoms. Skambina bataliono vadas į Vilnių, kalbasi su Jeckeln lauko štabu. Iš ten patikrinama, kad viskas tvarkoje, kad štabas turįs tikslius duomenis, jog tie kaimai esą tušti; žinios apie lenkų partizanus — tik vietinių gyventojų fantazija. Paskutiniam bataliono vado abejojimui išsklaidyti, štabas patikina bataliono vadą, kad esantieji vietoje du vokiečių tankai gauna įsakymą palydėti mūsų kuopas iki paskyrimo vietos. Kalba bataliono vadas su tankų viršininku, ir tas patvirtina, kad jam įsakyta kuopas palydėti. Kadangi pėstininkai juda, palyginti, labai lėtai, tai lai kuopos išeina anksčiau, o tankai jas pasivysią pakelyje. Bataliono vadas pasiryžo įsakymą pildyti. Kuopos išsiskirsto ir pradeda žygį. Tankų, žinoma, nėra.

Viena kuopa, jau atsitolinus nuo Svyrių per 12-15 km, pastebėjo įtartiną raitelių ir pėsčių žmonių judėjimą savo žygio kryptimi ir sparnuose. Kuopos vadas sustiprina žygio apsaugą, o galų gale perrikiuoja savo kuopą kautynių rikiuotėn ir artėja toliau. Staiga iš trijų pusių šūviai. Stipriausia ugnis iš kaimo pryšakio. Kas gi priešas — lenkai ar bolševikai — išaiškinti nėra galimumo. Pagaliau tas klausimas šiuo atveju jau nebeturi ypatingos reikšmės, nes tie pirmieji paleido ugnį. Kuopos vadas įsako tą kaimą pulti. Kuopa puola ir kaimą užima.

Kadangi priešo jėgos vis stiprėja, jos pasirodo ne tik sparnuose, bet ir užpakalyje, kuopos vadas duoda įsakymą trauktis. Kuopa atsitraukė. Ir jau prie pat Svyrių sutinka vokiečių tankus, kurie galų gale pasiryžo judėti . . . Kuopa čia turėjo dideliu nuostolių. Tikro

Vietinės Rinktinės karių garbės sargyba ant Gedimino Pilies Vilniuje, vėliavų pakėlimo momentą. Priekyje — mūsų veteranai: ats. mjr. P. Ruseckas ir ats. psk. St. Butkus (seniausias KARIO redakcijos narys), keletą kartų dalyvavęs istorinėse mūsų trispalvės pakėlimo iškilmėse Gedimino Kalne.

skaičiaus nebeatmenu, bet, rodos, apie 14 žuvusių ir apie 30 sužeistų... Pats kuopos vadas buvo lenkų paimtas į nelaisvę ir sušaudytas . . .

Kitos kuopos, išvykusios iš Svyrių, pastebėjusios įtartinus judesius priekyje ir iš šonų, be to, girdėdamos kaimyninės kuopos kautynes ir būdamos per dideliam nuo šios atstume ir negalėdamos jai padėti, į didesnes kautynes neįsileido ir taip pat atsitraukė į Svyrius. Šitos kuopos turėjo nežymių nuostolių. Batalionas vėl susirinko vietoje.

Po kiek laiko į Svyrius atvyko Jeckeln lauko štabo viršininkas. Išklausęs bataliono vado pranešimą, jis sėdo į automobilį ir nuvažiavo pas lenkų partizanus, kur apie 4 val. pietavo, gėrė . . . Mes jokiu būdu nenorėjom tuo tikėti. Tik nuodugniai patikrinę šį faktą — įsitikinom, kad ir tokie dalykai yra galimi.

Vos tiktai sužinojęs apie šį įvykį, V. R. vadas visiems batalionų vadams davė įsakymą, kad jokių Jeckeln lauko štabo įsakymų, kurie bus batalionams perduoti betarpiškai, nepildyti. Visi įsakymai privalo eiti per apskričių komendantus, kurie įpareigojami visiems įtartiniems įsakymams gauti generolo patvirtinimą. Pradėjo bręsti rimtas konfliktas su vokiečiais. Tačiau išeities apsiginti nuo jų provokacijos nebuvo. Čia paaiškėjo tikrieji jų tikslai: išprovokuoti mūsų batalionų rimtus susidūrimus su lenkų partizanais, įtraukti abi puses į kovą, priversti turėti kaip galima didesnių nuostolių, įkaitinti lietuvių-lenkų santykius iki kraštutinumo, o vėliau — atsikratyti kaip vienais, taip ir kitais.

Mes ėjome į atvirą kovą su vokiečiais. Geriausiai tai įrodo mūsų anų dienų raportai, kuriuos mes per Hinze rašėm Jeckelnui, o ir mūsų anų dienų su jais pasikalbėjimai. Deja, tų dokumentų čia po ranka neturime. Vokiečiai laikėsi be galo santūriai, visokiais būdais atsikalbinėjo, išsisukinėjo, visa aiškino nesusipratimu. Tomis dienomis mes jau laukėm suėmimo, laukėm visokių jų sankcijų, bet, matyt, laikas dar nebuvo atėjęs.

Žinoma, ir šio konflikto metu mums pasisekė šį tą pasiekti. Posėdyje, Vilniuje, kurį sušaukė atvykęs į Vilnių Jeckeln, ir kuriame generolas pats nedalyvavo, man po gan sunkių ginčų, pavyko išgauti Jeckeln sutikimą sujungti mūsų batalionus į 2 pulkus. Mums tai buvo svarbu. Tuo būdu batalionų vadai, pulko vado asmeny, gauna betarpišką viršininką ir teisėtai atpalaiduojami nuo vokiečių betarpiško vadovavimo. Pulko vadas, savo tarnybinės padėties atžvilgiu, yra jau, nepalyginti, stipresnis už bataliono vadą ir jam daug lengviau atsispirti. Ir mes, vieton plačiai visoje Rytų Lietuvoje išbarstytų batalionų, turėsim reikalo su dviejų pulkų vadais, su kuriais bus žymiai lengviau susirišti.

"PARARESCUE"

(Atkelta iš 6 psl.)

vojus prieš akis. Keistas jausmas: daug kartų teko šokti parašiutu ir baimės laikai jau seniai praėję, bet šį kartą nepasitikiu savimi, nepasitikiu savo medicinos žiniomis, gal teks daryti operaciją miške. Ar aš mokėsiu asistuoti daktarui šiose sąlygose? Tartum atsakydamas į mano mintis, daktaras stukteli man į pašonę ir šaukia:

— Artėjam prie vietos! Tikiu, kad mes būsime laiku.

Prie durų raudona švieselė. Laikas. Įkabinu savo juostą į palubės lyną ir sustingstu duryse. Žalia šviesa. Bandau iššokti lauk, bet tik virste išvirtau. Pamiršau, kad šį kartą su kroviniu sveriu apie 420 svarų. Trinktelėjimas. Vadinas, parašiutas išsiskleidė. Ačiū, Dievui...

— Daktare, kaip jums sekasi? — klausiu.

— Tvarkoj! O kaip tau? — išgirstu virš savęs.

Po savim žemai matau mažą švieselę — laužą. Nukritusio lėktuvo įgula padeda mums rasti tikslą. Atkabinu nuo kojų pakietą ir leidžiu kristi. Trinktelėjimas, ir jis supasi po manim ant 50 pėdų ilgio virvės. Griebiu priekinius diržus ir "slidinėju" link ugnies. Dar akimirka ir laužiuosi pro šakas. Smūgis — ir aš pakimbu medyje. Netoliese subraška šakos ir išgirstu nusikeikiant daktarą.

Atsargine virve nusileidžiu žemyn, kur manęs jau laukia du vyrai. Pavyko. Griebiu savo pakietą ir, vaikinų padedamas, pasileidžiu ugniavietės link. Pakeliui prisijungia šlubčiodamas daktaras. Jis, krisdamas iš medžio, nikstęrėjo koją.

Prie laužo guli vyras subintuota krūtine ir koja, o kitas vyras, lėktuvo pilotas, subintuotu veidu. Jį, matyt, sužeidė lėktuvo lango stiklai.

— Gerti! — suniurna pirmasis šniokščiančiu balsu. Vienas jo draugų paaiškina:

— Atrodo, kad lūžę pora šonkaulių, gal pažeisti vidaus organai. Užtai ir bijojom duoti vandens.

Pagiriu jį. Išsineriu iš savo kiauto, atidarau pakietą, išsiimu įrankius, baltus rūbus, gumines pirštines, pats apsirengiu ir padedu daktarui apsirengti. Per 20 valandų be miego, bet nėra laiko galvoti apie poilsį — darbas laukia.

Pirmiausia imamės pirmojo vyro tvarsčių. Sulaužytas kaulas virš kelies, didelė žaizda šone. Ištekėję daug kraujo. Aš leidžiu į ranką plazmą, o daktaras plauja ir tvarsto žaizdas.

Tuo metu lėktuvas vėl praskrenda virš mūsų galvų, ir po keliu minučių prie mūsų prisijungia likusieji trys mūsų bičiuliai. Du iš jų tuojau stato palapinę, o trečias parūpina tiesių lazdų sulaužytiems kaulams įtverti.

Kai po 3 valandų baigėm tvarstyti ligonius, jau buvo gerai įdienoję. Jaučiausi taip išvargęs, kad norėjau čia pat virsti žemėn ir užmigti. Bet, deja, dar teko pastatyti priešmoskitines palapines ligoniams.

Pagaliau baigėme. Virtau į gamaką, kurį pakabino mūsų draugai man ir daktarui. Prieš užmigdamas dar išgirdau jį sakant kitiems:

— Vyručiai, ligoniai negali valgyti konservuoto maisto. Parūpinkit šviežios žuvies arba pagaukit gyvatę ir išvirkit sriubos. Pažadinkit mus po pusantros valandos.

Taip mūsų darbas tik prasidėjo. Vėliau teko rūpintis šviežiu maistu, medžioti, žuvauti, statyti spąstus. Perkėlėm ligonius į artimą kalvelę, toliau nuo upelio, kur lengviau apsisaugoti nuo uodų, išnešiojančių maliariją.

Pirmą kartą savo gyvenime ragavau keptos gyvatės ir mažo krokodilo. Truputį primena ungurį. Po pietų lėktuvas numetė daugiau mums reikalingų daiktų. Turėjome stovyklauti, nes ligonių nebuvo galima per daug judinti, o žemės grupė kelią per džiungles prasiskins tik po dviejų savaičių.

Trečią dieną kita penkių žmonių grupė nusileido ir pakeitė mus, o mes, paėmę du sveikus įgulos narius, guminėmis valtimis leidomės upeliu žemyn.

* * *

Dabar vėl sėdime klasėje ir tęsiame mokymą. Greit keliausim per dykumą (Kalifornijoje), per kalnus ir šaltus kraštus, kad susipažintume su įvairiomis klimato sąlygomis ir prie jų priprastume.

Pasaulyje yra gal tik 100 parašiutininkų, gelbėjimo vyrų (aš vienintelis lietuvis), bet kur mes bebūtume, kurioj pasaulio dalyje pagalba bebūtų reikalinga, — mes atvyksime laiku!

PVT. ANDRIUS BUTKŪNAS, tarnauja inžinerijos batalione. Šiuo metu yra Korėjoje, kur vienoj aviacijos bazėje dirba kaip mechanikas. Andrius studijavo Pabaltijo Universitete ir yra baigęs 4 sem. Mechanikos-Inžinerijos fakultetą. Jo tėvas Lietuvos kariuomenės pulkininkas, savanoris-kūrėjas, dviejų Vyčio Kryžių kavalierius, visų Nepriklausomybės kovų dalyvis.

B. GEN. K. POPELIUČKA

(Atkelta iš 11 psl.)

stovyklos lietuvių komitetą, eina komiteto pirmininko ir LTB Augsburgo apylinkės pirmininko pareigas.

Vėliau buvo grįžęs prie pedagoginio darbo.

Visada nuoširdus, sąžiningas, pareigingas, teisingas ir atsidėjęs prisiimtoms pareigoms, a. a. brig. gen. K. Popeliučka dirbo taip intensyviai, kad tai atsiliepė į jo sveikatą. Susidariusios komplikacijos, nežiūrint gydytojų pastangų, nepavyko nugalėti. Skaudus smūgis ištiko nevien jo mylimą žmoną, bet ir visus lietuvius, nes jis galėjo dar daug padėti tėvynei, kurios prisikėlimu nė kiek neabejojo.

Šio Lietuvos kario nuopelnus ir darbus tėvynei aprašė jo bendradarbiai knygoje "Karo technikos dvidešimtmetis", 1939 m.

KARYJE

— viskas ir visiems įdomu: kariams ir nekariams, senieseems ateiviams ir naujakuriams, senimui ir jaunimui, vyrams ir moterims!

JAV INŽINERIJOS VYRAI MOKOSI

Trys lietuviai inžinerijos mokyklos stovykloje: A. Ponelis, V. Gobužas ir B. Liogys. Pirmieji du šiuo metu jau Korejoje.

Inžinerijos dalinių mokymas JAV kariuomenėje yra vienas ilgesnių— 16 savaičių. Kariai apmokomi kaip pėstininkai-kovotojai ir kaip statytojai-naikintojai. Perėjus įvairius patikrinimus, būsimieji kovos inžinieriai (combat engineers) patenka į Fort Belvoir, Va. Čia prasideda mokymo dienos. Vyrai keliami 5 val. ryto. Po pusryčių prasideda darbas, kuris tęsiasi iki 5 val. vakaro. Po vakarienės — viena valanda poilsio, kuris sunaudojamas ginklų valymui. Toliau eina naktinės pamokos. Išskyrus pamokas, kurių metu rodomos filmos, visi darbai vyksta lauke. Kasdien tenka pėsčiomis sukarti 15-20 mylių. Apie 9-10 val. vakaro daliniai grįžta namo ir 11 val. kariai turi būti lovose.

Pirmąją savaitę vyksta susipažinimas su darbo įrankiais, kurių yra įvairiausių — nuo namų statybos, iki kasyklų gręžimo bei kelių tiesimo įrankių. Kad inžinerija nenusibostų, dienos dažnai būna "paįvairinamos" penkių mylių (pilnoje kovos aprangoje) bėgimais, žemėlapių skaitymais, mankštomis, taktikos pratimais.

Antrosios savaitės pradžią užima mokymas įvairių mazgų, kurie reikalingi bokštų, virvinių kranų statybai, tiltų pritvirtinimui ir kt. reikalams.

Susipažinus su mazgais, einama prie tiltų statybos. Tai, atrodo, yra pati įdomiausia mokymo dalis. Pirmasis tiltas, kurį tenka statyti, būna medinis. Būrys, susidedąs iš 50 vyrų, per vieną dieną turi pastatyti apie 30 m ilgio tiltą. Reikia prisikirsti medžių, nulyginti, pristatyti į vietą, be jokių mašinų pagalbos.

JAV kariuomenė turi įvairių tiltų, kurie pastatomi per keletą valandų. Pantoninis tiltas, galįs pakelti iki 50 tonų, per 60 m pločio upę, gali būti nutiestas per 2 val., o išardytas perpus greičiau. Pėstininkams persikelti 1 m pločio tiltas per tą pačią upę pastatomas per 6 minutes (nakties metu reikia nuo 9-10 min.).

Daugiausia šiuo metu kariuomenėje naudojamas tiltas vad. Bailey Bridge. Nepaprastai greitai pastatomas ir sunkvežimiais pristatomas bet kur. Visos jo dalys pagamintos iš plieno, o jo keliamoji galia iki 80 tonų. Tačiau — yra brangokas: vienas tilto metras (5 m pločio) kaštuoja apie 3000 dol.

Kitas apmokymo savaites užima maskavimas, minų dėliojimas, kelių bei aerodromų statymas ir kiti darbai.

JAV kariuomenės vadovybė labai daug dėmesio skiria inžinerijos daliniams. Jiems pavesta ne tik įvairios statybos, bet be jų negali apsieiti ir pėstininkai. Keliantis per upę valtimis, visą valties įgulą sudaro inžinerijos vyrai. Minuoti ir sprogdinti tiltus — taip pat jų pareiga. Už dalinių maskavimą atsakingi inžinieriai. Jie būna priskirti prie kiekvienos divizijos, ir jų skaičius vis auga. Pirmojo pas. karo metu jų buvo apie 2.500 ir išaugo iki 300.000. Šiuo metu inžinerijos karių skaičius siekia arti vieno milijono.

B. L.

SEPTYNERI METAI...

(Atkelta iš 7 psl.)

bėgdavo pas priešą ir ten pasidarydavo "karininkais". Taip iš mūsų brigados, apie dviejų tūkstančių žmonių, beliko vos pusė.

1948 m. birželio mėn. nedideliu laivu — **Sontry** grįžome į **Afriką-Alžyrą,** išbuvę vandenyse 32 paras. Laive tarp grįžtančiųjų buvome tik 12-ka Lietuvių. **Oran'o** uoste buvome sutikti su orkestru ir dovanomis. Tą pačią dieną mus traukiniu nuvežė į **Maroką,** į 4-tą pulką **FES'o** miške. Tuojau visi gavome tris mėnesius atostogų. Vieni nuvyko į **Rabat'o** miestą, kiti į **Casablancą,** treti į kitas vietoves. Po atostogų ir likome daliniuose, minėtuose miestuose, kur baigėme savo pasirašytą laiką.

1950 m. pradžioje pirmieji buvo atleisti į civilinį gyvenimą. Keletas iš nelaimingųjų, neturėdami giminių ir negalėdami grįžti į tėvynę, liko toliau tarnauti legione. Kiti, praradę sveikatą ar likę invalidais, gavo mažutę pašalpą, kurios neužtenka (tų tarpe ir aš, nusilpusia sveikata, kurią teko prarasti dėl svetimųjų interesų). Apsigyvenau Afrikoje, kur gyvenimas nėra lengvas, ypač svetimtaučiams. Taip ir slenka dienos, monotoniškai, kur skaudančia širdim lauki to laiko, kada vėl galėsime laisvai grįžti į tėvynę Lietuvą, lyg tie piligrimai iš sunkios ir tolimos kelionės.

Lietuviai legionieriai Indokinijoj

JONAS NOREIKA

Nei Orlovui, nei jo draugui neatėjo galvon mintis, kad Trinkūnas būtų turėjęs mergaitės atžvilgiu kokius nors ypatingus jausmus. Jiems Kazimiero žygis pasirodė noru įtikti mergaitei, kad atitinkama proga galėtų iš jos reikalauti tam tikro atlyginimo. Orlovas į kiekvieną moterį žiūrėjo tik gašlumo pilnomis akimis. Jis nejautė gailestingumo nei moterų, nei senių, nei vaikų atžvilgiu. Tai buvo sužvėrėjęs žmogus, kiekviena proga ieškąs kur įkąsti, įgelti. Jis negalėjo atvirai įvykdyti savo smurto prieš mergaitę, užtat jis tuojau pat išaudė planą dvigubai ją išnaudoti. Jis žinojo, kad stovykla nuo to kaimo netoli, ir kad naktis kelioms valandoms moka paslėpti kareivį nuo viršininkų akių. Bet jis manė, kad ir Trinkūnas gali turėti panašų tikslą. Pavydėjo ir už tai, kad Kazimieras pasirodė tvirtesnis ir jį pažemino. Orlovo širdyje ėmė šėlti keršto žiežirbos tam užsidariusiam sibiriečiui.

Kai kareivių klausiamas šeimininkas parodė kelią ir jie pasisuko nurodyta kryptimi, Trinkūnas grįžtelėjo atgal.

— Sakykite, ar čia dar daug žmonių kalba lietuviškai? — Paklausė jis tarpvartyje tebestovintį tvirtą senį.

— O iš kur tamsta moki lietuviškai?—Klausimu atsakė senis, lyg nepasitikėdamas.

— Aš esu lietuvio tremtinio sūnus. Mano tėvas iš šio krašto kilęs.

— O kaip gi, moka visi. Visas kaimas tik lietuviškai ir tekalba, bet visa bėda, kad maskoliai kančiukais kapoja tuos, kurie jų maskoliškos kalbos nesupranta. Mokyklose vaikus maskoliškai moko. Sunkūs laikai užėjo. Dabar tas karas, kaip baisiausia dangaus rykštė. O gal ir verti mes tokios bausmės, nes Dievą užmiršome. Nėr tos nakties, kad visas dangaus pakraštys nežaruotų nuo gaisrų. Diena po dienos laukiame ir į savo kiemą nukrentančios granatos. — Nuoširdžiai skundėsi senis.

— Nenusimink, tėve. Praeis karas, o po karo ateis visai kiti laikai. Maskolius išvarysime laukan ir patys pasidarysime šeimininkias. Dabar sakyk, kuo vadiniesi ir kuo vardu tamstos duktė?

— Aš vadinuosi Motiejus Šabūnas, o duktė — Miliutė.

— Pasakyk savo dukrelei, kad aš vėl ją aplankysiu. O dabar sudiev. Iki pasimatymo. — Jis paspaudė seniui petį ir nusivijo draugus. Jo žingsnius palydėjo nerimo ir nustebimo pilnos senio akys.

Rusų armijos atsitraukimas prasidėjo tomis dienomis, kai Trinkūnas atsidūrė Lietuvos žemėse. Trauktis į šiaurę rusams buvo įsakyta lygiai tą pačią dieną po pietų, kai jis su dviem savo draugais buvo užėjęs pas Šabūną. Jiems grįžus į stovyklą, jau buvo pasklidę gandai, kad dar kitą rytą teks žygiuoti atgal į šiaurę. Nepatenkinti vadų veidai aiškiai liudijo rusų tragediją.

— Trauktis atgal? Vėl grįžti į Rusijos gilumą? — Svarstė Trinkūnas, sėdėdamas ant pakrautos gurguolės. — Ne! Bėgti dar šią naktį! Gana tarnauti pavergėjams! Lietuvio kelias nėra ruso kelias, ir mano sąžinė nenurims tol, kol ant mano pečių kadaros tautų pavergėjo caro ženklai! O gal, gal mano širdis neklysta, plakdama Lietuvos laisvės troškimu? Gal ateis laikas, kad ir Lietuva turės savo kariuomenę? — Prisiminęs tėvo žodžius, galvojo jis, ir jo krūtinėje nuo tos minties darėsi lengva, lyg nuo širdies kas akmenį būtų nuritinęs.

O piktos Orlovo akys kitaip suprato Trinkūno susimąstymą. Savo betarpiškajam viršininkui jis papasakojo, kad Trinkūnas šią naktį susitarė susitikti su viena mergaite, kad jie abu tarp savęs ilgai lietuviškai kalbėjosi, ir jis ne viską galėjęs suprasti. Bet esą galimas dalykas, kad Trinkūnas turįs kokių nors ryšių su ja, kaip su šnipe. Šis įtarimas buvo praneštas būrio vadui Butrimui, kuris įsakė Trinkūną pristatyti jam.

Prie Trinkūno priėjo Orlovas.

— Ką pasakysi?

— Tave būrio vadas šaukia.

— Ko jis nori?

— Nežinau. Gal pagirti nori už gerą tarnybą.

Trinkūnas negalėjo suprasti, kas atsitiko, tačiau nujautė, kad kas nors negera. Kitaip Orlovas nesišypsotų. Tačiau eiti pas Butrimą jis nebijojo.

Butrimas buvo vienintelis karininkas, kurį Trinkūnas mylėjo, nes ir Butrimas buvo lietuvis, tik buvo perdaug užsidaręs ir savo lietuviškumo viešai nerodė. Savo tikslo jis siekė kitu keliu: norėjo kuo didesnį pasitikėjimą rusų tarpe įgyti, kad galėtų iškilti, išmokti, išsitobulinti ir, reikiant, būtų pasiruošęs savarankiškai veikti. Trinkūną jis mylėjo, kaip savo brolį, ir kiekvieną kartą buvo pasiruošęs užtarti jį.

Kai Orlovas pranešė, kad Trinkūną atvedė, Butrimas Orlovui įsakė išeiti, ir kambaryje pasiliko vienas su atvestuoju.

— Orlovas įskundė tave, kad esi susirišęs kažin kokiais ryšiais su vieno kaimo mergaite.— Draugiškai prabilo į jį Butrimas. — Jis paskleidė gandus, kad ji esanti šnipė.

— Orlovas meluoja.

— Aš žinau, kad jis meluoja. O jei jis ir nemeluotų, tai . . . ir tai nieko; šis jo įskundimas dabar niekam neįdomus. Yra svarbesnių reikalų.

Sakyk, ar žinai, kad jau gautas įsakymas trauktis atgal?

— Girdėjau.

— Na, ir ką manai veikti?

— Galvoju pasilikti savame krašte. — Atvirai ir drąsiai pasakė jis Butrimui, nes žinojo, kad ir jis tikras lietuvis.

— Ir gerai. Caro valdžia vis tiek susvyruos. Vokiečiai taip pat, greičiausia, nelaimės. Kai tie galiūnai vienas kitą bežudydami nusilps, tuomet ateis patogus momentas organizuotis mažosioms valstybėms. Būtų gerai, jei atitinkamą valandą atsirastų Lietuvoje ginkluotų vyrų, iš pasalų užpuldinėjančių ir naikinančių svetimuosius. Mano laikas dar neatėjo, bet tu, jei tik turi kur pasislėpti, nieko nelaukdamas bėk.

Taip Trinkūno reikalas buvo galutinai išspręstas: bėgti, pasilikti savame krašte.

2.

Orlovas, atidavęs Trinkūną į Butrimo rankas, jautėsi, lyg šuo iš pasalų įkandęs. Jis nežinojo kas, iš tikrųjų, yra tasai jų būrio vadas. Manydamas, kad vistiek su Trinkūnu geruoju nepasibaigs, jis nutarė porai valandų pasišalinti, nuvykti į Šabūno namus, apiplėšti juos, atimti pinigus (jam atrodė, kad senis gana turtingas), o tą gražuolę . . . na, jis pamatys paskui, kaip su ja pasielgti . . .

Orlovas ne kartą jau buvo išbandęs naktį įsiveržti į niekuo nekaltų žmonių namus, apiplėšti juos ir išnykti. Argi jam gaila svetimo krašto žmonių, jų ašarų ir turto? — Nė kiek.

Ištikimais Orlovo draugais tokiuose naktiniuose žygiuose būdavo Latkinas ir Strojevičius.

— Šiąnakt aš jus nuvesiu į tokią vietelę, kad visą amžių laižysitės, ją prisimindami. — Kalbėjo Orlovas savo draugams, Latkinui ir Strojevičiui.

— O ką taip jau ypatingo tu parodysi? — Masindamiesi būsimuoju grobiu, teiravosi draugai.

— Pas Trinkūno mylimąją nueisime.

— O kaip su pinigais bus?

— Bus! Turi būti. Pakratysim senį už apikaklės, ir tuojau atsiras.

— Šeimyna didelė?

— Maždaug trys keturi žmonės. Susidorosim. Ne su tiek susidorojom.

Orlovo vadovaujami, Latkinas ir Strojevičius paslapčiomis išslinko iš stovyklos. Kiek vėliau stovyklą paliko ir Trinkūnas, apsirūpinęs šoviniais ir granatomis.

Trys rusų kareiviai-plėšikai ėjo pakluonėmis, o per porą varsnų nuo jų ta pačia kryptimi ėjo Tėvynės laisvės vertę pajutęs pavergtosios tautos sūnus, pasiryžęs nutraukti verguvės grandinę. Tai ėjo Trinkūnas. Vienas iš "Trijų velnių".

Ėjo Trinkūnas šalikelėmis. Jo širdis buvo nerami. Tiesa, Butrimo žodžiai pranašavo naujus laikus, laisvės laikus. Bet nebuvo aišku, kas ir kaip tą laisvę atneš. Rusai traukiasi, o jų įkandin seka vokiečiai. Pasitraukia seni šeimininkai.

ŠVENČIŲ KRISLAI

Spindi padangių akys
Šventuoju sidabru,
Kalėdų žirgas lekia
Su kraičiais dovanų.

— — — — — —

Styro nudžiūvę uosiai
Gimtinėj ant kalvos . .
O mes ką dovanosim
Jėzuliui Lietuvos?

* * *

Naujųjų Metų rytas
Liepsnoja rubinais,
Baisus, ugninis Vytis
Skrieja dangaus kalnais.
Pakyla brolių kaulai,
Jie renkas į pulkus,
Ir šaukia per pasaulį: —
Teisybė greit nubus! . . .

ateina nauji. Tad kokiu būdu galėtų tarp dviejų susiglaudusių galybių atsirasti laisva žemė? Butrimas sakė, kad caro galybė susvyruos, ir kad vokiečiai taip pat nelaimės. Bet ir vieni, ir kiti, nors ir kažin kaip būtų sumušti, jie vis dėlto bus keleriopai stipresni už tuos, kurie nieko neturi: nei vadų, nei kareivių, nei ginklų . . .

Liūdna buvo Trinkūnui. Pro tamsius debesis retkarčiais prasimušdami gelsvi mėnulio spinduliai nušviesdavo nuteriotus Tėvynės laukus, kaip grabnyčių žvakė numirusiojo veidą. Degėsiai kyšojo aplinkui. Laukai buvo nutrypti; žolė ir javas į dumblą paversti.

— Bet, Dieve mano, už ką? Ar negana mano tėvai Sibiro taigose kruvino prakaito išliejo, ar negana jie sveikatos padėjo, kentėdami rusiško kančiuko smūgius, ar negana lietuvis nešė svetimųjų užkrautą vargą?

Niekas neatsakė į Trinkūno klausimus. Ėjo jis kaip šešėlis, nuteriotais laukais, o jo širdį draskė toks didelis skausmas, kad tą valandą mielai būtų pasikeitęs su tais draugais, kurie jau ilsėjosi žemėje. Ištikimai jie tarnavo carui, kaip tarnauja mušamas šuo, kuriam vis dėlto jokios kitos išeities nėra. Atsisakysi, — vietoje nudės. Gyventi reikia. Vienas prieš debesis nepapūsi. Reikėjo tarnauti, ir tarnavo, ištikimai tarnavo...

— Bet daugiau aš nebegaliu! Vistiek mirti reikės. Tad jau geriau mirti čia, savo žemėje. O gal, gal iš tikrųjų, išsipildys mano tėvo pranašavimas ir įvyks stebuklas. Juk Dievo Sūnus pasakė: kas karda pakelia, tas nuo kardo ir žūva. Kodėl gi negalėtų ir caro, ir kaizerio galybė subyrėti, jei jie ėmė švaistytis kardais, ėmė lieti nekaltų žmonių kraują: vyrus nuo žmonų, vaikus nuo tėvų atskyrė ir liepė piautis vieniems su kitais . . . (B. d.)

MEDINIS ARKLYS

ERIC WILLIAMS

Ištrauka iš nepaprastos karinių nuotykių knygos, vaizduojančios jaudinančius anglų karių išgyvenimus belaisvių stovykloje, Vokietijoje. Sekančiam nr. duosim dar vieną šiurpų belaisvių pabėgimo fragmentą. Šios išgarsėjusios knygos vertimą duosime savo skaitytojams 1952 m. atskiru leidiniu. Vertė Br. Aušrotas. — **Red.**

... Jie dirbo karštligiškai, stengdamiesi kuo toliausiai nusikasti; prieš nustatytąjį pabėgimo laiką. Jonas gulėjo pirmasis ir mūrininko kastuvėliu vertė prieš save drėgną smėlį, kurį pro savo pilvo apačią stūmė Petrui. Petras, kuris žiūrėjo į Jono kulnis, gautąjį iš priekio smėlį stūmė Pilypui, o šis už savęs statė smėlio sieną, kojų pagalba. Jie dabar savo siaurajam tunelyje buvo nusikasę apie 25 pėdas, 2 pėdų skersmens. Jie pirmą kartą dirbo apsirengę ir pirmąkart — be oro, kurį anksčiau paduodavo tuneliu traukomas prausimosi indas.

Belaisviai stovykloje buvo uždaryti nakčiai, ir jeigu tunelis užgriūtų, tai šie trys vyrai buvo beįėgiai išsigelbėti. Jie dirbo smarkiai, be pertraukos. Nei vienas jų nenorėjo pertraukti skubaus, įtempto darbo ritmo.

Petras, su savim turėjęs laikrodį, apie 5,30 val. vakaro pasiūlė sustabdyti darbą: — Dabar mes verčiau kaskimės aukštyn, — jis sušnabždėjo. — Mums reikia išlįsti, maždaug, po pusvalandžio.

Jonas palenkė galvą ir pradėjo raustis aukštyn, prie žemės paviršiaus. Juos dengiąs žemės sluogsnis buvo storesnis, negu jie buvo tikėjęsi ir įkyri mintis jiems lindo į galvą: jie gali laiku nepasiekti paviršiaus. Pagaliau Jonas prasilaužė, padarydamas kumščio didumo skylę, ir per ją jis pirmą kartą po ilgo laiko pamatė dangaus žvaigždžių mirgėjimą.

— Prakasiu lig pat paviršiaus viso tunelio platumą, — šnibždėjo Jonas, — ir paliksiu tik patį viršutinį sluogsnį. Kai ateis laikas laužtis į laisvę, tada mes viską atliksime labai greitai, ir mūsų niekas nebespės pastebėti.

Petras suspaudė jo ranką ir nuropojo atgal pas Pilypą jo įspėti, kad jis būtų pasirengęs kiekvieną minutę išlįsti į gryną orą. Grįždamas, jis atsivilko Jono maišą su drabužiais ir maistu, kurį jam Pilypas pririšo prie dešiniosios rankos alkūnės. Tada jis grįžo dar kartą tuo pačiu būdu atsigabenti ir savojo maišo. Pilypas ligi pat savo nosies galiuko artumos prišliaužė prie Petro kulnų.

Lygiai šeštą valandą jie prasikasė į tyrą orą, versdami virš savęs sausą smėlio sluogsnį. Žemės byrėjo jiems į gerklę ir akis, versdamos juos nenoromis kosėti. Išlindę į paviršių, artimiausiuose prie vielų tvoros barakuose jie išgirdo pasilikusiųjų triukšmą, kuris turėjo nukreipti sargybinių dėmesį nuo jų pabėgimo vietos. Vyrai trimitavo, dainavo, daužė barakų sienas ir kaukė visokiais balsais . .

— Jeigu tie kvailiai ilgai kels tokį baisų ermyderį, tai į juos pradės šaudyti, — bailiai šnibždėjo Jonas.

— Bėk! Judėk pirmyn! — tyliai komandavo Petras. Jis bijojo. Ten buvo per daug šviesos.

Jonas mikliai pakėlė savo maišą iš tunelio ir nusirito link jų numatytojo griovio. Jis spaudėsi prie žemės kiek tik galėdamas, ir Petras tepamatė, kai Jono kojos dingo iš jo akių.

Petras iškišo galvą iš tunelio skylės ir pažvelgė stovyklos link. Ji buvo pasakiškai apšviesta. Anksčiau jis negalėjo suprasti, kokia šviesos jūra buvo užtvindytas visas rajonas. Tačiau bokštuose sėdį sargybiniai buvo visiškoje tamsoje, ir jis negalėjo žinoti, ar jie žiūrėjo bėgančiųjų kryptimi, ar ne. Jis taip pat nematė sargybinių, kurie, paprastai, patruliuodavo šiapus tvoros. Jis pakėlė savo maišą ir nustūmė jį griovio link, o pats, lyg koks šliužas, atsargiausiai spausdamasis prie žemės visu savo ilgiu, judėjo prie numatytojo griovio. Kiekvieną minutę jis laukė, kada pasigirs šautuvo šūvis, kada pajus skaudų kulkos smūgį savo kūne. Jis pasiekė griovį ir gulėjo klausydamasis. Triukšmas barakuose šiuo momentu pasiekė beprotiškumo laipsnį.

Jis pačiupo savo maišą ir aklai nubėgo pušyno link, į kitą kelio pusę, kur jo jau laukė Jonas.

VII SKYRIUS

Pasiekę miško pakraštį, jie nelaukė Pilypo, bet lėtai ėjo tolyn nuo vielų, vis gilyn į mišką. Petras ne tik jautė, bet girdėjo savo širdį, šokinėjančią krūtinėje, kuri kartais jį smaugte smaugė. Jis norėjo bėgti, bet prisivertė lėtai judėti, jausdamas po savo kojomis sausas medžių šakeles, gulincias ant žemės tarp pušų spyglių. Jo drabužiai, kuriais jis vilkėjo tunelyje, buvo peršlapę prakaitu ir aštrus vėjas veržėsi kiaurai. Jam buvo dabar gana šalta, ir jis mielai būtų užėjęs į kokią miško pirkelę, kur juodu galėtų persirengti savo kelionės drabužiais. Per petį žiūrėdamas atgalios, jis pro medžius matė visą stovyklos rajoną, apšviestą, lyg kokį milžinišką cirką. Nesigirdėjo jokių šūvių, ir jis buvo tikras, kad ir Pilypas saugiai išlindo iš urvo ir sekė jų įkandin kur nors misko gilumoje.

Jonas pačiupo Petrą po ranka, ir juodu žingsniavo lėtai ir atsargiai mišku, nekeldami nei mažiausio triukšmo.

Jonas pradėjo savyje negarsiai kikenti. Pradžioje lėtai, vėliau vis gar-

siau, ligi duslus garsas išsiveržė iš jo krūtinės.

— Kas yra? — sušnižbdėjo Petras. — Koks pragaras verčia tave šiuo metu juoktis? Kokių velnių tu juokiesi?

— Iš tavęs..., — atsakė Jonas.— Tu atrodai lyg koks rudasis lokys, štai, kaip žingsniuojąs... — Ir jis parodė Petro judėsius.

Ir tikrai, Petras nešė savo maišą, lyg motina kūdikį rankose.

— Dėl Dievo meilės, meskime šiuos kombinezonus, — pasakė Jonas. — Apsivalykime, susitvarkykime ir pavirskime žmonėmis.

— Tik ne dabar. Reikia nukreipti pėdsakus nuo geležinkelio stoties. Mes paslėpsime savo nereikalingus drabužius šalia kelio, vedančio Breslau link. — Ir Petras taip pat pradėjo juoktis; juoktis, kai atsipalaidavo nervų įtampa, džiaugdamasis ir triumfuodamas, kad jiems pavyko pabėgti. Bet jis dar nebuvo gana pailsėjęs. Jo juokas buvo silpnas ir nervingas.

Jie rūpestingai pasirinko kelio kryptį per mišką ir ėjo taip toli, kol visai negirdėjo stovyklos garsų. Nuo šalčio jie dabar drebėjo savo plonuose vilnoniuose kombinezonuose, sušalę ir išvargę nuo kasimo, bet viso to lyg ir nejausdami. Jie nejautė nuovargio, nes buvo laisvėje, buvo už vielų, kurios juos taip ilgai laikė belaisviais.

Jie nusimetė savo juoduosius drabužius ir kojines nuo batų. Juodu nosinėmis nuprausė vienas antro veidą, apsivilko civiliniais švarkais, užsidėjo kepures ir užsimetė milines.

Didžiųjų maišų dugnuose juodu turėjo savo kelionės portfelius. Petras išsiėmė savąjį ir jame buvusius pipirus. Jis standžiai supakavo abiejų nereikalingus drabužius ir juos apibarstė pipirais, kad sargybinių šunys nustotų uoslės tuo atveju, jeigu jie greitai būtų pradėti persekioti.

Viską susitvarkę, jie pasuko geležinkelio stoties link, stengdamiesi tiesiai pataikyti į geležinkelio tiltą, per kurį vedė kelias į stotį. Tai buvo metalo konstrukcijos tiltas per geležinkelio bėgius, skirtas pėstiesiems.

Jie perėjo tiltą ir pasiekė kelią antroje bėgių pusėje. Ant kelio buvo keletas žmonių. Vietinio susisiekimo traukinys tik ką buvo įvažiavęs į stotį. "Reikia pasitikėti Dievu, galvojo Petras, ir gal sargybiniai dar nelaukia jų stotyje. Reikia tikėtis, kad pavojaus signalai stovykloje dar nesuskambėjo, ir iš stoties jie galės išvažiuoti."

— Jeigu jie mus pažintų, tada atsiskirsime ir bėgsime,—pasakė Petras. — Jie nešaudys, kai tiek daug žmonių stovi aplinkui. Mudu išsiskirsime. Sutiksiu tave prie vandentiekio bokšto, misko viduryje, ir mudu bandysime pesčiųjų laimę, arba mėginsime įšokti kur nors į prekinį traukinį. Jeigu tik jie sužinos, kad mes esame iscrūkę, tada visos stotys, keliolikos mylių apskritimu, bus stropiai saugomos.

— Gerai, — pasakė Jonas. — Bet, nebijok, mūsų niekas nesužiups. Jeigu būtų paskelbtas pavojus, tad mudu tikriausiai tai būtume išgirdę. Tik atrodyk mieguistai laimingas. Mudviem neatsitiks nieko blogo.

Šalia stoties buvo gana tamsu, bet viduryje, laukiamoje salėje ir prie bilietų kasos, degė šviesios lempos. Petras priėjo prie ant sienos kabančio traukinių tvarkaraščio, o Jonas prisijungė prie eilės, susidariusios prieš bilietų kasą. Su savimi jis turėjo Petro asmens kortelę ir policijos kelionės pažymėjimą. Visai laisvai jis stovėjo eilėje, laukdamas, kada jam ateis laikas prieiti prie langelio ir nusipirkti bilietą; tačiau Petras, akilai jį sekdamas, matė, kaip Jonui šiek tiek virpėjo apatinė lūpa, ir jis aiškiai suprato jo jausmus, tų bilietų belaukiant.

Dabar Jonas jau buvo prie langelio ir kalbėjo su mergina už kasos metalinių gretelių. Petras žiūrėjo durų link. Maža salė buvo prisigrūdusi keleivių. "Palauksiu, ligi jis nusipirks bilietus ir priartės kokias tris pėdas prie manęs, o tada mudu abudu eisime į peroną", galvojo Petras. "Mudu turėtume nugalėti ir šią kliūtį". Jis atsigręžė į Joną. Šis artėjo prie jo su ištiestais rankoje bilietais. Petras prisijungė, ir juodu patraukė prie barjero, ligi keleiviai vienas paskui kitą ėjo į peroną.

Petras stebėjo keleivius, šalia einančius iš atėjusio greitojo traukinio, ir jo širdis beveik sustojo. Jis norėjo begti. Priešais jį artėjo stovyklos daktaras vokiečis, kuris jo ligos metu jį slaugė ligoninėje. Per visą savaitę juodu kasdien kalbėdavosi. Nebuvo abejojimo, kad jis turėtų Petrą pažinti. Tada jis prisiminė, kad prieš išeidamas iš ligoninės jis nuskuto savo barzdą, o tai šiek tiek pakeitė jo veidą. Kai gydytojas, vokiečių aviacijos kapitono uniformoje, visiškai priartėjo ir ėjo pro Petrą, šis susilenkė ir kosėjo, užsidengdamas nosine savo veidą. Kai Petras išsitiesė ir pažiūrėjo, gydytojas jau buvo praėjęs, o Jonas jį stūmė per barjerą ant platformos.

Traukinys buvo prisigrūdęs žmonių. Jame nedegė jokia šviesa. Jie stovėjo koridoriuje. Petras stovėjo prie durų ir žiūrėjo pro langą, klausydamas monotoniško ratų bildesio. Jis žinojo, kad kiekviena minutė juos tolino nuo pavojų. Galvojo, kad gali jiems pavykti. Bet kiek dar kliūčių reikia nugalėti! Jis atsisuko ir pasižiūrėjo į Joną. Juodu buvo išskirti. Jonas stovėjo suspaustas tarp vieno raumeningo vokiečių kareivio ir senos moteriškės. Jis buvo atsirėmęs į vagono šoną, o jo akys buvo užmerktos.

Taip juodu išstovėjo visą kelią ligi Frankfurto. Buvo 10,30 val. vakaro, kai jie pasiekė stotį ir greitai nuskubėjo pasižiūrėti išėjimo durų, ar prie jų nėra kokių nors ypatingų atsargumo priemonių. Keleivių nebuvo prašoma rodyti jokių dokumentų. Praeidami, jie tik atiduodavo savo kelionės bilietus. Abu vyrai saugiai praėjo barjerą ir pateko į tamsias, akmens grindiniu išgrįstas gatves. Čia jiems buvo viskas svetima. Jie neturėjo jokio gyvenimiško patyrimo. Kur bežvelgė, visur buvo užrašai svetima kalba. Nesimatė jokios vietelės, kur būtų galima išmiegoti.

AKIRATIS

Redaguoja JON. PR. PALUKAITIS

PER PASAULĮ KELIAUJA KALĖDŲ SENELIS

Tais metais likimas mus buvo nubloškęs prie Meksikos įlankos. Kūčių dieną išėjome ieškoti eglutės. Pūtė šiltas pietų vėjas, iš trobelių aidėjo negrų dainos, plačiuose laukuose skraidė maži paukšteliai. Radome visokių medžių, bet eglučių nebuvo. Pagaliau nusikirtome medelį, kurio spygliai galėjo mums šiek tiek priminti eglutę, parsinešę papuošėme ir vakare, susėdę aplinkui, giedojome kalėdines giesmeles, laukėme Kalėdų Senelio. Tas medelis nebuvo tikra eglutė, jis stovėjo svetimoje pastogėje, tačiau jis žadino iliuziją — mes tą valandą pasijutome tartum namie.

Jau penkiolika šimtų metų švenčiamos Kalėdos. Draug su jomis, amžiams bėgant, žmonijoje prigijo du neišvengiami palydovai: amžinai žaliuojąs medelis ir geraširdis barzdotas senelis su paslaptinguoju maišu ant pečių.

Įvairiai jis vadinamas įvairiuose kraštuose: tarnu Ruprechtu, šventu Nikalojumi, Santa Claus arba tiesiog Kalėdų Seneliu. Įvairiai jis pasiekia Kūčių vakarą jo laukiančius vaikučius: tai pėsčias žingsniuoja per sniegu užpustytas sodybas, ieškodamas gerų vaikų, tai iš dangaus pasirodo visoje vyskupiškoje didybėje, tai skrieja per kraštą virš debesų lengvomis rogelėmis, pakinkytomis aštuoniais greitakojais elniais, pro kaminus svaidydamas į pakabintas ilgas kojines savo dovanas (būtinai tada, kai vaikai užsnūsta), tai trimitų garsų lydimas įtempia savo maišą į salę, kur daug vaikų susirinkę.

Bet visur vaikučių akys vienodai nekantriai žiba, žvelgdamos ne tiek į patį Senelį, kiek į jo maišą, pilną dovanų. Koks pagaliau jiems skirtumas, kad tarnas Ruprechtas tik 17 šimtmetį pirmą kartą pasirodė vietoj šventojo Martyno ir vyskupo Nikalojaus, kurių tarnu anksčiau jis buvo laikomas, arba kad šventas Nikalojus 345-352 m. buvo Myros (Maž. Azijoje) arkivyskupas ir dabar laikomas jūreivių globėju. Ką jie žino apie legendą, kuri pasakoja, kad Nikalojus nakčia į vieno vargšo žmogelio namus įmetęs pinigų maišelį, kad jo dukterys dėl skurdo neprarastų savo dorumo? Ne, Kalėdų Senelio istorija vaikams nerūpi.

Šv. Nikalojus minimas gruodžio 6 d., todėl kai kuriuose Vakarų Europos (Olandijoje, Vokietijoje ir vokiečiams gimininguose kraštuose) dovanos atnešamos tą vakarą. Kitur gi Kalėdų Senelis arba Vaikelio Jėzaus palydovas Ruprechtas pasirodo Kūčių vakare, o Prancūzijoje vaikai švariai nuvalytus batelius prie židinio arba už durų išstato Kalėdų pirmąją dieną. Bet turbūt daugiausia laimi mažieji belgai, reikalaudami, kad baltabarzdžiai seniai pasirodytų du kartus: gruodžio 6 d. ir per Kalėdas.

Kartais vaikų ausis pasiekia gandai, kad tos visos istorijos su Kalėdų Seniu esančios tik suaugusių prasimanymai. Taip atsitiko ir su viena mergaite iš Philadelphijos. Nepaisant aštuonerių metų amžiaus, ji buvo drąsi, todėl paėmė popieriaus lakštą ir vietiniam laikraščiui (Philadelphia Sun) parašė tokį laišką:

"Čia pasakojama, kad Kalėdų Senelio visai nėra. Bet aš žinau, kad jis yra. Parašykite apie tai laikraštyje, kad ir kiti tikėtų".

Laikraščio redaktoriams teko pasukti galvą. Tačiau po kelių dienų laikraštyje pasirodė penkių skilčių dydžio paaiškinimas, kad Kalėdų Senelis tikrai esąs, ir jaunosios damos draugai, kurie skleidė tokius piktus gandus, pagaliau turėjo prisipažinti, jog jie klydę.

Bet ką reiškia tas laiškas **Sun** redakcijai prieš tuos 300,000 laiškų ir atvirukų, kurie kasmet prieš Kalėdas suplaukia į centrinį Paryžiaus paštą — adresuoti "Ponui Kalėdų Seneliui", kurio adresas trumpai nurodytas "Danguje".

Ak, kuris suaugusių neatpažįsta tose istorijėlėse pačio savęs? Nevienas juk yra bandęs tą vakarą prisiklijuoti prie veido beveik svarą vatos, užsivilkti seną paltą, užsimesti didelį maišą ant pečių ir storu balsu vaizduoti Kalėdų Senį. Tas vaidinimas iš esmės visur tas pats, tik įvairuoja jo forma.

Kartą per Kalėdas teko matyti amerikiniu plentu kinkuojantį negriuką. Jis buvo užsivilkęs spalvotą motinos sijoną, prie kaktos prisisegęs didelę auksinę žvaigždę. "Merry Christmas!" sušuko jis mums, mesdamas apelsiną. Tai irgi buvo Kalėdų Senis.

Ir kodėl ne? Abisinijoje kasmet gruodžio 25 d. iš dangaus ateina žemėn "Senelis Bėni-Bėni". Jis gal šiek tiek lengviau apsivilkęs, negu šiauriečiai jo kolegos, nes ten tuo metu esti patys didieji karščiai, tačiau tempia su savim didelį maišą ir, vos tik pasiekia žmones, atlieka ten įprastą pilvo šokį. Gal kiek mažiau karštame krašte, Palestinoje, Kalėdų Senis nesuvaidina tokio vaidmens, kaip pas mus, nes Kristaus tėvynėje Kalėdos atžymimos dideliais prekymečiais, o ir krautuvėse pardavinėjamą dirbtinį sniegą, kuris atstoja tikrąjį, galima valgyti — jis pagamintas iš avižinių dribsnių.

Tačiau didžiausias nusivylimas mūsų vaikams būtų Meksikoje. Ten ne Kalėdų Senis juos apdovanoja, bet atvirkščiai — jie jį. Mat, tą dieną Meksikoje minimi mirusieji ir kepami pyragaičiai, kuriuos reikia išdalinti.

Visuose kraštuose nieko nėra žinoma apie Kalėdų Senelio šeimą. Tiesa, Lietuvoje, kur Velykos labiau švenčiamos negu kituose kraštuose, buvo dar Velykų Senelė, bet ar ją siejo koki giminystės ryšiai su Kalėdų Seneliu — neaišku. Bet, va, New Yorke jau kelinti metai Kalėdų Senelis turi žmoną. Atsitiko tai tokiu būdu. Gal būt daugelis yra pastebėję, kad didžiuosiuose Amerikos miestuose — New Yorke, Čikagoje — Kalėdų Senelis (Santa Claus) turi telefoną, kuris įrašytas net į telefono abonentų knygą. Ir New Yorke šis telefono numeris buvo labai panašus į vienos moterų skrybėlių krautuvės telefono numerį; ir jaunieji klijentai, pareikšdami savo norus, dažnai suklysdavo. Supykusi skrybėlių krautuvės savininkė pareiškė protestą, bet greit buvo rasta išeitis: dabar ši prancūzė taip pat priima jaunųjų pageidavimus, atsiliepdama: "Kalėdų Senelio žmona".

NEREGIMOJI JAV VYRIAUSYBĖ

"NATIONAL SECURITY COUNCIL" VAIDMUO

Kiekvieno trečiadienio popietę, 3:30 val., prie ilgo mahagoni stalo vakariniame Baltųjų Rūmų sparne susirenka būrys žmonių. Ten, stalo priekyje, pastebėsime valstybės sekretorių Achesoną, priešais jį — gynybos ministerį Lovettą; ten viceprezidentas Barkley savo kaimynui Stuartui Symingtonui arba nepaprastajam prezidento patarėjui Averelliui Harrimanui pasakoja nevisai naują, bet užtat vaizdų anekdotą, o Charles Wilsonas, karo produkcijos šefas, kitame kampe kalbasi su generalinio štabo viršininku Omaru Bradley. Prasiveria šoninės durys, jose pasirodęs "Jimmy" Lay meta žvilgsnį į susirinkusius ir paskui jį įeinančiam vyrui sako: "Jau visi, pone prezidente!"

Tai "Tautinė Saugumo Taryba" (National Security Council), kuriai galbūt ne be reikalo vieno žurnalo reporteris prikergė "Trumano politbiuro" vardą — tai organizacija, kuri nustato JAV užsienių politikos gaires.

Memorandumai ir direktyvos

Paprastai šiuose posėdžiuose, įskaitant prezidentą Trumaną, dalyvauja dvylika asmenų ir du stenografai. Pradžioje užteko protokolo sekretoriaus, bet vėliau — ar tai iš prietaringumo skaičiui 13, ar tai norint išvengti bet kokios klaidos, buvo pasodinti du sekretoriai, kurie tyliai ir greitai kalena stenografavimo mašinėlėmis, vos tik debatai prasideda. Prieš kiekvieną iš dvylikos dalyvių guli šviesiai mėlyna byla — spalva likusi iš Stettiniaus laikų,— kurios viršelyje stambiomis raidėmis įrašyta: TOP SECRET. Bylos viduje yra vienas arba du memorandumai po 6-8 psl., kuriuos Lay su savo štabu paruošė per pastarąsias dvi savaites. Memorandumuose sutraukti visi žinių tarnybos surinkti faktai apie vieną ar kitą politinę problemą, gale trumpa išvada, nurodanti teigiamą arba neigiamą sprendimą. Viename posėdyje gali būti diskutuojama problema "Iranas", kitame "Vokietija", trečiame "Azija ar Europa" ir t.t. Pačiame viršuje, uždarame voke guli "direktyvos" projektas. Posėdyje diskutuojama tik memorandumo turinys ir tekstas.

NSC posėdžiai savo nuotaika labai skiriasi nuo savaitinių kabineto posėdžių. Tenai, kaip ir kasdien vykstančiuose prezidento pasitarimuose su sekretoriais ("bull sessions"), pasikalbėjimai vyksta laisva forma, juokas maišosi su rimtumu. Šičia gi debatus gaubia ledinė "šaltojo karo" atmosfera. Kiekvienas dalyvis puikiai žino, kokios svarbos nutarimai daromi.

Užsienio politikos vairas

"National Security Council" yra, palyginti, nauja institucija JAV vyriausybės sluogsniuose. 1947 m. pasirodė, kad naujoji pasaulinė galybė, JAV, negali leisti, kaip anksčiau, kiekvienai ministerijai vykdyti maždaug savą "užsienių politiką". Praktiškai iki tada ne tik valstybės departamentas su gynybos ministerija, bet net ir finansų, prekybos bei žemės ūkio (kurios uždaviniai su II Pas. karu išaugo už JAV ribų) ministerijos priimdavo ir vykdydavo skirtingus, neretai prieštaraujančius nutarimus užsienių politikos klausimais. Taip, pvz., prekybos ministerija duodavo leidimus gabenti prekes į tuos kraštus, kuriems, gynybos ministerijos nuomone, prekės neduotinos, finansų ministerija vykdydavo savą "valiutinę politiką" JAV okupuotuose kraštuose, net siųsdavo komisijas ieškoti paslėptų vokiečių turtų, kas nepatikdavo valstybės departamentui. Taip, pvz., "Pentagonas" svetimuose kraštuose "strateginiais sumetimais" skatindavo tokias jėgas, kurias valstybės departamentas diplomatinėje arenoje boikotuodavo. Reikėjo suderinti kompetencijų ribas. Todėl nutarta įsteigti panašią į "SWINK"— karo metu suorganizuotą organizaciją, kurioje bendradarbiavo valstybės departamentas, tuomet vadinamasis karo departamentas ir laivyno ministerija — "Tautinę Saugumo Tarybą". Jos uždaviniai buvo nurodyti: "Tautinė Saugumo Taryba" turi ištirti ir tiksliai išstudijuoti JAV įsipareigojimus ir riziką, atsižvelgdama į mūsų karinę galią, kad tautinio saugumo reikalai būtų suderinti su mūsų politika".

Pagal įstatymą, šiai tarybai, be prezidento, priklauso tik viceprezidentas, valstybės sekretorius, gynybos ministerijos viršininkas, ir "National Security Resourse Board" — beveik tuo pačiu metu įsteigtos ūkinio JAV pajėgumo šaltiniams tirti organizacijos — pirmininkas. Tačiau prez. Trumanas pasinaudojo teise tarybon pakviesti eilę nenuolatinių narių. Todėl tarybos posėdžiuose, be aukščiau minėtų asmenų, visada randame ir finansų ministerį, jungtinio generalinio štabo viršininką, žinių tarnybos viršininką, karo produkcijos šefą, nepaprastąjį pata-

AMERIKA AFRIKOJE

Per du mėnesius, kaip praneša "U. S. News & World Report", amerikiečiai Maroke įrengė dvi milžiniškas karo aviacijos bazes. Kiekviena jų turi po dviejų mylių ilgio pakilimo taką. Trys tokios bazės dar teberengiamos. Darbą atlieka 3000 amerikiečių, 2000 europiečių ir 5000 marokiečių. JAV pionierių daliniai yra į šiaur. Afriką pasiuntę 100 inžinierių, o vien tik atlyginimams per mėnesį išleidžiama 4 mil. dolerių.

Į rytus nuo šių pagrindinių bazių įrengta eilė kiek mažesnių: paskridus šešetą valandų transportiniu lėktuvu, pasiekiamas Tripolis, dar šešias — Kipras, Suezas, Adana Turkijoje; iš Adanos galima pasiekti bet kurią Sov. Sąjungos dalį. Tokio pat masto bazė šiaurės rytų kryptimi yra Italijoje, Po slėnyje. Taktinių aerodromų, iš kurių prireikus kils naikintuvai lydėti bombonešių arba kovoti su besiveržiančiais rusų bombonešiais, čia skaičius neminimas. Vien Italijoje jų yra per 100 ir daug teberengiama.

Niekad taikos metu nėra buvę Viduržemio jūroje tiek daug laivų, kaip dabar. Vien amerikiečiai šiuose vandenyse laiko per 70 karo laivų ir dar daugiau pagelbinių. Amerikiečių laivyno svarbioji bazė yra Maroko uostas Port Liautey, kuriame įrengta ir teberengiama milžiniški požeminiai sandėliai. Šiuo metu šiame uoste stovi 3000 JAV marinų, tačiau pavojaus atveju, be abejo, jų, kaip ir kitų ginklų rūšių, skaičius keleriopai padidės, nes Marokas juk bus pagrindinė JAV aviacijos tolimųjų distancijų bombonešių ir laivyno bazė prieš pietų Rusiją.

rėją Harrimaną, pirmąjį (vėliau atsistatydinusį, bet visuomet posėdžiuose tebedalyvaujantį) tarybos sekretorių Sidney Souers ir jo įpėdinį James Lay.

"Paslaptingas berniūkštis"

Visi šie vyrai, išskyrus Souers ir Lay, būdami ministerijų ar kitų įstaigų viršininkais, yra taip perkrauti darbu, kad su posėdyje nagrinėsimais klausimais susipažinti tespėja, kaip neseniai "New York Times" pastebėjo, tik automobilyje, kuriuo vyksta į posėdį.

James Seloen Lay, iš pažiūros gana nereikšmingas 40 m. amžiaus vyras, yra ne vienu atveju išimtis amerikinės sostinės gyvenime: gimęs pačiame Washingtone, mažai kam pažįstamas. Jo veido nematysi laikraščių nuotraukose, savaitinėse kino kronikos apžvalgose, televizijos ekranuose, jo nesutiksi spaudos konferencijose, oficialiuose priėmimuose, ministerijų ar kongreso rūmuose ir t.t. Todėl nenuostabu, kad ne tik daugeliui laikraštininkų, kurie kiekvieną VIP (very important personality) nuluptą pažintų, bet ir kai kuriems iš nedaugelio tų, kurie turi progos su juo restorane pietų metu pasikalbėti, jis tėra kažkoks nereikšmingas raštininkas, "paslaptingas berniūkštis".

Jis studijavo elektros inžineriją, vėliau baigė Virginia Military institutą, kurio garsiausias mokinys yra George Marshallis. II Pasaulinio karo metu jis atsitiktinai buvo paskirtas į armijos žinių skyrių, kur jam teko palaikyti ryšį tarp nepritvirtusios, dar "žalios" amerikinės žvalgybos ir garsiosios britų "Intelligence Service". Karui pasibaigus, jis liko žinių tarnyboje, savo patirties dėka tapo šefo Sidney Souers dešiniąja ranka, ir kai pastarasis nutarė pasitraukti iš neseniai įkurtosios "Tautinės Saugumo Tarybos" generalinio sekretoriaus pareigų, jo įpėdiniu buvo paskirtas Lay.

Ryšys tarp NSC ir slaptosios žinių tarnybos ir šiandien tebėra labai glaudus: visas žinias surenkanti žvalgybos organizacija "Central Intelligence Service" priklauso tiesiog šiai tarybai. Ir Lay kiekvieną rytą prezidentui įteikia per paskutiniąjį 24 val. gautų žinių santrauką, vadinamą "Digest".

Kaip atsiranda nauja politinė "linija"

Prieš ruošdamas naują direktyvą, Lay per savus arba iš kitų ministerijų pasiskolintus specialistus paruošia tuo klausimu memorandumą. Dažniausiai šie ekspertai dar tarp savęs klausimą išdiskutuoja ir vėliau tą studijų santrauką perduoda vadinamajam senorų štabui, kuriam, pvz., priklauso tokie asmenys, kaip Charles E. Bohlen, Rusijos klausimų žinovas, ir Frank Nash, Lovetto nepaprastasis patarėjas. Šie gi vyrai priklauso ne tik NSC, bet ir savoms įstaigoms, kaip valstybės departamentui arba gynybos ministerijai. Dažnai jie iš savo pusės per "savus" ekspertus pasiruošia papildomus memorandumus ir juos drauge išnagrinėja. Galutinis kondensuoto "final memorandum" paruošimas ir direktyvos suredagavimas priklauso pačiam Lay, kuris šiuos jau perduoda NSC posėdžiu.

Bevardžių ekspertų vyriausybė

Prezidentas Rooseveltas sprendimus darydavo pats, vadovaudamasis savo nujautimu. Jo įpėdinis 1947 m. pasirinko kitą kelią. Tačiau užsienio stebėtojai ir šiai sistemai daro kai kurių priekaištų:

a) ji veikia perlėtai. Prasidėjus karo veiksmams Korejoje, lemiantį sprendimą teko padaryti ne "Tautinėje Saugumo Taryboje", bet Baltuosiuose Rūmuose, vakarienės metu, dalyvaujant valstybės sekretoriui, gynybos ministeriui ir generalinių štabų viršininkams.

b) perdidelė ekspertų įtaka. NSC nariai, gal dėl perdidelio apsikrovimo kitais darbais, nepakankamai įsigilina į memorandumų tekstus, pasitikėdami anoniminių ekspertų, kurių pavardės dažnai ir savose ministerijose nelabai žinomos, atliktu darbu, ir todėl JAV užsienių politikai stinga šviežumo, gyvumo.

Galbūt tikrai yra reikalingi kaikurie patobulinimai, tačiau kiekvienu atveju šis kelias yra tikslesnis, negu ankstyvesnis.

GIMTOSIOS ŽEMĖS SAUJA

PADAVIMAS APIE VILNIŲ IR NERĮ

Padavimas apie Vilnių ir Nerį

Prieš šimtus metų Vilniaus apylinkė ūžė šlamėjo be galo ir be krašto žaliuojančiomis giriomis apaugusi. Anuomet dar nei Vilniaus miesto nebuvo. Tenai, tarp augštų Panerio kalnų buvo supiltas augščiausias pilies kalnas ir pastatyta jame augščiausioji Lietuvos pilis. Toje pilyje gyveno milžinų karalius, galingiausias milžinas Vilnius ir jo žmona Neris.

Kartą milžinas Vilnius patyrė, kad jo šalį puldinėja plėšrūs kaimynai, žudo nekaltus gyventojus ir naikina jų turtą. Supyko galingasis milžinas ir nusprendė nedorus priešus sudrausti. Vieną gražų rytą milžinas Vilnius išėjo į pilies kiemą ir garsiai trimitavo tauro ragu. Tokiu būdu šaukė pilin visus Dainavos šalies bernužėlius, jaunus raitininkus, skubiausiai susirinkti į didžią pilį.

Surinkęs kariuomenę, milžinas išėjo į tolimas šalis sudrausti piktų kaimynų, kurie puldinėjo ramų kraštą. Milžino žmona liko namie saugoti pilies židinio ir pavaduoti savo vyro krašto valdymo reikalais.

Milžinas su savo raitininkais ilgai kovėsi tolimose šalyse, daug žemių nukariavo, šimtus priešų paklojo ir daug turto atėmė. Kai pasaulio kraštą prijojo — pasuko atgal namo į savo tėvynę. Grįžęs į savo žemę, pamatė joje baisaus priešo pėdsakus. Kur tik pažiūri — nei pažinti nebegali — viskas išnaikinta, sugriauta, sudeginta ir išplėšta. Likę tik lavonai, kraujas ir pelenai.

Sutrimitavo milžinas garsiuoju tauro ragu, bet į jo balsą niekas niekur neatsiliepė. Tuomet milžinas jojo tiesiai į savo pilį patirti apie savo žmoną.

Vilniaus pilis buvo sugriauta, sudeginta ir su juoda žeme sulyginta. Pilies kalnas priešų ir savų lavonų nuklotas. Narsūs kariai gynėsi visi ligi paskutinio ir žuvo, priešui nepasidavė gyvi. Tarp jų žuvo ir gražioji milžino žmona Neris.

Milžinas Vilnius su savo kariais surankiojo visus žuvusiųjų kūnus, sudėjo pilies kalne ir garbingai palaidojo, supildamas ant jų dar augštesnį kalną. Tas kalnas — tai dabartinis Tauro arba Gedimino kalnas, Neries ir Vilnios santakoje, kuriame stovi augštoji pilis.

Nuliūdo milžinas Vilnius, netekęs tvirtos pilies ir klusnios žmonos. Padėjęs kardą, atsisėdo netoli kalno ir graudžiai graudžiai verkė. Iš milžino ašarų susidarė upė, kuri ir buvo pavadinta žuvusios jo žmonos Neries vardu. O toji vieta, kur milžinas verkė, vadinasi Verkiai.

(Iš Vilniaus lietuvių pasakojimų)

BEPROPELERINIAM LĖKTUVUI PRIKLAUSO ATEITIS

1951 m. birželio mėnesį pasaulio spaudoj nuaidėjo žinia apie antrąjį už garsą greitesnį skridimą, kurį atliko žmogaus vairuojama raketa. 34 metų amerikietis pilotas W. Bridgemanas raketiniu lėktuvu "Sky rocket" pasiekė 2000 km/val. (kitais pranešimais, 2400 km/val.) greitį. Beveik statmenai pakilo mašina iki 11.000 m augščio. "Tačiau, ar dangus tikrai juodas, o ne mėlynas, kaip tvirtinama, aš nepastebėjau", aiškino pilotas po sėkmingo skridimo jį apspitusiems žurnalistams, "nes man reikėjo be pertraukos stebėti 139 instrumentus". Skridimas truko tris minutes — ilgiau neišteko degalų: tai sena raketų tragedija.

Sensacija prieš karo galą

Pirmieji lig tol negirdėtu greičiu skrendančių, nauju principu varomų, lėktuvų bandymai prasidėjo prieš dešimtį metų. 1944 m. birželį, sąjungininkų invazijos į kontinentą dienomis, Augsburgo stoty laukiančius keleivius išgąsdino keistas ūžimas, panašus į krintančių bombų švilpimą. Panikon patekę keleiviai pradėjo bėgioti, slapstytis, bet ore kažkas šmėkštelėjo, dingo, vėl pasirodė, pradėjo sukti virš stoties. Drąsesnieji pastebėjo: tai buvo lėktuvas — be propelerių! Tai buvo vienas iš vokiečių sprausminių naikintuvų.

1945 m. sausį sąjungininkų laivyno vilkstines arba atskirus Adrijos salų įlankose stovinčius laivus dažnai nemaloniai nustebindavo netikėti vokiečių torpedlaivių puolimai. Vokiečių laivyno likučiai Adrijoje tuomet buvo labai menki, joks vokiečių lėktuvas nuo 1944 m. vasaros nebuvo pasirodęs virš Adrijos. Iš kur vokiečiai galėjo suuosti sąjungininkų laivų vietas?

O vis dėlto vokiečiai žvalgė lėktuvais. Iš Udinės (Alpių papėdėje) rytui auštant pakildavo sprausminiai naikintuvai, nematomi, beveik negirdimi; po valandos jie kelių tūkstančių metrų augšty sukdavo virš Brindisi, Bari, Torento, be pertraukos zirzdavo jų automatinės kameros. Udinėje filmai atsidurdavo po padidinamaisiais stiklais, ir po kelių valandų laivyno bunkeryje prie Polos būdavo žinoma visa, kas reikia.

Tai buvo paskutiniųjų karo mėnesių sensacija: bepropeleriniai lėktuvai. Tai buvo mašinos, kurios skrido kažkokiu nauju principu, kuris nebuvo tiksliai žinomas. Šiandien jau nei sprausminiai naikintuvai, nei žmogaus vairuojamos raketos, kurių skridimo principas yra panašus į sprausminių (smūgis, kurį suduoda užpakalinėn susmaugto vamzdžio dalin išėjusios ir ten sprogusios dujos), nėra nieko nauja. Šiandien jau visi amerikiečių ir anglų naikintuvai, ir beveik visi bombonešiai — pas rusus irgi panašiai — yra sprausminiai, o ir tarp šių jau esama "seno laužo"

Labai greiti, bet labai brangūs

Yra keturios rūšys lėktuvų, kurie neturi vidaus degimo motorų. Beveik vienu metu su pirmaisiais vokiečių sprausminiais naikintuvais buvo paleistos ir pirmosios žmogaus vairuojamos raketos — raketų varomi naikintuvai — su milžinišku triukšmu, daug dūmų, labai dideliu greičiu ir labai trumpu patvarumu.

Raketos jau buvo žinomos prieš kelis tūkstančius metų. Jas išrado kiniečiai; jie per Naujųjų Metų šventes, kurios senojoje Kinijoje trukdavo tris savaites, sudegindavo jų begales.

Sąjungininkų bombonešių spiečiams ne tik gausėjant, bet ir greitėjant, vokiečių aviacijos vadovybė susirūpino nauju ginklu ir kažkodėl, galbūt atsižvelgiant į milžinišką raketos varomąją galią, pradėta konstruoti žmogaus vairuojamą raketą.

6000 km/val. yra amerikinės laivyno raketos pradžios greitis. Viena gi šių raketų neseniai pasiekusi net 9000 km/val. greitį.

Ir vokiečių raketiniai naikintuvai buvo greiti ir vikrūs, tačiau nepatvarūs: po penkiolikos minučių degalai būdavo išeikvoti ir... bombonešių spiečiai skrisdavo toliau. O raketiniai degalai būdavo brangūs, brangesni už benziną, ir jei Luftwaffe neturėjo benzino, tai jai trūko ir raketinių degalų.

Nuo tų dienų raketiniai naikintuvai jau nebekonstruojami, o "sky rocket", lygiai kaip ir pirmasis pralenkęs garso greitį "Bell X-1", nors ir buvo žmogaus vairuojami raketiniai lėktuvai, bet ne naikintuvai, o tik bandomosios mašinos.

"Nostalgija sergąs angelas"

Karas pasibaigė ir amerikiečiai pradėjo labai išsamiai nagrinėti tai, kas buvo rasta Vokietijoje. V-2 raketos keliavo per Atlantą, ten jos pažadino mintį raketas sujungti su lėktuvais.

Aerodromų su pusantro kilometro ilgio pakilimo taku karo pabaigoje nebuvo daug. Tačiau daug buvo sunkiųjų ir vis sunkesnių bombonešių, kuriems reikėjo ilgo tako, norint nuo žemės pakilti. Paskutiniaisiais metais pagaminti toki milžinai, kaip B-36, kurie, kaip bandymai parodė, gali panešti krūvą naikintuvų (dvejetą jų neša po savo sparnais), kurie prireikus gali pakelti 45 didžiuosius lėktuvų motorus. Sugalvota RATO (rocket assisted take off) — pakilimas raketų pagalba. Abiejose lėktuvo liemens pusėse įmontuojamos raketos, kurioms veikiant, lėktuvui užtenka pabėgti porą šimtų metrų pakilimo taku ir po to jis gali kilti 30 laipsnių kampu augštyn.

Ryškiausias "raketinio kilimo" tipas" šiandien yra B-47. Amerikiečiai lakūnai jį vadina "nostalgija sergančiu angelu", nes jis nepaprastai staigiai kyla, padedamas šešių raketų abiejose pusėse. Vieno bandymo metu šis "angelas", amerikinį kontinentą perskrido 971 km/val. greičiu (beje, čia jau nebe raketų, o sprausminių variklių nuopelnas). Taip greitai šiandien skrenda bombonešis — didesnis, negu pačios sunkiosios supertvirtovės, kurios dar prieš šešetą metų buvo statomos!

„Raudonasis Kampelis"

Istorijos pamoka vienoj Rytų Berlyno mokykloj. Mokytojas pasakoja apie imperatorių Neroną, tačiau lavindamas mokinių orientaciją, iš karto nesako jo vardo:

"Šiandien aš jums papasakosiu apie vieną labai žiaurų žmogų. Galbūt jūs atspėsite, kas jis toks, kai aš jį smulkiau apibūdinsiu. Jis valdė vieną tautą, kurią įstūmė į dideles nelaimes. Jo žiaurumas neturėjo ribų. Ypač jis persekiojo krikščionis...

Staiga iš suolo pašoka vienas pionierius ir, drebėdamas iš susijaudinimo, sušunka:

— Drauge mokytojau, jei tik tamsta ištarsi jo vardą — tuoj atsidursi kacete!

AMERIKOS TAUTINĖ GVARDIJA

Kpt. Br. Michelevičius

Amerikos National Guard savo paskirtimi ir organizacija turi daug panašumo į mūsų buvusią Šaulių Sąjungą. Tautinė gvardija yra seniausia Amerikos karinė organizacija. Ji gimė Amerikos pilietinių karų metu, kada būsimosios valstybės steigėjai apie reguliarinę armiją dar nė negalvojo. Jos pirmuosius pradus sudarė trylikos Š. Amerikos valstybių milicija. Vėliau, visuose Amerikos vestuose karuose, tautinė gvardija sudarydavo gerai paruoštų ir išmokytų kovos vienetų branduolius.

Taikos metu tautinė gvardija rekrutuojama savanoriškumo pagrindu. Tie savanoriai vieną kartą per savaitę renkasi į savo vietinio dalinio būstinę, velkasi uniformas, ima įrankius, iš sandėlio šautuvus, kulkosvaidžius, lengvąsias lauko patrankas ir, susėdę į mašinas, vyksta užmiestin, kur atsargos karininkų vadovaujami atlieka kelių valandų mokymą.

Kiekvieną vasarą tautinės gvardijos daliniai dviem savaitėm išvyksta į poligonus. Čia jie atlieka šaudymo ir lauko pratimus. Stovyklavimas baigiamas platesnio masto manevrais, "kovojant" prieš kaimyninius dalinius. Kiekviena mokymo diena ir pratimų laikas tautinės gvardijos nariams atlyginama pagal bendrąjį armijos karių algų įstatymą.

Kiekviena Š. Amerikos valstybė savarankiškai organizuoja ir kontroliuoja savo tautinę gvardiją. Krašto apsaugos ministerija patiekia tik ginklus, aprangą ir prityrusius kadrus, kurie prižiūri mokymą bei kautynių parengimą. Taikos metu tautinė gvardija gali būti panaudojama tik vietinės valstybės ribose ir tik šiais atvejais: 1) didelių potvynių bei plataus masto katastrofų metu ir 2) per riaušes bei sumišimus tvarkai atstatyti ir jai išlaikyti. Tik labai svarbiam ir neišvengiamam valstybinio masto reikalui esant, valstybės prezidentas, pagal konstitucijos jam duotas teises, tautinę gvardiją gali pašaukti į karinę tarnybą visuotinės JAV armijos ribose. Pereitą vasarą dviem būdingais atvejais buvo tautinė gvardija aliarmuota:

Kansas valstybėje didžiulio potvynio metu ypač pasižymėjo sostinės tautinės gvardijos daliniai, gelbėdami civilius gyventojus iš skęstančio miesto ir sprogstančių fabrikų griuvėsių.

Chicagos priemiestyje Cicero apie 3,500 neatsakingų jaunuolių pradėjo siausti gatvėmis, protestuodami, kad autobuso šoferio juoduko šeima apsigyveno baltųjų kvartale. Šis įvykis, žinoma, buvo išprovokuotas komunistų. Kada "revoliucionieriškai" nusiteikusi minia, pralaužusi policijos grandinę, įsibriovė į butą ir viską naikino, o sąmyšiu pasinaudoję kiti tamsūs gaivalai pradėjo artimesnes tavernas ir krautuves plėšti, — staiga atsirado ginkluoti tautinės gvardijos daliniai, kurie atstatė tvarką.

II Pasauliniam karui pasibaigus, Amerikos tautinę gvardiją sudarė apie 60,000 savanorių. Tačiau jau 1946 m. pradedant šis skaičius ėmė kaskart augti, didėti. Tas reiškinys aiškinamas ne amerikiečių staigiu karinės tarnybos pamėgimu, bet daugiau praktiško apskaičiavimo pretekstu. Mat, 1948 m. paaiškėjo, kad JAV savo pasaulinių įsipareigojimų neatliks su 650,000 reguliarinės (US. Regular Army) ir 579,000 rezervo vyrais. Tuomet valdančioji partija pravedė visuotinės karo tarnybos prievolės įstatymą, kuris ir šiandien tebegalioja. Rekrutavimo taisyklėmis einant, tautinės gvardijos vyrai nuo mobilizacijos atleidžiami. Todėl jaunimas pradėjo gausiai veržtis į tautinės gvardijos tarnybą. Juk parankiau yra pašvęsti kariniam pasirengimui vieną vakarą savaitėje, negu būti pašauktam dviems metams. Todėl, tautinė gvardija bematant išaugo į 400,000 sudėtį ir šis skaičius vis dar auga.

Pastaruoju metu pradėta kai kurias tautinės gvardijos dalis įtraukti į JAV armijos sudėtį. Tokiomis pirmomis dalimis buvo Oklahomos daliniai — 45 divizija ir 40 divizija iš Kalifornijos. Tos divizijos buvo pasiųstos į Japoniją, o iš ten į Koreją. Antroji mobilizacijos banga palietė penkias tautinės gvardijos divizijas: 31 diviziją iš Alabama, Mississippi, 44 div. iš Minnesota, 47 div. iš šiaurinės Dakota, 28 div. iš Pennsylvanijos ir 43 div. iš Connecticut.

Pamokos prie sunkiojo kulkosvaidžio pas mūsų vyrus Nat. Guard. Ill. Viduryje (stovi) Cpl. J. Vareika.

V. Noreikos nuotr.

FRONTO KASDIENYBĖ

Klaidingai pasivaidenusių ginklų paliaubų dieną, po septyniolikos karo mėnesių, buvo laimėję:

Jungt. Tautos — 2300 strategiškai svarbių ir užtat gausiai krauju aplaistytų kv. mylių Š. Korejoje;

Raudonieji — 850 kariškai nesvarbių kv. mylių P. Korejoje.

Kaina — tiksliai neapskaičiuota. Amerikiečių nuostolių sąrašai sukosi apie 100,000 (jų tarpe apie 17,000 žuvusių ir 11,000 dingusių be žinios), kitų sąjungininkų atitinkamai mažesni.

Paskutiniai devyni kautynių mėnesiai buvo sunkesni, negu dveji praeito karo metai. "Mūsų daliniai užimdavo vieną kalvą, po to, ją palikę, imdavo gretimą. Šią užėmę, grįždavo atgal ir imdavo pirmąją, paskui vėl antrąją, vėl pirmąją ir t.t."

Antroje lapkričio pusėje komunistų antplūdžiai sumažėjo. Tačiau, jei su komunistais dabar tenka susikau-

CHURCHILLIS IR GIBRALTARO BEZDŽIONĖS

VIENAS LINKSMESNIŲ II PASAULINIO KARO EPIZODŲ, KURĮ BRITŲ POLITIKAS UŽMIRŠO ĮTRAUKTI Į SAVO ATSIMINIMUS

Vieną 1943 m. pavasario naktį Sir Alan Brooke, britų imperijos generalinio štabo viršininkas, buvo staiga apie 2 valandą nakties prikeltas dėl kažkokios skubios slaptos telegramos. Vokiečių kariuomenė tada stovėjo Rusijos gilumoje, sąjungininkų žygiavimas Italijoje buvo sutrikęs, o visi Intelligence Service (britų žvalgybos) pranešimai kalbėjo apie netrukus pasirodysiantį baisų ginklą V-1. Todėl Sir Alan telegramą atplėšė drebančiomis rankomis: kokia gi katastrofa šį kartą? Jis skaitė:

LIŪDNA GIRDĖTI KAD BEZDŽIONIŲ KOLONIJA IŠMIRŠTA STOP PRAŠAU SKUBIAI GRIEBTIS GELBĖJIMO PRIEMONIŲ STOP CHURCHILLIS

Churchillis tuo metu po gripo ligos ilsėjosi Marakešo kurorte, Maroke. Jo telegrama lietė Gibraltaro bezdžiones, kurių maitinimas jau du šimtus metų buvo viena iš svarbiųjų imperijos tradicijų. Mat, sena pranašystė skelbė, kad tą dieną, kurią bezdžionės dings nuo uolų, ir britai iš ten bus išvaryti. Tuo būdu, buvo beveik tautinė pareiga rūpintis, kad gyvuliai pergyventų karą.

Kaip bezdžionės Gibraltare atsirado? Plikos uolos tikrai negalėjo būti vieta, kurioje jos būtų savu noru apsigyvenusios. Jų tėvynė greičiausiai bus buvęs Marokas, ir zoologai vis dar tebesuka galvas, kaip jos galėjusios persikelti per sąsiaurį. Pagal vieną teoriją jas turėję atgabenti maurai, kurie prieš tūkstantį metų buvo užpuolę Ispaniją. Kita, fantastiškesnė versija tvirtina, kad klajojančių bezdžionių gauja paklydusi povandeniniame tunelyje tarp Afrikos ir Europos ir vėliau išlipusi Europos pusėje.

Tikras bezdžionių teatras

Kaip ten bebūtų, bet Macaca silvana, kaip jas Linne pavadino, šimtmečių bėgyje drumstė įvairių Gibraltaro valdytojų gyvenimą. Jos yra beuodegės, geltonai žalios spalvos, suaugusios sveria apie 60 svarų ir yra labai nepastovios nuotaikos, t. y. šiandien gali linksmos šokinėti, o rytoj būti mirtinai nusiminusios. Labai dažnai atsitikdavo, kad jos nuo uolų nusileisdavo į Gibraltaro gatves ir visą miestą apversdavo aukštyn kojomis. Jos aplankydavo maisto krautuves, išvogdavo produktus, apmušdavo mažus vaikus, merginoms sugnaibydavo kojas. —Pirmasis britų gubernatorius Gibraltare kartą su karčiu humoru parašė į Londoną, kad jis numatąs bezdžiones apdėti verslo mokesčiais. Prieš porą metų vienas karininkas laivyno įstaigoms Londone įteikė 60 svarų sąskaitą, reikalaudamas padengti nuostolius, kuriuos padarė bezdžionių gauja jo štabe. Mat, pasirodęs 60-ties bezdžionių būrys nukėlė vilos stogą, išdraskė sodą ir išvartė tvoras. Beveik tuo pačiu metu vienas britų pionierių leitenantas nusiskundė, kad bezdžionės pavogusios jo valdines kelnes.

Tačiau britų palinkimas į tradicijas ir prietaringumas buvo toks stiprus, kad palaipsniui buvo net įsteigta bezdžionių administracijos įstaiga. Vėjų galandamose uolų viršūnėse, kuriose stovėjo ir britų patrankos, gyvenančios bezdžionės buvo pavestos prižiūrėti to artilerijos pulko vadui. Šis karininkas visuose oficialiuose dokumentuose gavo ir papildomą titulą **A. A.** (bezdžionių kolonijos prižiūrėtojas). Jis turėjo jas maitinti riešutais, bananais ir mandarinais, o šaltomis žiemos dienomis pasirūpinti, kad jos gautų pakankamai degtinės. Taip pat jis turėjo kolonijų ministerijai į Londoną reguliariai siuntinėti pranešimus apie globotinių būklę ir rūpestingai registruoti prieauglį. Naujagimiai paprastai būdavo krikštijami britų aukštųjų asmenybių vardais.

Valdinis susirūpinimas kolonijų ministerijoje

Šios rūpestingos globos dėka iki karo pradžios bezdžionių savijauta buvo puikiausia. Tačiau staiga, per vieną naktį, poros dešimtmečių triūsas nuėjo niekais. Karo psichozė smarkiai paveikė gyvulius. Po orinių puolimų jos ištisas dienas nejudėdavo iš vietos, kramtydamos nagus ir piktai niurnėdamos. Jos neliesdavo maisto ir persišaldžiusių neveikdavo degtinė. O svarbiausia, jos nustojo veistis. **A. A.** darė ką galėdamas jų būviui pagerinti, tačiau jis juk turėjo ir kitų reikalų. Ir taip atsitiko, kad, prasidėjus 1943 metams, bezdžionių kolonija, kadaise turėjusi 200 stiprių narių, sutirpo iki pustuzinio.

Kai bezdžionių krizė pasiekė Churchillio ausis, šis energingai pradėjo veikti ir po jo skubios telegramos Sir Alan Brooke tuoj pat susirišo su pulk. Oliveru Stanley, valstybės sekretoriumi kolonijų reikalams. Prasidėjo gyva laiškų, prašymų, įsakymų ir kontra įsakymų akcija, kuri tę-

---

ti tik atsitiktinai, tai su šalčiu reikia kovoti visą laiką. Korejos žiema yra žiauri. Rudenį prasidėjęs šaltis tęsias iki pat pavasario. Žemė sukietėja, kaip geležis. Aštrus vėjas be pertraukos neša dulkes, kurios įkyriai lenda į akis, drabužius, ginklus. Stiprus šaltis žadina slegiantį vienišumo ir desperacijos jausmą. Kareivis jaučias, tarytum būtų išmestas Pietų ašigaly.

Kiekvienos divizijos šeštadalis nuolat gyvena "lapių urvuose" — fronto apkasuose. Normaliai ugnies linijoje jie praleidžia 6-7 dienas, tačiau yra atsitikę, kad kai kuriems teko išbūti ir po mėnesį. "Urvuose" tūno du žmonės. Budi keisdamiesi — po dvi ar keturias valandas. Jei naktį laukiama komunistų puolimo — budi abudu, jei ramiau — vienas gali miegoti. Tada jis pakeičia šlapias kojines, įsikiša jas į antį, kad išdžiūtų, ir lenda iš nylono pagamintan miegojimo maišan. Maišas nesagstomas, kad pavojaus metu būtų galima greičiau iš jo iššokti. Prieš rytui auštant, abu "urvo" įnamiai turi būti pasirengę kautynėms. Jei konservai nelabai sušalę — pusryčiaujama (šildyti, jei yra laiko, galima tik dieną).

Normaliai po savaitės tokio gyvenimo kareiviai keičiami, tai reiškia, iš apkasų atitraukiami pusę mylios atgal, kur jau gali nusiprausti, gauna šilto valgio, gali išsivalyti drabužius ir ginklus, paskaityti laikraščius, parašyti laiškus. Po to vėl grįžta į apkasus.

Po penkių-septynių savaičių gaunamas tikras poilsis: tada vienai savaitei užfrontėn atitraukiamas visas pulkas arba net divizija. Jeigu atsitraukiama pakankamai toli — jau galima matyti ir civilių gyventojų. Čia dažniausiai žaidžiama futbolą ir medžiojama. Atostogos skirstomos išsitarnavimo pagrindu. Jų metu galima penkioms dienoms nuskristi į Tokio.

sėsi visą karą, kurion šalia aukščiausių pareigūnų buvo įtrauktos net dvi svetimos vyriausybės. Šie dokumentai, kuriuos Churchillis užmiršo paminėti savo atsiminimuose, yra vaizdus ir pamokantis britų charakterio atspindis. Štai keletas jų:

Valstybės sekretoriaus telegrama Gibraltaro gubernatoriui:

MINISTERIS PIRMININKAS LABAI SUSIRŪPINĘS BEZDŽIONIŲ KRIZE STOP JIS NORI KAD BEZDŽIONĖS BET KOKIA KAINA IŠLIKTŲ GYVOS STOP STANLEY

Gubernatoriaus memorandumas kolonijų direktoriui Gibraltare:

"Pats ministeris pirmininkas yra labai susirūpinęs uolų bezdžionių likimu."

Kolonijų direktoriaus raštas ponui **A. A.**:

"Ministerio pirmininko pavestas, prašau skubiai pranešti apie visus bezdžionių mirties atvejus."

Kolonijų direktoriaus laiškus Jo Didybės konsului Rabate (Prancūzų Maroke) ir Tetuane (Ispanų Maroke):

"Aš drįstu jus apsunkinti vienu prašymu, kuris Jums gali atrodyti trivialus. Tačiau gal būt Jums yra žinoma labai sena čionykštė tradicija. Mes būtume Jums nepaprastai dėkingi, jei Jūs atsiųstumėte mums porą naujų bezdžionių, nesvarbu kurios lyties."

Bezdžiones geram stovy pagauti nėra lengvas manevras, todėl praėjo keliolika savaičių, iki konsulas Rabate pradėjo globoti milžinišką bezdžionę. Prancūzai, ją siųsdami, ant kaklo pakabino kortelę su tokiais linkėjimais: "Tikime, kad šis meilus sutvėrimas pasirodys ištikimu britų pavaldiniu".

Netrukus ir Jo Didybės konsulas Tetuane galėjo kolonijų direktoriui į Gibraltarą pranešti:

"Šiandien tikrai minėtina diena. Pirma, žinios apie mūsų pergales Italijoje, antra — linksma naujiena, kad jau dvi naujos bezdžionės pakeliui iš kalnų."

Kai britų konsulatai pamažu pradėjo prisipildyti lėktuvų į Gibraltarą belaukiančių bezdžionių, susirašinėjimo tone pradėjo atsirasti melancholinių gaidų. "Kai tik gauname naują bezdžionę", rašė konsulas iš Rabato su tipiškai anglišku santūrumu, "trokštame kuo greičiau ją išsiųsti. Iš tikrųjų, mūsų konsulatas nėra pakankamai gerai įrengtas judrioms, suaugusioms bezdžionėms priglausti."

Sąjunginiinkų aerodromams Maroke tuoj buvo nurodyta, kad bezdžionių transportams būtų teikiama pirmenybė. Po to konsulams ši našta kiek palengvėjo.

Churchillis inspektuoja bezdžiones

1944 m. Churchillis inspektavo Gibraltarą. Praėjus pusvalandžiui nuo atvykimo, jis pareiškė, kad norįs pamatyti bezdžionių būklę. Savo nusiraminimui, jis rado ten visą tuziną gyvulių, kurie palyginti jau vėl buvo atsigavę. Kai kurios patelės vėl turėjo vaikų, ir **A. A.** dienyne Churchillis rado užregistruota visą eilę džiuginančių atsitikimų:

"Daisy", skaitė ministeris su aiškiu pasitenkinimu, "birželio 13 d. 10,10 val. kolonijai padovanojo dar vieną damą... Eileen ir Joan greit bus subrendusios santykiams su vyrais... Atrodo, kad kolonija pasidalina su kūdikiais susijusį darbą. Beatrice, pažindžiusi savo kūdikį, perduoda Bessy, kuri atgal atiduoda tada, kai paprašoma. Tai yra labai įdomu, nes paprastai motinos labai įniršta, jeigu kas nors paliečia jų kūdikį, ir net patinai rodo rezervuotumą, kur būna motinos su kūdikiais... Peggy atleista iš Belindos dukters auklės pareigų. Jos vietoje vaiku rūpinasi pats tėvas Stanley, o vaikas mokosi joti ant tėvo nugaros..."

Churchillis įsakė, kad ateity bezdžionių skaičius niekad negali nukristi žemiau 24, o Jo Didybės konsulai buvo paprašyti savo pastangas padvigubinti. To pasėkoje šiandien Gibraltare gyvena vėl apie 50 gerai atrodančių bezdžionių ir visada mažiausiai tuzinas patelių yra vaikingos. Patinų seksualinės ambicijos yra tokios stiprios, kad jie dažnai bando įsisteigti privačius haremus, primuždami kitus patinus, išdrįstančius pažvelgti į jų damas. Varžybos dažniausiai susiaurėja iki dviejų stipriausių gaujos narių ir prieš galutines rungtynes kolcniją tenka perskirti į dvi dalis. Tai atsitinka įrengiant toli viena nuo kitos dvi šėrimo vietas.

Eilinis Portlockas ir jo augintiniai

Dabar bezdžionės retai nusileidžia į Gibraltaro gatves, nes yra suorganizuota šėrimo sistema, kuri pašalina svarbiausią jų kelionių ūpo priežastį. Maistas duodamas kiekvieną dieną tuo pačiu laiku, toje pačioje vietoje — aukštai uolose ir toli nuo civilizacijos vietų. Vyras, kuriam ši pareiga pavesta, yra artileristas Portlockas, kuris pusę savo amžiaus (40 m.) praleido bezdžionių draugijoje. **A. A.**, jo viršininkas, rūpinasi didžiąja bezdžionijos strategija, o jis — auklėjimo detalėmis, dieta ir gimdymo pagalba. Jis yra taip įsigilinęs į bezdžionių psichologiją, kad atleistas nuo visų artileristo pareigų, idant galėtų geriau pasišvęsti savo gyvenimo aistrai. Jo draugai sako, kad jis ne tik suprantąs bezdžionių kalbą ir ja kalbąs, bet dažnai ir kaip bezdžionė galvojąs arba net jaučiąsis.

Portlockas teigia, kad bezdžionių būdai yra lygiai vienodi, kaip ir žmonių. Vienos jo augintinių esančios visada gerai nusiteikusios ir draugiškos, kitos gi linkusios į susimąstymą arba net esančios žiaurios egoistės. Sunkiausia jam su vienu gorilų giminės patinu, kuris niekad nepraleidžiąs progos iškrėsti kokią nors šunystę. Vienas lankytojas, kuris neseniai lydėjo Portlocką, nešantį bananų ryšulį į šėrybos vietą, pasakojo, kaip ši milžiniška bezdžionė staiga iššokusi iš uolų tarpo, atėmusi iš kareivio bananus ir kvatodama nubėgusi į krūmus. Portlockas pradėjęs bezdžionę vytis, ir svečias iš tolo tegirdėjęs įpykusio Portlocko žodžius: "Grįžk atgal, Winstonai! Eikš čia, Winstonai, tu senas valkata!"

KAS ŠVIESESNIS:

Juodas aksomas saulės šviesoje ar grynas sniegas mėnulio šviesoje?

Pats klausimas atrodo toks paprastas, kad jau vien tas paprastumas turi skaitytoją įspėti, jog čia gali slypėti vilkas avies kailyje, kaip paprastai su tokiais klausimais esti. Ir iš tikro, yra atvirkščiai, negu daugelis pagalvos. Fotometras, kuriuo matuojama šviesa, rodo, kad net ir juodžiausias kūnas saulės šviesoje yra **šviesesnis**, negu sniegas mėnesienoje.

Kada iš tikrųjų yra kūnas juodas? Tada, kai jo paviršius sugeria **visą** į jį krintančią šviesą. Ir priešingai, idealiai baltas kūnas yra tada, kai jis atmuša **visą** šviesą. Praktiškai nėra nei vieno, nei antro. Net juodžiausios mums žinomos spalvos, kaip pvz. suodžiai, atmuša šiek tiek į juos krintančios šviesos, nors gal tik vieną nuošimtį. Ir sniegas neatmuša 100 nuošimčių į jį krintančios šviesos, o tik apie 80%.

Bet ir 100% atmušama šviesa sniego galimybių nepagerintų. Saulės šviesa yra 400.000 kartų stipresnė už mėnulio šviesą. Taigi ir 1 nuošimtis saulės šviesos, atmušamas nuo juodo aksomo, yra 4.000 kartų šviesesnis už mėnulio pilnaties apšviestą sniegą.

UŽSIENIO ATSTOVAI MASKVOJE

II. DIPLOMATŲ VARGAI

Nors Maskvai santykiai su Vakarais reikalingi ir tuo pačiu neišvengiamos užsienio atstovybės Maskvoje, tačiau tą atstovybių personalo skaičių ji stengiasi numušti iki minimumo. Tam vartojamos įvairios "neoficialios" priemonės. Vakarų pasauly sunku įsivaizduoti, kad

sovletiniams šnipams, sekantiems užsienių pasiuntinių narius, algas moka patys diplomatai.

Užsieniečiui Maskvoje neleidžiama pačiam vairuoti automobilį. Oficialiai sakoma, kad reikią išlaikyti specialius egzaminus, tačiau ligi šiol dar niekam jų nepasisekė išlaikyti. Tad diplomatinės atstovybės narys yra priverstas samdyti rusą šoferį. O užsieniečiams tarnaujančių rusų algos Kremliaus nustatytos labai aukštos; sakysim, šoferiui turi būti mokama 600 dolerių per mėnesį, virėjai — 250, kambarinei — 200 dol. Tarnauti gi teleidžiami tik specialiai apmokyti MVD agentai. Taigi, praktiškai vakariečiai turi išleisti dideles dolerių sumas tam, kad jie be pertraukos, dieną ir naktį, būtų sekami.

Kitas tos politikos pavyzdys yra dirbtinai išpūstos kasdienio gyvenimo reikmenų kainos. Po vadinamosios "rublio reformos", nustačius labai augštą rublio pirkimo kursą, užsieniečiai Maskvoje už kiekvieną daiktą, išskyrus duoną, mėsą, degtinę ir senas ikonas, turi mokėti

dvidešimtį kartų brangiau, negu Vakaruose.

Iš to aiškėja, kodėl diplomatinės misijos išlaikymas Maskvoje kaštuoja žymiai brangiau, negu, sakysim, Washingtone. Pavyzdys: britų užsienių reikalų ministerija savo pasiuntinybei išlaikyti Rusijoje kasmet išleidžia 470,000 sv. sterlingų, o tuo tarpu daug didesnė sovietų diplomatinė misija Jungtinėse Valstybėse išlaikoma už 440,000 sv. sterlingų.

Tiesa, Maskvoje dirbantiems ir pinigų nuolat stokojantiems užsieniečiams mokami dideli algų priedai, kurie, kalbant apie žemesniuosius pasiuntinybių tarnautojus, siekia 1200-2300 dolerių per mėnesį. Tačiau, kada dėl dirbtinai išpūsto rublio kurso, už viešbučio kambarėlį tenka mokėti 10 dolerių dienai, kada kuklūs pietūs restorane (be vyno) kaštuoja 15 dolerių — galima suprasti, kodėl beveik kiekvienam užsieniečiui, išskyrus pačius pasiuntinius ir galbūt keletą pasiuntinybių tarėjų, tenka įveikti didelius finansinius sunkumus. Ypač sunku yra žemesniesiems sekretoriams ir attache laipsnio pareigūnams, kurie, nepajėgdami passiamdyti tarnų, valgį turi patys gamintis iš užsieninių konservuotų produktų. Atsimenant, kad jų judėjimo laisvė yra suvaržyta, kad jiems susitikti tegalima tik su šnipais, kad jie negali žmoniškai pavalgyti, o pagaliau dažnai nepajėgia ir teatro bilieto nusipirkti — aiškėja, kad jų gyvenimo sąlygos Maskvoje yra sunkiai pakeliamos.

Bet diplomatinių misijų nariai žino, kad tai yra vienas iš šaltojo karo frontų, todėl yra nusistatę ištverti bet kokia kaina. Ir tą kainą jie švelnina taip pat diplomatų stiliui neįprastomis priemonėmis, būtent,

dėvėtų drabužių prekybą.

Devizų juodosios biržos Maskvoje nėra, bet sovietinės įstaigos toleruoja vadinamą "pilkąją" biržą. Ten galima parduoti užsieninį paltą už 500 dol., kostiumą už 250-300 dol., medžiagą kostiumui už 200 dol. Gatavus kostiumus parduoti nėra lengva, nes rusai pageidauja labai plačių kelnių. Bet praeitais metais jaunų diplomatų grupė vienoje New Yorko siuvykloje pasiūdino visą eilę kostiumų pagal rusų skonį.

Daiktai iš užsienio atgabenami per diplomatinius kurjerius. Ir ko tuose užantspauduotuose maišuose, ateinančiuose per Švediją, nerasi: tuzinus konservų, vaistų, sviesto, knygų, uogienių, laikraščių, cukraus, šokolado, drabužių, vitaminų tablečių, siūlų, rašalo ir t.t. (juk ir maisto didžiąją dalį pasiuntinybės atsigabena iš užsienio), o tarp šių produktų guli užs. reik. ministerijų instrukcijos bei dokumentai.

Diplomatinių pakietų gabenimas nėra lengvas. Kurjeriui neretai tenka gabenti iki 20 maišų ir visą laiką jų nepaleisti iš akių, nes rusai mėgsta neapdairumo momentais juos nusavinti. Kurjerai dažniausiai yra priversti samdyti ištisas miegamųjų vagonų kupes, ten sukrauti gabenamus maišus ir ant jų viršaus ilsėtis.

Rusų įstaigos iki šiol tokį "paštą" toleravo. Juk ir jie, tiksliau sakant, visos kominformo valstybės, diplomatiniuose pakietuose gabena... medžiagą pasaulinei revoliucijai.

AKIRAČIO ŽODYNĖLIS

birža (vok.) — pirklių ir bankininkų susirinkimo vieta įvairiems susitarimams ir deryboms; vežikams stovėti vieta, kur registruojami darbo pasiūlymai ir pareikalavimai;

charakteris (gr.) — būdas, atskiro žmogaus dvasios pobūdis; atskirų daiktų arba reiškinių būdinamieji požymiai arba skirtingos savybės

direktyva (lot.) — pagrindinis nuostatas, nurodymas, kuriuo vadovaujamasi, vykdant kurį nors veiksmą;

epizodas (gr.) — atskiras įvykis istorijoje arba žmogaus gyvenime; atsitiktinis įvykis arba aplinkybė; muzikoje — pašalinis įterptinis motyvas

iliuzija (lot.) — netikras vaizdas, klaidingas įsivaizdavimas dėl pojūčių klaidos; neįvykdoma, apgaulinga svajonė, viltis;

kurjeris (pr.) — pasiuntinys skubiems reikalams atlikti;

mahagoni (indėnų) brangaus medžio rūšis;

maurai (isp.) — arabai, viduramžiais valdę Ispaniją; jų palikuonys

melancholija (gr.) — liūdesys, sunki nuotaika. dvasinis pakrikimas; ligūstumas, pasireiškiąs judesių ir galvojimo lėtumu, nuliūdimu

misija (lot.) — pasiuntinybė; pavedimas, uždavinys; krikščionių tikybos platinimas nekrikščionių kraštuose.

trivialus (lot.) — nuvalkiotas, šlykštus

zoologija (gr.) — mokslas apie gyvulius, jų išsivystymą, organizmų sudėtį ir kt.; **zoologas** — to mokslo specialistas

---

AKIRAČIO REDAKCIJA IR KARIO ATSTOVYBĖ CHICAGOJE:
Jon. Pr. Palukaitis, 4319 So. Greenwood Ave., Chicago 15, Ill. Telef. KEnwood 8-3464

KUNIGAIKŠTIENĖS BIRUTĖS KARIŲ ŠEIMŲ DRAUGIJAI ATGYJANT

Po vienuolikos metų pertraukos, š. m. spalio 21 d. Chicagoje įvyko Kunigaikštienės Birutės D-jos visuotinis susirinkimas. Susirinkimą atidarė paskutinioji šios draugijos Valdybos pirmininkė p. M. Tumienė, labai išsamiai apžvelgė draugijos paskutinio dešimtmečio veiklą.

Draugija su savo 22 skyriais išvarė gilią vagą tautinės kultūros ir socialinėje srityje. Per nuolat organizuojamas žymiųjų profesorių ir visuomeninkų iš įvairių sričių, per rengiamus meno ir literatūros vakarus, siekdavo ugdyti lietuviškąją sąmonę ir žengti pirmyn su vis kylančiu Tėvynės kultūriniu gyvenimu. Draugija įsteigė priešmokyklinio amžiaus vaikams darželius, ruošdavo mūsų mažiesiems Kalėdų eglutes, su programomis ir dovanėlėmis, Velykų pramogas. Išleido Dr. Ambraziejūtės-Steponaitienės pasakų knygą VELYKŲ BOBUTĖ. Jautriai reaguodavo į kiekvieną Tėvynėje aktualų įvykį, pvz., rėmė Ginklų Fondą, nemaža birutininkų paskutiniais Nepriklausomybės metais dirbo savanoriais ginklų dirbtuvėse. Atgavus Vilnių, susiartinimo tikslu pasikvietė keliolika lietuvių vilniečių moksleivių Kalėdų atostogoms, apgyvendino juos šeimose, surengė jiems gražų priėmimą Ramovėje ir apdovanoję išlydėjo.

Draugijos buvo pravesta plati propoganda tautinių drabužių srityje. Jei 1923 m. lapkričio 23 d., atidarant Ramovę, tik 7 moterys dėvėjo tautinius drabužius, tai po 12 metų, švenčiant D-jos dešimtmetį, per iškilmes Valstybės Teatras žėrėte žėrėjo puošniais tautiniais drabužiais. Gili birutininkių padėka priklauso mūsų menininkams p. p. Anastazijai ir Antanui Tamošaičiams, kurie su dideliu pasišventimu, per keletą Ramovėje suruoštų paskaitų, supažindino su jų stilizuotais, pagal mūsų senųjų motučių kraitį, tautiniais drabužiais.

Referatą apie D-jos įsikūrimą ir jos pirmojo dešimtmečio veiklą paruošė Sofija Oželienė. 1924 m. pabaigoje, paragintos Karo Sanitarijos Viršininko gen. Nagevičiaus, susiorganizavo Karo gydytojų žmonos ir įsteigė kariams ligoniams globoti Komitetą, kuriam pirmininkavo S. Oželienė. Jo veikla buvo sėkminga. Per trejetą mėnesių turėta per 10.000 litų pajamų. Po keleto savaičių gyvavimo, suruošė Kalėdų švenčių proga ligonių lankymą Kauno Įgulos ribose ir per 1000 ligonių apdovanojo. Ta pačia proga Karo Ligoninėje suruošė koncertą, kuris vėliau liko tradiciniu kiekvienų metų Kalėdų pirmosios dienos koncertų šioje ligoninėje. Čia turiu paminėti mūsų Operos dainininkų didelį pasišventimą p. p. Grigaitienės, Zaunienės, Rakauskaitės, Sodeikos, Kutkaus ir Brolių Hofmeklerių, kurie per eilę metų tą dieną pašvęsdavo kariams ligoniams.

Surengė Kūčias karo invalidams ir vasario mėn. jau buvo pajėgi duoti per 2000 litų Karo Ligoninei, radijo ir knygynui įrengti asignavo 500 litų per Dr. Matulionį. Nupirko keliems Karo Invalidams kojų ir rankų protezes. Ypač rūpinosi kariais džiovininkais, o keliems, besigydantiems Šveicarijoje, teikė nuolatinę pagalbą per eilę metų. Šelpė pagalbos reikalingas našles ir vaikus.

Besiplečiant darbui, kilo sumanymas iseiti į platesnę veikimo sritį ir pritraukti visas karių šeimų moteris. Tuo tikslu 1925 m. balandžio mėn. pradžioje Ramovėje įvyko steigiamasis Karių Šeimų Moterų D-jos susirinkimas. Išrinkta komisija iš pirm. Dr. Ambraziejūtės-Steponaitienės ir kelių narių, Įstatams sudaryti.

Pirmąją Valdybą sudarė: pirm.: Dr. Ambr. Steponaitienė, vicepirm. S. Oželienė, kasininkė O. Balsienė, sekr. Žalekevičienė ir nar. Litvinienė. Kariams ligoniams globoti Komitetas įėjo į D-ją kaip Ligoniams globoti Sekcija. Nuo tos dienos jis veikė drauge su draugija. Buvo dar dvi sekcijos — pedagogikos ir švietimo ir kultūros. Sekcijų pirmininkės įėjo į Valdybą sprendžiamuoju balsu.

1933 m. Kariams Ligoniams Globoti Sekcija suorganizavo savo narėms samaritiečių kursus su praktika Karo ligoninėje. Šių kursų buvo kelios laidos ir dar šiandien nemaža samaritiečių pragyvena kaip samaritietės-seserys. 1934 m. suorganizavo priešcheminės apsaugos kursus, kuriuos lankė per 300 narių. Kursus vedė mūsų žymieji profesoriai specialistai.

Besiartinant didžiajai katastrofai, II Pas. karui, Karo Ligoninės vyr. chirurgo plk. Žemgulio paragintos, Birutininkės ėmėsi iniciatyvos suorganizuoti didesnį kiekį tvarstomosios medžiagos. Buvo kreiptasi į visuomenę paaukoti drobės. Per trumpą laiką darbas sparčiai vyko. Per ištisus 3 mėn. intensyviai dirbdamos, birutininkės sudarė 19 didelių dėžių tvarstomosios medžiagos, kurią iškilmingai įteikė mūsų karinei vadovybei.

1940 m. birželio 15 d., bolševikams okupavus Lietuvą, Draugija nustojo veikusi ir tik dabar, po ilgų siaubingų metų, po visą pasaulį išblaškytos birutininkės ryžosi atgaivinti savo garbingą Draugiją ir pagal galimybę eiti Draugijos įstatuose nužymėtu keliu, o ypač įsijungti į Tėvynės vadavimo darbą.

Susirinkimas nutarė pirmiausia rūpintis Laisvės Kovų invalidais, esančiais emigracijoje ir likusiais tremtyje. Pagal išgales šelpti į vargą įpuolusius D-jos narius ir tautai nusipelnusius asmenis. Nutarta daugiau dėmesio kreipti į mūsų atžalyną, stiprinant jį dvasiškai ir tautiškai. Nutarta švenčių proga pasveikinti ir apdovanoti Lietuvius karius Korejos fronte.

Nutarta pasveikinti Draugijos Garbės Pirmininkę Sofiją Smetonienę, per visą Draugijos gyvavimą mus nuoširdžiai globojusią. Jos dėka 1935 m. kovo mėn. D-jos dešimtmetis buvo labai iškilmingai atšvęstas. Tuo pačiu pasiųsti sveikinimai D-jos iniciatoriui gen. Nagevičiui ir Ramovės pirm. gen. Plechavičiui. Karo Invalidų Sąjungai narės šia proga suaukojo $50 ir su sveikinimu pasiuntė S-gos pirm. Tvarkūnui. Susirinkimo pirm. S. Oželienei pasiūlius, susikaupimu pagerbtos žuvusios karo audroje ir bolševikų nukankintos bei mirusios narės.

Naujai atsikūrusios D-jos Chicagos skyriaus Valdybą sudaro: S. Oželienė, vicepirm. M. Tumienė, ižd. V. Genienė, sekr. Babickienė ir nar. Z. Toliušienė.

Sofija Oželienė

P. S. Informacijai prašome kreiptis į V-bos sekretorę: p. Babickienę, 4135 S. Cambell St., Chicago, Ill. Tel. Virginia 7-4723.

MŪSŲ SKAUTAI

Prieš 33 metus, 1918 m. lapkričio 1 d., Vilniuje vyr. sktn. Petro Jurgėlos iniciatyva buvo suorganizuotas pirmasis Lietuvos skautų vienetas. Per skautiškas eiles Lietuvos Nepriklausomybės laikais perėjo per 60.000 narių. Paskutiniais Lietuvos Nepriklausomybės metais Lietuvos Skautų organizacija turėjo 22.000 aktyvių skautų ir skaučių.

* * *

— Š. m. birželio 17 d. J. E. Vysk. Vincas Padolskis Romoje buvo apdovanotas Liet. Skautų Sąjungos Padėkos Ženklu.

KARINĖS ŽINIOS

KOREJOS PAMOKOS

Pagrindinis 6 savaičių pėstininkų apmokymas, pagal Korejos karo patyrimą, daug daugiau lavinimosi valandų skirs granatų svaidymui ir durtuvų kautynėms.

GYNYBA PALIES SENUOSIUS

Reikia laukti, kad JAV armija skirs daug dėmesio kai kuriems pasiūlymams Amerikos teritorijoje priešlėktuvinės apsaugos baterijose sutelkti daugiau vyresnio amžiaus, ne visai sveikų vyrų ir moterų.

ANGLŲ KALBA VYRAUJA

Šiaur. Atlanto Pakto valstybių karinių jėgų organizacijoje anglų kalba yra pagrindinė, o prancūzų pagalbinė. Susižinojimo ir slaptų šifrų sistema paremta anglų ir prancūzų kalbų žodžiais. Asmuo, mokąs vieną šių kalbų, gali šiuo kodu naudotis.

MIRTĮ NEŠĄS RŪKAS

JAV armija yra dar labiau ištobulinusi priemones nuodingoms dujoms, bakterijoms ir radioaktyviosioms dalims paskleisti erdvėje. Tai gali būti atlikta dirbtinio rūko pagalba. Šis rūkas limpa prie medžių, šaligatvių ir pastatų. Yra prieita išvados, kad bakterijoms išbarstyti geriausiai tinka mažesnės, negu 5/1.000.000 colio skersmens dalelytės.

SPRAUSMINIS NAIKINTUVAS PRIEŠ TANKĄ

Naujausi bandymai parodė, kad sprausminis naikintuvas turįs įvykdyti ligi 18 skridimų, ligi jis sunaikina prie vietos prisitaikiusį ir artilerijos pabūklo pareigas atliekantį tanką.

NAUJOS ORO BAZĖS

JAV Karo Aviacijos ministeris Finletter pareiškė, kad ateinantį pavasarį pirmiausia bus pastatyti keturi laikini aerodromai Prancūzijoje ir oro bazės Newfoundlande, Labradore, Grenlandijoje ir Islandijoje.

— Karo Aviacijos žinovų nuomone, kas treti metai vienas trečdalis naikintuvų turės būti pakeičiamas naujais tipais.

— JAV Armija iki šiol naudojamus sunkvežimius keičia helikopteriais.

BRANGI AKIS

Naujas fantastinis K-2 taikiklis be klaidos suranda taikinį bet kokiame ore, dienos ar nakties metu iš 8 mylių aukščio. Lakūnas tik atveda lėktuvą prie artimiausio išsiskiriančio žemės paviršiaus, kaip upės posūkio, o visa kita atlieka sudėtingi K-2 smegenys. Šis taikiklis, palyginus su II Pasaulinio karo taikymo įtaisu Norden, sveria vieną toną ir kaštuoja 225 000 dol. Norden bombų taikymo įtaisas kaštavo tik 8 000 dol. ir buvo nešamas paprastame maišelyje.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Pulgis Andriušis — **Sudiev, Kvietkeli!** apysaka, 1951 m. išleido "Australijos Lietuvis", Australijoje. 181 psl. Kaina $1.50. Knyga gaunama: V. Šulaitis, 4544 California Avenue, Chicago, Ill.

Kazimieras Sapiega. Balys Sruoga. 4 veiksmų, 9 paveikslų istoriška kronika. Knygos gale pridėta J. Blekaičio straipsnis — "Balio Sruogos teatro bruožai". Viršelį ir titulinį puslapį piešė Albinas Bielskis. Tiražas 700 egz. Kaina $2.50. Išleido Knygų Leidykla TERRA, 748 West 33rd St., Chicago 16, Ill. 1951 m. Knyga gaunama leidykloje arba pas platintojus.

Bronius Kazys Balutis. Jo gyvenimas ir darbai. Spaudai paruose Vyt. Širvydas. Išleido J. J. Bachunas, Sodus, Mich. 1951 m. Atspausdinta 2,500 egz. kreidiniame popieryje, 128 psl. didumo, su Mykolo Biržiškos įvadu.

Šis leidinys išleistas Br. K. Balučio 70 m. amžiaus sukakties proga ir gausiai iliustruotas vaizdais iš jo asmeniškos, visuomeniškos ir diplomatinės veiklos. Tai vertinga monografija apie tą nenuilstamą mūsų tautos darbuotoją ir šiuo metu tebeesantį Lietuvos Respublikos įgaliotą ministerį Londone.

Jaunuolių Maldos. Paruošė kun. P. K. Kirvelaitis. Išleido Edv. Vilutis, East Chicago, Ind. Spaudė "DRAUGO" spaustuvė Chicagoje, Ill. Galima gauti pas spaudos platintojus.

Skautų Aidas, Nr. 11, 1951 m. lapkričio mėn., su dail. T. Valiaus viršeliu ir gausiom iliustracijom iš skautų veiklos.

Technikos žodis, Nr. 8, 1951 m. lapkritis. Technikos darbuotojų nepriklausomas populiarus laikraštis, 4 psl. Turinyje: Lietuvos Ūkio Atstatymo Studijų Komisijos darbai, Ks. K., J. Gimbuto "Lietuvos pastatai prof. Kolupailos veikale "NEMUNAS", J. Ruokio "Plastinės medžiagos ir jų pritaikymas', Technikos pasaulio naujienos, informacijos apie lietuvių technikos darbuotojų veiklą ir kt.

Paskiro Nr. kaina 20 centų. Gaunamas: T. Ž., K. Bertulis, 1616 So. Christiana Ave., Chicago 23, Ill.

— Artinantis šv. Kalėdoms, lietuvių skautų vienetai Bostone, Chicagoje ir Detroite pasiruošė nors kukliais siuntinėliais aplankyti mūsų brolius, likusius Vokietijoje ar atsidūrusius varge. Panašias talkas daro New Yorko ir Clevelando skautai.

— Šią vasarą 14 lietuvių skautų sėkmingai atstovavo Lietuvą VII Pasaulinėje skautų Jamboree Austrijoje.

— Š. m. rugpiūčio mėn. 12 d. Toronto lietuvių jūros skautų D. L. K. Vaidoto laivas pakrikštijo savo būrinę valtį DAIVOS vardu.

— Kanadoje rugsėjo 1—3 d. d. mūsų skautai vyčiai dalyvavo pirmame Kanados sk. vyčių sąskrydyje-stovykloje. Gražų pasisekimą turėjo pasktn. J. Gaižučio suorganizuota parodėlė.

— Australijoje, Adelaidėje, lietuviai akademikai skautai suorganizavo visuomenei eilę paskaitų.

— Spalių 15-16 dienomis Bostone įvyko gausus 31-sis Tautinis Amerikos skaučių vadovių Sąskrydis. Jame dalyvavo per 8.000 atstovių. Taip pat dalyvavo didelis būrys viešnių iš įvairių pasaulio kraštų. Buvo atstovaujamos ir lietuvės skautės.

Spalio 16 d. parade, tarp 5.000 Amerikos skaučių, dalyvavo ir Bostono BALTIJOS vietininkijos lietuvių skaučių skiltis. Gražiai pasirodė O. Ivaškienės vadovaujama lietuvių tautinių šokių grupė.

TIK SKAUTAI PRIMINĖ BOSTONIŠKIAMS KARIUOMENĖS ŠVENTĘ

Lapkričio 25 d. per Minkų vedamą radijo programą, LAPINŲ būrelio skautai dainomis, eilėraščiais ir kt. priminė gausiai Bostono lietuvių kolonijai LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĘ IR JOS REIKŠMĘ.

Vairas

— Bostono Skautų Vietininkijos, LAPINŲ būrelio iniciatyva, lapkričio mėn. buvo renkamos piniginės aukos Šv. Kalėdų ir N. Metų šventėms, Diephloze, Vokietijoje, esantiems skautams. Surinkta apie $80. Pinigai ir rūbai išsiųsti.

Gerbiamai visuomenei, prisidėjusiai prie šio labdaringo darbo savo aukomis, LAPINŲ būrelis taria nuoširdų skautišką a č i ū.

Lapinų būrelio Vadas

IEŠKO:

JUOZO PIPYNĖS, kilusio iš Kirkilų km., Biržų aps. Jo tėvai gyvena Philadelphijoj. Rašyti šiuo adresu: DANUTĖ PUZINAITĖ, 44 Rue Dumanoir, Oran, Algerie, Afrie du Nord.

VAIKUČIAI!

Kalėdų Senelis, nesuskubdamas aplankyti visų Jūsų prieš Kalėdas, susitarė su paštu, kad "MEŠKIUKĄ RUDNOSIUKĄ" galėsite gauti ir po Švenčių. Taigi, Kalėdų Senelis laukia vaikučių adresų su priedu — $2. Ši puiki knyga bus Jums tuojau pasiunčiama tiesiai į namus.

Užsakymus siųsti: J. KAPOČIUS, 680 BUSHWICK AVENUE. BROOKLYN 21, N. Y.

"MEŠKIUKO RUDNOSIUKO"

taip pat reikalaukite ir pas platintojus, kurie knygą gavo iš Kalėdų Senelio, kad ja aprūpintų visus mūsų gerucsius vaikučius.

ŠIRDIES RŪMAI — Tai nepaprastas naujas romanas, kuriame aprašoma viena Amerikos lietuvių šeima, ypač jų dukrelė, kuri vaikščioja su savc gydytoju širdies rūmuose... Knyga turi 450 puslapių, iliustruota, labai gražiai atspausdinta; **kaina 4 doleriai.**

ŠLIUPTARNIAI — pirmutinė tokia teisinga, atvira, įdomi ir stambi knyga (istorinis romanas, apie Amerikos lietuvių tautinį ir kultūrinį atgimimą, apie jų sunkumus, vargus, kančias ir kovas dėl lietuvybės ir geresnio šviesesnio rytojaus. 652 puslapiai, kieti drobės viršeliai, labai graži spauda; kaina 3 doleriai.

Abidvi knygos sykiu tik už 6 dolerius! Persiuntimo lėšas apmokame. Rašykite: **Dr. Alg. Margeris, 3325 So.**

Technikos darbuotojų nepriklausomas populiarus mėnesinis laikraštis

TECHNIKOS ŽODIS

JAV ir užs. metams 2 doleriai. pusmečiui — 1 doleris

ADM. adresas: K. Bertulis, 1616 So. Christiana Avenue, Chicago 23, ILL., U. S. A.

Leidžia: Amerikos Liet. Inž. ir Arch. Sąjunga.....

PAŠTO ŽENKLŲ RINKĖJAI!

Nelaikyk atliekamų pašto ženklų kur nors užmetęs stalčiuje! Keisk juos ir padidink savo pašto ženklų rinkinį! Pasiųsk savo adresą į

STAMP EXCHANGE CENTRE,

P. O. Box 1341, New York 8, N. Y.

ir dalyvauk mainuose su kitais pašto ženklų rinkėjais.

ANGLŲ KALBOS VADOVĄ

Tamsta gali užsisakyti iškirpdamas ir pasiųsdamas su čekiu ar pašto perlaida žemiau tilpusią atkarpą šiuo adresu:

"WORD & PHRASE", 6660 W. 147th ST., TINLEY PARK, ILL.

Mr. / Mrs. .....

(vardas ir pavardė — rašykit aiškiai)

.....

nr. gatvė miestas valstybė

Užsakau "Anglų kalbos vadovą" ir siunčiu pinigus už ..... sąsiuvinių $.....

Jau turiu sąsiuvinius: I dal. Nr. ..... ir II dal. Nr. .....

(Kas čia lokioje pastabose nejrašo, gaus veikalą pradedant pirmuosiais sąsiuviniais)

Pridedu: čekį/money orderį.

.....

(parašas)

LEIDYKLOS PASTABOS:

.....

Prenumeratos kaina JAV:

Atskiras sąsiuvinys	60 c.
5 sąsiuviniai	$2.75
10 sąsiuvinių	$5.00
15 sąsiuvinių	$6.75
20 sąsiuvinių	$8.00

Norėdamas gauti vieną sąsiuvinį susipažinti, atsiųsk 60 c. pašto ženklais.

Nemokamai vieną prenumeratą gaus tas, kas surinkęs atsiųs keturias prenumeratas.

Kaina
2 ct

JONAS BUDRIKAS

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems parengimams.

1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.
TEL. TOwnhall 3-9472

BONIFACO BUKAUSKO
vyriškų-moteriškų drabužių valykla

LIBERTY

Gražiai, sąžiningai atliekami valymo, prosijimo ir dažymo darbai

1403 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.

JOSEPH VASTŪNAS

Real Estate Insurance

1008 GATES AVENUE, BROOKLYN, N. Y.
Tel.: GLenmore 5-7285

Skaitykite ir platinkite "TĖVŲ KELIĄ"!

Venecuelos lietuvių mėnesinis žurnalas
Rašyti: **Revista Catolica Para Lituanos, Aportado 369,**
CARACAS—VENEZUELA

LIETUVIŲ
DIENOS

MODERNIŠKAS ILIUSTRUOTAS MAGAZINAS

Kiekvienas lietuvis turėtų jį skaityti. Metinė pren. $3.00. Adresas:
9204 S. Broadway, L. A. 3. Calif.

Pirkite Jungtinių Amerikos Valstybių Taupymo Bonus ir užtikrinkite Amerikai ir sau laisvę. Taipgi, pirkdami bonus, užtikrinsite savo sunkiai uždirbtiems pinigams saugumą ir gausite geresnį nuošimtį, negu kitur dabartiniu metu yra mokamas. Taigi, pasinaudokite šia proga ir šio vajaus metu įkeiskite savo pinigus į JAV Taupymo Bonus.

ANTANAS PUTYS

TAVERNA IR PUIKI SALĖ

Patogi vieta susirinkimams, vestuvėms ir kt. pobūviams.

2548 WEST 69-TH STREET, CHICAGO 29, ILL.

Winter Garden Tavern, Inc.

Su puikiu baru, restoranu ir didele sale susirinkimams, vestuvėms ir kitokiems sociališkiems pobūviams.

VYTAUTAS BELECKAS

1883 Madison Street (Prie Forest Ave. stoties) **Brooklyn 27, N. Y.** (RIDGEWOOD)

Tel.: EV. 2-9586
VISI KVIECIAMI ATSILANKYTI

Brooklyno Lietuviai Gydytojai

Dr. Bladas K. Vencius
Dantų Gydytojas
499 Grand Street

VALANDOS:
9—12 ryte
2—9 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. Ofiso: STagg 2-0706
Namų—Jamaica 6-3834

Dr. A. Petrika
(Dantų Gydytojas)
221 So. 4th Street

VALANDOS:
9—12 ryte
1—8 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. EVergreen 7-6868

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ ★ ★ ★ ★ ★ ★ SAVO KLIJENTAMS LINKI

MILDA BUICK SALES

DAN KURAITIS, JONAS RODINAS,
LON LABANAUSKAS IR
ANT. BAČKYS

907 West 35th St. Chicago 9, Ill.

Tel. LAfayette 3-2022

ROOSEVELT FURNITURE CO., Inc.

SAVININKAI

2310 W. Roosevelt Rd., Chicago, Ill.

Tel. SEeley 3-4711

JOS. F. BUDRIK, Inc.

FURNITURE • APPLIANCES
JEWELRY • RADIOS
TELEVISION

3241 S. Halsted St., Chicago 8, Ill.

PROGRESS FURNITURE Co

Televisions, Radios, Refrigerators, and Washing Machines, Furniture, Rugs, Stoves, Oil Heaters

3222-24-26 S. Halsted St., Chicago, Ill.
Tel. VIctory 2-4226

4181-83 Archer Avenue, Chicago, Ill.
Tel. LAfayette 3-3171

LITUANICA
VALGYKLA

3206 So. Halsted Street
Chicago 8, Ill.

Antanas Stelmokas
FOTO STUDIJA

3228 So. Halsted St.
Chicago 8, Ill.
Tel. VIctory 2-3625

• DAINA • TELEVISION CO.

QUALIFIED ENGINEERS' SERVICE
3120 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.
Tel. DAnube 6-6887

RŪTA

VALYKLA IR SIUVYKLA
3255 So. Halsted Street
Chicago 8, Ill.

"DANA"

Maisto produktų ir rašomosios medžiagos pardotuvė
Savin. Dana ir Alfas PAREIGIAI
Čia gaunamos visos naujai pasirodančios knygos, Chicagos lietuviški dienraščiai ir žurnalas KARYS
1439 So. 49th Ave., Cicero, Ill.

Išsirinkite šventėms praktišką dovaną

VYTAUTO KARALIAUS
(buv. J. GRINIAUS)

Juvelyrinių ir sidabro dirbinių krautuvėje.

3120 Richmond St., Philadelphia 34, Pa.